

Öztürk, A. (2021). Zeynel Beksaç'ın Şiirlerinde Dil, Yapı, Anlatım Tekniği ve Muhteva Özellikleri. *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 3(2), 155-220. DOI: 10.47139/balted.790135

Zeynel Beksaç'ın Şiirlerinde Dil, Yapı, Anlatım Tekniği ve Muhteva Özellikleri

*Language, Structure, Expression Technique and Content Features
in Zeynel Beksaç's Poems*

Aydın ÖZTÜRK*

Öz

Toplumlarına karşı sorumluluk sahibi sanatçılar hep coğrafyalarının maddi ve manevi bütün millî kültürel değerlerine sahip çıkarak onu yaşatmaya çalışırlar. Şairler de bunu şiirleriyle yaparlar. Şiiri başta olmak üzere çok yönlü özelliğiyle Balkanlarda Zeynel Beksaç böyle bir şairdir. Çalışmada Beksaç'ın "Çetrefil Sevda" (Ç. S.), "Vurmazsam Namerdim" (V. N.), "Önce Sevgiye Doğar Güneş" (Ö. S. D. G.), "Gökkuşağında Salınan Çocuk" (G. S. Ç) kitapları ile "Rumeli O Benim İşte" (R. O B. İ.), (Toplu Şiirler 1971 - 2017), "Rüyalarım Çiçek Açtı" (R. Ç. A.), (Toplu Şiirler 1970 - 2014) kitaplarındaki şiirler yer almıştır. "Rumeli O Benim İşte"de "Vurmazsam Namerdim", "Çetrefil Sevda" ve "Düşünce Usa Durmadı Daha" kitaplarındakiler ile bunlarda yer almayan şiirleri; "Rüyalarım Çiçek Açtı"da ise "Sevginin Rengini Arıyorsanız", "Kavak Uyur mu" ve "Önce Sevgiye Doğar Güneş" kitaplarındakiler ile bunlara girmeyen şiirleri vardır. Çalışmaya bu kitaplardaki şiirlerin hepsi dâhil edilmiş, toplam yedi kitabında yer alan şiirler incelenmiştir. İncelemenin başında Zeynel Beksaç ve eserleri kısaca tanıttıldıktan sonra daha çok her yönüyle poetikası üzerine durulmuştur. Şairin kendi duygu, düşünce ve sanat anlayışıyla şekillendirdiği şiirlerinin dil, yapı, anlatım tekniği ile muhtevası alt başlık konularını içeren bütün örneklerle ele alınmıştır. Bu örnekler büyüklük ve küçüklük için yazılan şiirler olarak gruplandırılmadan muhtevaya ait bir bütünlük içinde ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zeynel Beksaç, çağdaş Türk şiiri, ana dili, insan sevgisi, halk şiiri, yapı, anlatım tekniği, muhteva.

Abstract

Artists who are responsible for their society always try to keep it alive by protecting all the material and spiritual national cultural values of their geographies. Poets also do this with their poems. Zeynel Beksaç is such a poet in the Balkans with his versatile feature, especially his poetry. In the study, Beksaç's books "Çetrefil Sevda" (Ç. S.), "Vurmazsam Namerdim" (V. N.), "Önce Sevgiye Doğar Güneş" (Ö. S. D. G.) "Gökkuşağında Salınan Çocuk" (G. S. Ç) books and "Rumeli O Benim İşte (R. O B. İ.), (Toplu Şiirler 1971 - 2017)", "Rüyalarım Çiçek Açtı (R. Ç. A.), (Toplu Şiirler 1970 - 2014)". There are poems in the books in "Rumeli O Benim İşte", "Vurmazsam Namerdim", "Çetrefil Sevda", "Düşünce Usa Durmadı Daha", and that do not fit into them. All poems in these books were included in the study under the subject headings. At the beginning, Zeynel Beksaç and his works were briefly introduced, and then his poetics in all aspects was emphasized. The language, structure, expression technique and content of the poems that the poet shaped with his own feelings, thoughts and understanding of art are discussed within subtopics of examples. These examples are presented in a unity of content without being grouped as poems written for adults and children.

Keywords: Zeynel Beksaç, contemporary Turkish poetry, native language, human love, folk poetry, structure, expression technique, content.

* Doktora öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, aydin.443135@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0138-8281

Giriş

Şiiri güçlü kılan, insana özgü sevgi, acıma ve özlem gibi duyguları ve hayat gerçeklerini yoğun bir şekilde ifade etmesidir. “*Bu, belki ani bir cehtle kendini bulan ruhun insandaki ezeli hakikatle temasından doğan bir konuşmadır; belki güzellik dediğimiz ideale bir lahza baş başa kalmanın verdiği mestîdir. Bu manada denebilir ki şiir ve alelumum sanat ferdin en mutlak ve hür surette kendini idrak ettiği zirvedir*” (Tanpınar, 1995, s. 14). Şiirin bu güçlü yönünü Behçet Necatigil ise şair üslubuyla “*Şiir bir çıkarmadır uyuyan topraklara uyumayışlardan*” şeklinde açıklar (Necatigil, 2015, s. 31). Sanatın ve sanatçının topluma ve insanlığa karşı sorumluluğu da bu çağrışımın içindedir.

Balkan coğrafyasında Türklerle birlikte Karadağlılar, Arnavutlar, Boşnaklar, Hırvatlar, Sırp, Makedonlar kültürel zenginliğin birer temsilcisi durumundadır. Beksaç bunlardan Kosova'nın güneybatısında camileri, tekkeleri, türbeleri, çeşmeleri, cumbaları, yani ruhu ve kültürüyle en güzel, en zarif ve en kadim şehri Prizren'de doğar. Burası Türklüğün ve Türkçenin zengin ve güçlü bir kalesi ve şairler beşiği olarak bilinir. Burada her doğan çocuğa şair olacak diye bir mahlas verilir. Beksaç “*Prizren benim için her şeydir. Balkanlarda dilimin şahlandığı yerdir. Her şeyimi ona borçluyum. Yazdığım şiiri, çaldığım sazı, derlediğim türküyü, bestelediğim eseri...*” (Gürgendereli, 2017, s. 588) der. Öyle ki yüzyılların birikimi o topraklarda tarihin tanıklığında hayat bulmuştur. Bu süreçte yaşanan olumsuzluklardan ne yazık ki Türkçe de nasibini almıştır. “*20. yüzyılın başındaki Balkan Savaşları'nın neticesinde Osmanlı idaresinin bu bölgede ortadan kalkmasıyla başlayan ve Sırp Hırvat-Sloven Krallığı devri ile Yugoslavya devirlerini içine alıp bugüne uzanan son süreç, Kosova'da sözlü ve yazılı olarak kullanılan Türkçe açısından birçok olumsuz gelişme ve değişmeyi içinde barındırmıştır*” (İğci, 2009, s. 1175).

Tarih, halk, kültür vs. bağlamında düşünüldüğünde Zeynel Beksaç'ın doğup büyüdüğü Balkanlar önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle Osmanlıdan ayrı düşürülen Rumeli Türkleri topraklarında tutunabilmek için kültürlerine ve dillerine zor ve sıkıntılı yıllarda bütün olumsuzluklara rağmen sahip çıkarlar. Onlar “*Göç yağmurlarıyla sulanan toprağın çocukları*”dır. “*Trenlerin, otobüslerin ardından sallanan mendiller hâlâ ıslak*”tır. “*Gurbet bu yüzden acı ve çekilmez*”dir (R. O B. İ. s. 222).

Beksaç şiirlerinde “*Vatanımız Rumeliydi*” dediği topraklardan ayrılışın yürek burkan acısını dile getirir. Atalarından kalan topraklarda yaşadığı coğrafyanın acıları yüreğinde, hüznü dizelerinde yaşar. Aslında her iki coğrafya da şair için sevdiklerine hasret kaldığı gurbettir.

Düştük yollara aç yalınayak / Bir kofer bir sandık / İçimiz buruk ve yanık /

Sallanan mendiller mi / Yüreğimiz mi bilmeden / Düşük yollara / Doğduğumuz topraklara veda etmeden / Doğduğumuz topraklara doymadan (R. O B. İ. s. 185)

Şair, dilinin ve kültürel değerlerin öneminin bilincinde olarak Rumeli ile Anadolu arasında bağların sürmesi için sürekli çabalar. Her iki coğrafyaya ait kültürel değerlerle kendini özdeşleştirir:

Rumeli’de esen Yunus yeliyim / Mevlana, Sarı Saltuk, Hacı Bektaş Veli’yim / Şar Dağı, Aliş’e türkü yakan sazın teliyim / Gâh coşkulu, gâh hüzünlü akan Vardar nehriyim (R. O B. İ. s. 181)

Karabağ’a varsa yolum / Şuşa’da Tophane’de / Armut ağacı gölgesinde / Türkü yaksa Tar’ım (R. O B. İ. s. 197)

Beksaç Balkanların bu zengin kültür zenginliği içinde küçüklüğünden başlayarak dergi ve kitapların tutkunu olur. Okumaya ve yazmaya meyli kuvvetlidir. İlk şiirlerini ilkökul 4. sınıfta yazmaya başlar. Bunlar ilkökul beşteyken Üsküp Birlik gazetesinde yayımlanır. Sevinç, Tomurcuk ve Sesler dergilerinde de şiirleri yayımlanır.

Şairin gazeteciliğe, edebiyata, resme ve müziğe olan sevgisi zamanla ağır basar. Basın, yayın ve sanatı çerçeveleyen bu sevda yüzünden hukuk ve Türkoloji eğitimini yarıda bırakır.

Şaire yetişmesinde babasının çok büyük katkısı olur. Beksaç’a geleceğe dair yolunu çizerken başlangıç noktası tayin eden, ilerlediği yolda çalışmalarında yol gösterici olan odur. Onun edebiyata ilgisi ve kütüphanesi şairi şiire ve edebiyata yöneltir. “Daha on yaşındaydım. Mevlana, Yunus Emre, Fuzuli, Yahya Kemal Beyatlı ve daha birçok değerle onun kütüphanesinde tanıştım” (Tekin, 2017, s. 64) der. Yine bir şiirinde babasının kişiliğini anlatır: *Mutlulukta, acıda kendinden geçmezdi / Hiç kimseyi incitmezdi kırmazdı / Dünya malına gülüp geçerdi / O gitti Türkçemi yadigar bıraktı (R. Ç. A. s. 165)*

Şair yıllar geçse de yaşadığı topraklardaki zengin çocukluk anılarından hiç kopamaz. Bazı şiirlerinde özellikle geçmişe olan özlemden kaynaklanan bir hüzün ve melankoli vardır. Anılar içinde yaşadığı sokağın delilerinden olan Rido’ya, Sülo’ya, Vayçe’ye, Mesut’a şiirinde değer kazandırır:

Kapkara gecelerde baykuşları uyuttuk sözde / Bir sıvacık yuvaya hasret gitti Mesut / Yarıda kaldı Akdere taşlarına yazılan / Destanı Sülo’nun / Vayçe gizlerini peşinden alıp gitti / Oyuncakları hâlâ yolunu gözlemekte Rido’nun / Sahi nasıl oldu da / O delilerden bir ders çıkaramadık (R. O B. İ. s. 41)

Deli bellediler onu / Oysa / Yaşamı boyunca / Bir tek / Çocuk oyuncakları yaptı (R. O B. İ. s. 30)

İnsanoğlu dilini, ahlakını ve kültürünü yaşadığı topraklar üzerinde bağlı

bulunduğu toplumdan edinmiştir. Bu dil aynı zamanda ait olduğu milletin kültürünü gelecek nesillere taşır. Milletlerin kültür özelliklerini kazanmasında halka ait ürünlerin önemli bir yeri vardır. Onun zamana karşı sürekliliği ve canlılığı koruyan bir gücü vardır. Çünkü *folklor ölüme hiç yanaşmayan canlı bir fosildir* (C.F. Potter). Bu güçlü etkiye bağlı olarak halk edebiyatının topluma dönük yönüne işaret edilir (Bayıldıran, 1999, s. 40). Beksaç bu üslupla hayatın içinde yaşanan şeyleri yazmıştır. O, şiirlerinde kendi mutluluğunu arayan ve yaşayan bir şair olmaktan çok çağ insanının duygu ve düşüncesine yönelmiştir. Bu nedenle onun şiirlerinde insan gerçeğini buluruz. Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun, Mehmet Emin Yurdakul'un şiirleri için söylediklerini yıllar sonra biz Beksaç için de kabullenebiliriz: “Siz, binlerce senelik bu koca milletin ruhuna hitabeden biricik şairsiniz. Sözleriniz, fikirleriniz atasözü gibi saf ve müşfikdir, onun için bir nine hitabı gibi cana işliyor” (Filizok, 1991, s. 6).

Beksaç da şiirindeki fayda prensibine bağlı olarak aynı amaçla yazar. Geleceğe dair ümidini hiç yitirmez. Makedonya'dan Kosova'ya, Arnavutluk'tan Bosna'ya, Bulgaristan'dan Yunanistan'a kadar Türk kimliğinin varlığına dizelerinde Türklükle, Türkçeye, öz kültürüyle sahip çıkmaya çalışır. Şair, doğduğu topraklarda Türkçenin ve Türk kültürünün yaşaması için kendi sorumluluğunun farkında olarak hareket eder. Yazdıklarında o coğrafyanın ruhunu ve Türk kimliğini yaşatmaya çalışır. Ecdadının ruhu ona güç verir. Bu gücün arkasında şair duyarlılığı vardır. Bu anlayışını onun “Sürüyü göttüm güdeli / Kavgaya gönül vereli / Ben bu lokmayı çiğneyeli / Hüzün duvarına kerpiç dizildim” (R. O B. İ. s. 125) dizelerinde rahatlıkla görebiliriz.

Yılmam, dert etmem / Ucunda darağacı olsa da bu işin / Ecdadımın ruhu / Bir meltem gibi okşar günün her anı (R. O B. İ. s. 168).

Beksaç Balkanlarda Türk kültürünün ve Türkçenin her zaman hep güçlü bir sesi olur. Onun Türk kültürüne, diline, tarihine olan sevgisi büyüktür. Kendi deyimiyle Türkçenin Rumeli yakasında dilinin tarlasında ırgat, bağında ise bağcıdır; yani zorlu bir nöbettedir. Balkanlarda Türkçeye sahip çıkmak adına büyük bir sorumluluğu üstlenir. Onun için uzaklarda değil vatanında yani Rumeli'dedir. “Biz buralarda 1912'den beri Osmanlının çekilişiyle birlikte cumbalı evin, kaldırımlı sokağın, ahşap oymalı tavanın, hüzünlü hüzünlü akan çeşmelerin, nice cami, hamam, medrese, köprü, kervansarayların sahipliğini üstlenmiş ve ömrünü bunlara ayarlamış gönüllü bekçileriz” (Erdoğan, 2017, s. 611).

Beksaç şiirlerinde bütün Türk dünyasını kucaklayan bir yürekle yaşanan tarihî acı olaylara da değinir. Dostluğa, barışa ve kardeşliğe vurgu yapar. Şiirlerinde Türklük, Türkçe, vatan sevgisi hep ön plandadır. O, aynı zamanda “öz soyum” dediği Kosova, Kıbrıs, Kerkük, Azerbaycan, Karabağ sevgisini de şiirleştirir. Türk milleti için onun hayali bütün coğrafyada bir olmaktır. Bu tür dizeler Türklüğün birlik ve

beraberliği adına Gaspıralı'nın "dilde, fikirde, işte birlik" parolasından akseden söylemlerdir.

Kazak men Uygur men Türkmen men / Yahşi güzellere hem dost hem karındaş men / Şahlanmış atların ardından kalkan toz men / Yüzyıllık düş içinde direnen gerçek men (R. O B. İ. s. 60)

Azerbaycan / Sen içimde bir özge can / Ta çocukluk uçurtmamda / Rengârenk asılı kalmış / Düşlerimin sevdası (R. O B. İ. s. 184)

Yangında unutulmuş bir bebek gibi / Ben naçar / Kıbrıs naçar / Kerkük naçar dostlar (R. O B. İ. s. 195)

Kosova'dan biraz güneş / Gönderebilsem Van'a, Erciş'e... / Kar değil de bahara bürünse her yanı / Silgi olsam yüreklerdeki hüznü silsem (R. O B. İ. s. 263)

Beksaç yüreğindeki Türkçe sevdası gibi Evlad-ı Fatihan olarak her zaman Türkiye ve özellikle İstanbul özlemine de taşır. Memleketinden insan manzaraları sergilerken Anadolu'nun kültürünü, maziye ait bellek içinde ta Mete Han'dan, Alpaslan'dan günümüzde Ömer Halisdemir'e kadar şanlı tarihin şahsiyetleri ile Selimiye, Taş Köprü, Sinan Paşa Camisi, Lefkoşa gibi mekânları anar.

Ben, halkım! / Alpaslan'ım, Fatih'im, Süleyman'ım / Vatan gönlümdeki tahttır benim / Gözümü yıldırılmaz silah, tank / Ta Ergenekon'dan / Şahlanan bir atım (R. O B. İ. s. 245).

Şair yazdıklarını halk ozanı olmanın sorumluluğu ve kültürel millî bir duyuş tarzıyla ortaya koyar. Ayrı kaldığı anlarda ana vatan özlemiyle yazar:

Şahin gibi atağa durmuşsun kalbime / Ay bilir yıldızlar bilir sana olan sevgi selimi / Bin kere doğsa gene de diyeceklerim yetersiz kalır / Seni yazmak değil yaşamak gerek gülüm (R. O B. İ. s. 160)

Beksaç çok yönlü, üretken bir sanatçıdır. Sanat adına, Türk kültürüne hizmet adına on parmağında on marifet olan bir sanatçıdır. Şair, yazar, ressam, besteci, yayıncı, müzisyen, gazeteci, belgesel yapımcısı, ders kitabı yazarı, yönetici, icracı, çevirmen, şarkı sözü yazarıdır. Prizren Doğru Yol Türk Kültür Sanat Derneği'nde çalışır, sanat yöneticiliği yapar. Doğru Yol Dergisi'ni çıkarır. Filiz ve Çiğ dergilerine katkı yapar. Gazeteciliğe 1973 yılında Tan gazetesinde başlar. Priştine Radyosu'nda çalışır. 1974'ten başlayarak Priştine televizyonunda kültür, sanat ve belgesel içerikli programlar hazırlayarak sunar. Birçok derginin kurucusu ve üyesi olarak görev yapar. Yayın hayatında 1987'de Filiz Çocuk dergisi, 1990'da Çiğ dergisi vardır. 1999'dan itibaren "Türkçem" çocuk dergisi ile çocuk kültür ve edebiyatına katkı sağlar. Kültür, sanat, edebiyat programları hazırlar. Kosova Ressamlar Birliği ile Türk Yazarlar Derneği'nin üyeliğinde bulunur. Tan, Birlik gazetelerine yazılar, röportajlar yazar. Kültür, sanat ve belgesel içerikli programlar hazırlar. İlköğretim okulu

öğrencileri için resim dersi kitabı çıkarır..

Şair güzel sanatların çoğu ile ilgilenir. Mandolin, ud, cümbüş, bağlama gibi enstrümanlar çalar. Saz çalıp besteler yapar. Prizren türkülerini derler. Kurucularından olduğu Yeşil Turnalar Bağlamalar Ekibi'ni sekiz yıl yönetir. Soyut ve somut resimleriyle yarışma ve sergilere katılır. Kosova Çocuk Kültürü ve Edebiyatı Araştırmaları Derneği'ni kurar. Edebiyatın ve müziğin tanınmış sanatçıları ile mülakatlar yapar. Belgesel programları hazırlar. Nazım Hikmet Yayın Kolu Başkanı olarak görev yapar. TRT'nin Kosova muhabiri olarak çalışır. Uluslararası Süleyman Brina Balkanlar Türk Kültürü Hizmet Ödülü Seçici Kurul Başkanı olur.

Bekaş'ın şiirleri belirli aralıklarla kitap hâlinde basılmış, son yıllarda ise bu kitaplarına girmeyen şiirleriyle birlikte iki ayrı toplu şiirler kitabı olarak okuyucusuyla buluşmuştur.

Gurur Duy Sen XX. Yüzyıl: İlk şiir kitabıdır. Tan Yayınları tarafından 1980'de Priştine'de yayımlanır. Eser Balkanlardaki halklara özgürlükleri yolunda haklar tanıyan, sosyal ve kültürel alanlarda kazanımlar sağlayan Tito'ya övgüleri içerir. Şiirlerde bireyselden evrensele ulaşan bir tema yelpazesi görülür. Bu eserlerinde değişik ırk ve renkte insanlar için kazanımların elde edildiği, barış ve özgürlük havasının hâkim olduğu yılların şiiri dizelerine dökülür.

Sevginin Rengini Arıyorsanız: 1982 yılında Üsküp'te Sevinç Yayınları arasında yayımlanan kitabıdır. Çocuk ve çocukluk temalı şiir kitaplarından biridir. Çocukların saf ve temiz duygularına karşılık kirlenen insan ilişkilerine vurgu yapar. Dünyaya çocukların gözüyle bakar ve öyle yorumlar. Buradaki şiirleri hem duygusal hem öğreticidir.

Düşünce Usa Durmadı Daha: 1984 yılında Üsküp'te Sesler Yayınları arasında çıkar. Bu şiirlerde bireysel sanat anlayışı toplumsala göre daha ağır basar. Şair toplumsal ve insani değerler ile soyut kavramlar olarak kin, nefret ve gözyaşının olmadığı güzel bir dünya özlemi için sorgulayıcı bir tavır takınır. İnsanı olaylar karşısında duymaya ve düşünmeye çağırır. Herkesin mutlu olduğu bir toplum için erdemli iyi insan özelliklerine vurgu yapar. İnsanlığın içinde bulunduğu ve yitirdiği değerler çıkmazında ona çözüm yolları gösterir.

Kavak Uyur mu?: 1987 yılında Üsküp'te Sevinç Yayınları arasında yayımlanır. Evrensellik içinde çocukların yerini belirler. Bu çocuk şiirleri kitabında sevgi ve barışın da dâhil olduğu evrensele ulaşan temalar yer alır. Şairin şiirinde yaşanılır bir dünya için hayatın içinde her şeyi sorgulayıcı bir üslubuna tanık oluruz.

Çetrefil Sevda: 1990 yılında Priştine'de Tan Yayınları arasında çıkar. Bu eseriyle birlikte şiirleri artık olgunlaşmıştır. Hayata bakış açısıyla ve onu yorumlayışıyla şair daha özgündür. Bütün olumsuz duyguların karşısına barışı, kardeşliği, sevgiyi, dostluğu, iyiliği, umudu, erdemi vs. çıkarır. Özgünleşen dili ve üslubuyla

oluşturduğu şiirlerinde toplumsal ve insani duyarlılığını bir uyarı, tepki gösteriş, karşı koyma, dayanışma vs. olarak dizelerinden muhatabına yöneltilir. Bu sanatçı duyarlılığı ile yaşadıkları coğrafya ve ora insanının tanık olduğu, yaşadığı göç olgusunu da dramatize eder.

Önce Sevgiye Doğar Güneş: 1995 yılında Priştine’de Tan Yayınları arasında çıkar. Adından da anlaşılacağı gibi sevginin, umudun, evrensel insani bütün güzel duyguların sembolü çocuklar için yazdığı şiir kitaplarından biridir. Bu kitabında da çocukların hayatın henüz kirletmediğı özgür dünyasının güzelliklerine açılırız.

Gökkuştağında Salınan Çocuk: 1997 yılında Ankara’da Kültür Bakanlığı adına Ümit Yayıncılık tarafından basılan şiir kitabıdır. Şair çocuklar için yazdığı diğer kitaplarında olduğu gibi buradaki şiirlerinde de çocuklar için mutlu ve umutlu dizeler kurar. Çocuk şiirlerinden oluşan bu derlemede kendini terk etmeyen bir hüznü de yanına alarak geniş bir pencereden onların dünyasına bakar.

Vurmazsam Namerdim - Ben Şairim: 1997 yılında Prizren’de kendi yayını olarak çıkardığı kitabıdır. Toplumcu sanat anlayışına sahip şair buradaki şiirlerinde idealisttir. Şiirlerinin dili ve üslubu bu mücadeleye ve gayrete tanıktır. Kitabın adına bakıp geri dursak da şair eleştirilerini kırmadan dökmeden yapar; çünkü o bir şairdir. Bu amaç için temiz duygularla duyar, düşünür ve öyle hareket eder.

Mehmetçik Kosova’da: 2002 yılında Prizren’de Raif Kırkul’la birlikte çıkardığı ve Kosova Türk Yazarlar Derneğı tarafından yayımlanan kitabıdır.

Sevda Eskizleri: 2006 yılında Bakü’de Vektor Yayınları tarafından yayımlanan kitabıdır. Eserde daha önceki kitaplarından seçilmiş şiirler Elçin İskenderzade tarafından Azeri Türkçesine tercüme edilmiştir.

Rumeli, O Benim İşte: 2017 yılında Prizren’de Türkçem Yayınları arasında yayımlanan şiir kitabıdır. Kitapta 1971 - 2017 yılları arasında yayımlanan şiirleri Vurmazsam Namerdim - Ben Şairim, Çetrefil Sevda, Düşünce Usa Vurmadı Daha ve Kitaplarına Girmeyen Şiirleri başlıkları altındakiler yer alır.

Rüyalarım Çiçek Açtı: 2018 yılında İstanbul’da Nar Yayınları arasında çıkmış şiir kitabıdır. Kitapta 1970 - 2014 yılları arasında yayımlanan Sevginin Rengini Arıyorsanız, Kavak Uyur mu, Önce Sevgiye Doğar Güneş ve Kayıt Dışı Şiirler adı altındaki toplu şiirleri yer alır.

Şairin *Kavak Uyur mu, Sevginin Rengini Arıyorsanız, Gökkuştağında Salınan Çocuk, Önce Sevgiye Doğar Güneş* adlı eserleri çocuk şiiri kitaplarıdır. *Gurur Duy Sen XX. Yüzyıl, Mehmetçik Kosova’da, Düşünce Usa Durmadı Daha, Çetrefil Sevda, Vurmazsam Namerdim* kitapları ise büyüklere hitaben yazılmıştır. *Sevda Eskizleri* seçme şiirlerden oluşur. *Rüyalarım Çiçek Açtı* ile *Rumeli O Benim İşte* daha önceki şiir kitaplarını bir araya getiren toplu şiir kitaplarıdır. Şairin şiirleri değişik

zamanlarda birçok dile çevrilir, antolojilerde yer alır.

Beksaç kitaplarından ve şiirlerinden bazılarını vefa adına, unutulmamak adına dostlarını, sevdiklerini anarak yazar. Sevginin Rengini Arıyorsanız kitabını üç haftalıkken kaybettiği Erdoğan ve Ümran ile iki ölü doğan kardeşlerine, şiirlerinden bazılarını dostları İzzet Saraylıç'e, Hasan Mercan'a, Süleyman Brina'ya, Suat Engüllü'ye, Âşık Etuş Tarda'ya, Nusret Dişo Ülkü'ye, Elçin İsgenderzade'ye, eşi Aynur'a, oğlu Attila'ya, kızı Yeşim'e, Yumniyye'ye, 15 Temmuz'da ölüme koşanlara, Şehit Kurmay Albay Faruk Sungur'a ithaf eder.

Beksaç yoğun sanat hayatı boyunca birçok ödüle de layık görülmüştür. "Beni Yağmura Çağır Unutma" şiiriyle 1986 yılında İzmir'de "Temmuz Düşün ve Sanat Dergisi Şiir Özel Ödülü"nü, 1993 yılında Kazakistan'ın başkenti Almatı'da düzenlenen Türkçenin Uluslararası 2. Cambil Şiir Ödülü'nü, 1997 yılında Prizren'de "Süleyman Brina Balkanlar Türk Kültürü Hizmet Ödülü"nü, 1998 ve 1999 yıllarında Türkiye Diyanet Vakfı'nın Balkanlar, Kırım ve Kıbrıs şairleri arasında düzenlenen şiir yarışmasında ikincilik ödülünü kazanır. 1990 yılında *Çetrefil Sevda*, 1995 yılında ise *Önce Sevgiye Doğar* şiir kitapları yılın kitapları seçilerek Tan'ın her yıl dağıttığı "Süreyya Yusuf" ödülüne layık görülür. 2006 yılında merkezi İzmir'de bulunan KIBATEK'in "Uluslararası Türk Diline ve Türk Edebiyatına Hizmet Ödülü"nü kazanır. 2006 yılında kültür ve sanat alanındaki çok yönlü çalışmaları karşılığında Azerbaycan'ın VEKTOR Uluslararası İlimler Akademisi tarafından kendisine Fahri Doktora unvanı ve Uluslararası Türk Dünyasına Hizmet Ödülü verilmiştir. 2009 yılında Türkiye Yazarlar Birliği'nin Bakü'de düzenlemiş olduğu Türkçenin 8. Uluslararası Şiir Şöleni'nde "Ahmet Haşim Büyük Ödülü"ne layık görülür (Er, 2017, s. 389; Güçlütürk, 2017, s. 477).

1. Yapı / Anlatım Tekniği

Balkanlarda Evlad-ı Fatihan'dan bize kalan topraklarda doğup büyümüş Pirizrenli şair Zeynel Beksaç kendi insanına ve toprağına olan duygularını dile getirirken gözlemlerinden ve yaşantısından yola çıkarak okuyucu ile daha kolay iletişim kurar. Halkın söyleyiş özellikleri onun şiirlerine psikolojik bir rahatlık sağlar. Ancak o, ele aldığı her malzemeyi kendi sanat anlayışı ile işler. Bu nedenle ona çağdaş bir gelenekçidir diyebiliriz.

Beksaç geleneğimizde ve halk dilinde yer alan kelime, deyim ve cümle kuruluşlarını benimseyerek şiirinin bünyesine yerleştirmiştir. Ahmet Tufan Şentürk onun şiir sanatı için "*Arı bir dil, pürüzsüz bir söyleyiş, sözcükler birbiriyle uyum içinde, çağrışım, doğa, ruh ve yürek, işte Zeynel Beksaç'ın şiir dünyası*" (Beksaç, 1997, s. 108) demektedir. Bu bağlamda şair sevinç, acı, keder gibi bireysel duygular ile millî ve kültürel değerler olarak önemsedığımız ana dili, Türkçe, türkü, mâni, ağıt, yurt sevgisi, atasözleri, tasavvufi değerler vs. temalara doğrudan ya da dolaylı olarak vurgu yapar.

Olaylara, hayata bakışı, onları şiire aktarırken bakış açısını belirleyen takındığı tutum ile dili kullanışı şairin anlatımını yani üslubunu önümüze serer. Şiir sanatında anlatım semboller, çağrışımlar, sanatlar, ritimli sözler ve birbiriyle uyumlu sesler yardımıyla okuyucuya ulaştırılır. Şair bu şekilde dizelerinde kendi etik ve estetik üslubunu sezdirir. Beksaç'ın üslubu sağlamdır, yani ustaca kurulmuş bir yapıdadır. Bazı şiirleri didaktik, bazı şiirleri ise soyut ve duygusaldır. Anlatımdaki içtenlik ve doğallık şiirlerini kuruluktan kurtarır. Şair şiirlerinde geçmişine, geleneğine, millî değerlerine bağlıdır. Bu üslup özelliği hem gelenekçi hem yenilikçi bir tavrın sonucudur. O bu bağlılıkta tekrara düşmekten ve taklitçi olmaktan kaçınır. Şiirleri dil, üslup ve şekil özellikleri bakımından uyumludur ve kendine özgüdür. Söyledikleri sade, sağlam ve akıcı bir Türkçenin sesi iledir. Şiirlerindeki lirizm ve içtenlik de poetikasının bir yansımasıdır.

Şair her yönüyle topluma karşı sanatçı sorumluluğu taşır. O, şiirlerinde ortaya koymuş olduğu hayat felsefesiyle toplumcudur. Mizacı yönüyle hüznün, hicran, özlem, sevgi, dostluk gibi insani duygu ve değerlere karşı duyarlıdır. Taşındığı sorumluluk ile *“yaşamda verdiği kavga”* hep kirlenmemiş, bozulmamış bir dünyanın geleceği için taşıdığı özlemin şiirleşmiş hâlidir.

“Çıkar uğruna köşe dönenlere özenmedim. Şiirimde güttüğüm kavga bireysel değil, topluca bir mutluluğa yönelik oldu hep” (R. O B. İ. s. 20)

İnan ki halkım senden başka / Ne sevdam oldu / Ne bir çıkarım / Ne de kavgam (R. O B. İ. s. 167)

Beksaç'ın şiirlerinde inandığı gerçekleri dile getirme ve yanlışlara karşı koyma kararlılığını görürüz. Taşındığı bireysel sorumluluk duygusuyla şiirlerinde hem toplumsal hem de evrensel temalara yönelir. Verdiği mesajlarıyla şiiri evrenselliğe taşıyan bir poetikaya sahiptir. Hoşgörü, barış, sevgi ve dostluğun hâkim olduğu savaşırsız bir dünya duyarlılığı oluşturmak ister. Bunu *“Şiirimde güttüğüm kavga bireysel değil, topluca bir mutluluğa yöneliktir”* (Koka, 2017, s. 625) sözüyle açıklar. Onun şiirleri hayata, onun gerçeklerine bağlıdır. Her zaman yeniliğe açıktır.

Şairin geleceğe yönelik hayalleri, tasavvurları yukarıda vurguladığı amaca hizmet eden bir aydınlığa sahiptir. O, kendi yaşadığı coğrafyayla birlikte bütün dünyada insan ve toplum haklarına aykırı gerçekleşen olayların, yaşanan acıların elbette farkındadır. Bu yanlışları, haksızlıkları düzeltmek için öncelikle kararlı olmak, sonra da mücadelede azimli olmak gerekir. Bu nedenle o, umudunu hep canlı tutar:

Ve sen / Sen bir engin denizde / Açılvereceksin bir maviliğe (R. O B. İ. s. 29)

Halkını gören, duyan, anlayan şair olaylar ve durumlar karşısında ince bir duyarlılığa sahiptir. Bu nedenle şiirinin muhtevası hayali değildir. Hayatın içinden kopup gelerek şairin şiirlerine yerleşir. Bunlar kuvvetli perdeden dile gelen halkının

yaşadıkları gerçeklerdir. O, işaret ettiğimiz gibi anlattıklarını bireyden başlayıp topluma doğru açan bir şiir anlayışının ozanıdır. Yerli ve evrensel olanı da insani değerler olarak bir arada verir. Güzel sanatların birkaç dalıyla uğraşması onun şiirinin bu yönünü de besler. Bu etkiyle birlikte şiirlerinde sürekli olarak tabiat sevgisi, barış, kardeşlik, dostluk, hoşgörü, samimiyet, aile, insanca yaşam gibi değer verdiği kavramları ön plana çıkararak onlara vurgu yapar. Şair şiirlerinde elbette mutluluğa, yaşama sevincine açılan o kapıdan hep sevdikleriyle birlikte atını koşturmaya başlar..

Aydınlık tanların ırgatıyım ben / Yılgıyı göze almış / Doludizgin atların nalıyım
(R. O B. İ. s. 267)

Beksaç'ın şiirinin şekli ve üslubu belirli kalıplara sokulamaz. Şair söyleyişi, biçimi, iletişimiyle kendi üslubunun yolunda özgünlüğü yakalamaya çalışır. Onun şiir sanatı anlayışı hakkında söylenenler de bu paraleldedir: *"70'li kuşağın örnek ve akıcı şiirini yazan ve şiirimize armağan eden şair Zeynel Beksaç da bana göre "Şiir krizinin tehlikesi"ni kurtarmış, şiir severleri "huzura kavuşturmuş", ana ülke dahi sayılanmaya yüz tutan şiirimize "güven" vererek insanlığı mutlu kılmış"* (Mercan 2017a: 335). *"Zeynel Beksaç kuşağının birçok şairinde olmayan şiirini bütünleyen renklere hâkim olma kabiliyeti var. O, şiirinin resmini yapabilen ender şairlerden biri"* (Mercan, 2017, s. 70).

Şairin şiirlerinde şekle ait ustaca oluşturulmuş değişik yapı özellikleri görülür. Bunlar rahat okunan ve anlaşılabilir kuruluştadır. Şiirlerde genellikle az sözcükten oluşan mısra yapıları karşımıza çıkar. Şair kalıp dizelerden ziyade vurgulamak istediğini kuvvetle belirten kalıp sözcükler ile anlam ve anlatımını kuvvetlendirmek ister. Şiirlerinin iletişimine yönelik daha çok kesin hüküm anlamı taşıyan mısra cümleleriyle karşımıza çıkar. Onun için söylemek istediğini en etkili şekilde vermek daha önemlidir.

Beksaç'ın şiirleri herhangi bir nazım şekline bağlı değildir. Onlarda değişik vezin ve kafiye özellikleri görülür. Çoğu yerde serbesttir. Şiirinin nazım birimleri de farklı dize sayılarından oluşur. Dörtlükler, bentler, üçlükler, değişik kafiye şemaları onun şiirinin şekil ve ahenk özelliklerini yansıtır. Şiir birimleri dörtlükten oluşabileceği gibi daha çok mısradan da oluşabilir. Çocuklar için yazdığı şiir mısraları kısa, diğerleri daha uzundur. Şair ayrıca söyleyiş rahatlığı sağlamak için noktalama işaretlerini de çok az kullanır. Şiirlerinde anlatımı güzelleştirmek için kulağa hoş gelen ses ve dize tekrarlı olanlardan daha çok kelime tekrarlı kalıpları kullanır. Bunu da vermek istediği iletiye uygun sözcük seçimi yapması gösterir.

Beksaç Türkçeyi başarıyla kullanır. Halk konuşma dilinin özellikleri şiir cümlelerine yansır. Sade ve yaşayan dile, halkın diline yönelerek kendi yeni şiir dilini meydana getirir. Tanpınar hocası Beyatlı'nın Türkçeye şairlik bağlamında verdiği değerle ilgili açıklamasında buna benzer öneme vurgu yapar: *"Bir gün Yahya*

Kemal'e şu gülünç suali sorduklarını işittim. "Ne zaman şair olduğunuza inandınız..." Yahya Kemal hiç tereddüt etmeden "Türkçeyi hissettiğim zaman!.." cevabını verdi. Hiçbir söz onun şiirini bu kadar iyi izah etmez. Onda dilin intuition'u yüksek bir şuur hâline gelmiştir. (Tanpınar, 1995, s. 24).

Beksaç'ın şiirlerinde ele aldığı temalar zengin bir içeriğe sahiptir. O, çevresindeki sıradan insanlara, örneğin sokağındaki delilere bile insan olmanın ereği ve şair duyarlılığı ile değer katar. İnsani değerlere büyük önem verir. Bunu yaparken hayattaki çetrefillliği bazen drama eder gibi dizelerinde canlandırır.

Şairin şiir içinde sözcüklere yüklediği işlevler, onların kazandığı anlam değerleri ve dinleyende bıraktığı etki önemlidir. Sözcüklerin kazandığı yan anlamlar, bu sözcüklerin düşündürdükleri, taşıdığı duygular şairin üslubunun birer yansımasıdır. Türkü, masal, benzetme, imge vs. şairin şiirinde kullandığı, adını andığı, vurgu yaptığı üslup ve muhteva unsurlarına dair türlerdir.

Şair şiirlerinde dizelerin hem söylenişine hem de anlam değerlerine önem verir. Hem halk şiirinin hem de modern şiirin dili, üslubu ve estetiği kendini gösterir. Dilin temizliği, sözcüklerindeki uyum ve titizlik ile hayatın içinden aldığı olaylara, durumlara dizelerinde getirdiği yorumlar onların bilge ve usta bir elden çıktığını gösterir. Dizeleri duygu ve çağrışım yönüyle güçlüdür. Gereksiz uzatmalarla dizeleri sözcük kalabalığına boğmaz. Onlar çoğu şiirlerinde kısadır. Bu kısalığın avantajıyla da dili açık, anlaşılır ve akıcı bir özellik gösterir.

Boratav "*Orijinal edebiyatını, şiirini, müziğini ve alelumum sanatını arayan bir milletin sanatkârlarının halk edebiyatından alacakları birçok dersler vardır*" (Boratav, 1991, s. 346) der. Beksaç da şiirini kurarken üslubunda halk şiirinden, onun ifade tarzından etkilenir. Anlattıklarında mâni, masal, türkü gibi türlerden alınmış bazı unsurlar kullanır. Bazen dizeleri tekerlemelerin hızlı akışına benzer söyleyiştedir. Onları yeni bir şiir anlayışı ile birleştirerek kendi üslubunu oluşturur. Çağdaş şiir özellikleri yanında manilerin kuruluş özelliklerini yansıtan yapıda örnekler de görülür.

Beksaç çağdaş şiir örnekleri içinde gelenekten yararlanarak halk şiirinin havasını yansıtır:

Şahlan atlım karlı dağlar yolundur (R. O B. İ. s. 109)

Sürüyü göttüm güdeli / Kavgaya gönül vereli / Ben bu lokmayı çiğneyeli / Hüznün duvarına kerpiç dizildim (R. O B. İ. s. 125)

Bir yanıma duvar yıkılır / Bir yanıma pazar kurulur / Ne içilir ne durulur / Bu hesabı nasıl yormalı (R. O B. İ. s. 90)

Şiirlerde şaire özgü söyleyişler onun üslubunun bir özelliğidir. O, şiirlerini söyler, konuşur gibi yazar. Bu da onlara doğallık katar. Özgün olanlarda ise "*dilatım,*

dilkalem, dildağım, dilgüvercinim, dilhançerim” gibi özel anlamlarla yeni bağdaştırmalar oluşturduğu görülür. Halk şiiri tarzı yazdıklarında Yunus’un dili, Mevlana’nın sevgisi, Dadaloğlu’nun yiğitçe edası görülür. Sesini bazen yüksek perdeden duyurmaya çalışır. Bunlarda rahatlıkla hatırlayabileceğimiz dizeler görülür.

Çorak topraklarda yeşerttim Dildağım’ı / Menzilden menzile koşturdum Dilatım’ı / Güller budadım Dilhançerim’le / Uçurdum Dilgüvercinim’i masmavi bengi yarınlara (R. O B. İ. s. 165)

Odam soğuk / Sazım düzensiz / Usum yorgundu / Dile geledim (R. O B. İ. s. 28)

Bekaş’ın çocuklar için yazdıklarında didaktik şiir anlayışıyla düşük perdeden yaptığı nasihat üslubuna tanık oluruz. Bunu hep şiir sanatına bağlı kalarak yapar. Bekaş’ın şiirlerinde bunlarla birlikte ince bir mizah da vardır.

Terazi, tart beni bazı bazı / Ablam obur yetmiyor ekmeğin azı / Ablam gibi olmaya gönlüm olmuyor razı / Terazi, tart beni bazı bazı (R. Ç. A. s. 211)

Sahilde sandal / Ağaçlar yeşillenmiş dal dal / Yalnızlıktan bıkmışsın ay / Bohçanı al / Gel de biraz bizde kal (R. Ç. A. s. 207)

Yakana gül takıp / Geçmişsin aynanın önüne / Kimden yadigâr aldın kibarım / Halka böyle yüksekte bakmayı (R. O B. İ. s. 72)

Şairin şiirlerinde kullandığı teşbih, tekrar, istiare, ad aktarması, nida gibi söz sanatları bile sözün manasını kavramayı zorlaştıran bir yapıda değildir. Bunlar şiirine imge, düşünce ve çağrışım zenginliği kazandırır. Bazen de şiirlerinde tahkiyeli bir anlatımı tercih ederek gözümüzün önünde canlanan dizeleri getirdiği olur.

Bekaş’ın belirli bir ölçü ve dize ile vezin ve kafiye saplantısı yoktur. Şiirlerinde serbest nazım şekli hâkimdir. Şair şiirlerinde ölçüye çok az bağlı kalır. Bazen hecenin 8’li, 12’li gibi değişik kalıplarını kullandığı görülür.

Şairin ölçülü ve kafiyeli şiirlerinde tam ve zengin kafiyeli dizeler vardır. Hem serbest vezinle hem de halk şiiri tarzındaki şiirlerin içinden yansıyan bir ahenk söz konusudur. Şiirlerin kulağa hoş gelen sade, akıcı bir ritmi vardır. Çağdaş şiir özellikleri yanında anonim halk şiirindeki mâni tipi kuruluş özelliklerinin sağladığı ahenk de bunlardan biridir.

Ay dede canım dede / Sen gökte ben yerde / Dar geldi ya dünya gözüme / Geliyorum beni bekle (R. Ç. A. s. 97)

Belli / Gülüşün yüzünde / Gözün el gözünde / Naz satarsın / Can atarsın / Bir daha bir / Yeter artık / Baygın baygın ne bakarsın (R. O B. İ. s. 273)

Her şey yolunda yordamında olabilirdi / Kapı gıcirtısı / Gök gürlemesi / Ekmek kırıntısı / Su baskını / Darağacı / Ve sinsî sancı (R. O B. İ. s. 101)

Göçersin sultan olsan da / Kral da olsan göçersin / Her daim insan ol bari / Ölüm yiğide yakışır (V. N. s. 34)

Martı kanadında gözün kaldı / Uzaklarda / Hep uzaklarda / Sesin kaldı (R. O B. İ. s. 24)

Yaşamdı / Yazgıydı / Ölümdü / Somuta çalan tek ortak yanımız asıl buydu / Gördüm (R. O B. İ. s. 92)

Uyudum uyandım / Gün / Güneş / Bulut / Ne varsa / Bir olmuş / Üstüme varıyorlardı (R. O B. İ. s. 98)

Beksaç güzel sanatlardan sadece şiirle değil resim ve müzikle de sürekli iç içe olur. Şiirlerinin içeriğini, onların kuruluşundaki ahenk, şekil ve anlam birlikteliğini sağlayan unsurlarda bu üç sanatın da etkisi vardır. Şairin hayatında yer eden ve birbirinden ayıramadığı bu şiire, resme, müziğe ait unsurlar her zaman ihtiyacı olduğu sanatının koşum takımları gibidir. İhtiyaç hâlinde bunlar hemen birbirinin yerini doldurur. Kimi zaman sözcüklerin anlatmada kifayetsiz kaldığı yerlerde fırça ve renkler yerini alır. Dizelerindeki sanatının bu özelliğini ise “*Sonra resimde rengin / Şiirde dizenin atağa durduğunu gözetlemek* (R. O B. İ. s. 179) şeklinde vurgular.

Bunu “*Şiirde, resimde, müzikte evrensel bir dile ulaşmak için özen gösteriyorum. Şiir kûs kesilince resme, renk hüzne kapılınca dizeye başvuruyorum. Her iki alanda da müzik var. O bir nağme gibidir, derinden derine yol alır*” (Erdoğan, 2017, s. 612) sözleriyle açıklar.

Beksaç’ın resim sanatı için de benzer bir üslup anlayışı dile getirilir. “*Somut Rumeli hayat tarzının soyut kilimi. Resimlerde evrensellik egemendir, ama buna rağmen, durmadan zenginleşen ve yüzyıllarca katmerleşen Türk sanat geleneğinin duygu zenginliği bastırılmamıştır... Mutluluk, hüzün, nostalji karmaşası tüm yoğunluğuyla hâkim olsa da, alabildiğine özenle seçilmiş canlı renkler, lekeler, çağrışımlar insana umudun muştusunu veriyor adeta. Hoşgörü atın şahlanışı gibi alabildiğine yansıtılmış eserlerde*” (Muzbeg, 2017, s. 575). O “*fırçanın renklerini, sözcüklerin büyüsünü, renklerin ruhunu öğrendiği günden beri iflah olmadı*” (Işıkhan, 2017, s. 366).

2. Abartma

Abartma sanatı, yani diğer adıyla mübalağa “*bir şeyi tarif ve tasvir ederken ya olduğundan fazla veya olduğundan eksik göstermektir*” (Toparlı vd., 1991, s. 46). Beksaç hem çocuk şiirlerinde hem de diğerlerinde az da olsa abartılı anlatımı tercih eder. Çocukların masalsı hayal dünyasına hitap edebilmek ve onların duygularındaki coşkunluğu tarif amacıyla bu yola başvurur. Rumeli sevgisi ve

özleminin büyüklüğünü de o şekilde yücelterek anlatır:

*Bir güzel uyumayı gör sen hele / Merdivenleri çıkıp yıldızları toplayacağım
yatağına / Aydan bir dileğin olursa çekinme söyle / Göklere çıkmışken
uğrayıvereyim onun da evine* (R. Ç. A. s. 121)

Bir yanımda boran eser bir yanımda sel kopar (R. O B. İ. s. 113)

*Şimdi güneş mi yıkılmalı üstüme / Yılmam gene de / Merdivensiz çıkarım /
Yeryüzünün öbür ucuna* (R. O B. İ. s. 128)

Bir oh çeksem / Hasret dağları gözyaşı döker içime (R. O B. İ. s. 166)

3. Bengi

Zeynel Beksaç'ın şiirlerinde dikkat çeken kavramlardan biri de bengi sözcüğüdür. Bengi “*sonu olmayan, hep kalacak olan, ölümsüz, ebedî*” (Komisyon, 2005, s. 242) anlamına gelir. 1300 yıl öncesinde atalarımızın yaşadığı topraklarda, yani Orta Asya bozkırlarında Türklüğün temsilcisi bengi taşlara sonsuza kadar yaşasın diye kazıdıkları dilimiz bu kelimenin çağrıştırdığı ilk akla gelen örnektir. Şair Beksaç da değer verdiği, sonsuza kadar var olmasını istediği kavramlara derin bir anlam kazandırmak için “*bengi*” sözcüğünden sıkça yararlanır. Bengi tarlada oğlu Attila'yla güzel duygular paylaşır, çünkü işlenecek bengi tarla okuyanı mutlu eder, sevindirir. Onun için dili, yani yaşadığı Türkçe gerçeği, sonsuz yaşam kaynağı bir pınar ve su, tertemiz gülüşler, masmavi yarınlar hepsi birer bengidir. Yüzyıllar öncesinden gelen ve sonsuza kadar hep kalacağına inandığı bu gerçekleri, çok sevdiği ana dilini ve Yunus Emre'yi yine bu sözcükle anar:

Dildağım soy çınarım bengi çağım (V. N. s. 51)

Pürzerrin'de Yunus'la aram bengidir (V. N. s. 68)

Ana eli sevginin bengi seli (Ö. S. D. G. s. 32)

Bengi bir ninnidir senden bana çağlayan (Ç. S. s. 35)

Çağları aşarsın bengi su içmiş gibi (V. N. s. 71)

Yazar bengi destanı (Ö. S. D. G. s. 43)

Gerçeğin şerbeti bengisu (Ç. S. s. 57)

Bengi gerçeğimsin (R. O B. İ. s. 47)

Bengisu içen kim hani nerde (R. O B. İ. s. 88)

*Güzelliğin onuruna yordum seni / Bengi tarlada / Boy ver / Yücel / Sevgi
sofrasında al yerini* (R. O B. İ. s. 102)

Derin sür yabana bırakma / Bengi tarlayı (R. O B. İ. s. 103)

Gerçeğin şerbeti bengisu (R. O B. İ. s. 122)

Uçurdum Dilgüvercinim'i masmavi bengi yarınlara (R. O B. İ. s. 165)

Gülüş bir bengi bağış gibi / Tünemişti yüzlerimize (R. O B. İ. s. 175)

Sen dert etme çocuğum / Bengi bir pınardır buralarda Türkçe / Yorgan misali örter seni (R. O B. İ. s. 232)

4. Benzetme / Metafor

Teşbih ve istiarenin amaçlarından biri de somutlaştırma, yani anlatılmak istenen duygu ve düşüncenin daha etkili ve belirgin tarzda dile getirilmesidir. Benzetmeler bu şekilde yapılır.

Metafor, istiare ya da eğretileme diye isimlendirdiğimiz terime Doğan Aksan “*ad aktarması*” diyerek şöyle bir tarif yapar: *Aralarında uzak yakın ilgi (benzerlik, işlev ilgisi, yakınlığı) bulunan iki şey arasındaki benzetme yoluyla ilgi kurarak birinin adını ötekine aktarma eğilimi sonucunda oluşan bir dil olayıdır*” (Aksan, 1993, s. 127). Ona göre şiir imgeleri, duygu ve coşkuları tam olarak yansıtabilen dil öğelerini yeni bağdaştırmalar, birleştirmeler ve türetmelerle dizelere dönüştürebilmektedir (Aksan, 1993, s. 67).

Beksaç şiirlerinde ses ve ritim olanaklarının yanında benzetmelerden de yararlanmıştır. Halk şiirinin içinde Yunus Emre ve Karacaoğlan gibi şairlerde gördüğümüz benzetmelere Beksaç’ın şiirlerinde yine kendisi yanında insanlara hitap ettiği dizelerde rastlarız:

İşidin ey yarenler / Aşk bir güneşe benzer / Aşkı olmayan gönül / Misal-i taş a benzer (Yunus Emre) (Gökdemir, 1990, s. 112)

Yunus Emre’nin sevginin gücünü anlattığı yukarıdaki dizelerine karşılık Beksaç sevgileri yarınlara bırakan, sahte yüz taşıyan insanları at cambazlarına ve palyaçolara benzetir:

Yürekleri sürgünde / Sevgiyi iç sularında rehin tutan / Zavallılar / Masum pozlar gerisinde / Sizi at cambazları / Sizi palyaçolar (V. N. s. 83)

Beksaç çocuk şiirlerinde olsun, yetişkinler için yazdığı şiirlerde olsun daha birçok benzetmelere başvurur. Türküleri, ozanı, insanları, değişen ruhsal hâllerleriyle kendisini, sevda şiirlerinde karşındakini, beklenenin gelişini, mutluluğu, çok sevdiği Türkiye’yi, yurdunu, güneşi, doğduğu toprakların güzelliğini, Âşık Veysel gibi dünyayı, söylenen sözü, yaşanan ömrü, esirliği duruma göre olumlu ve olumsuz çağrışımlarla birçok şeye benzetir.

Şair şiirlerinde sevgisiz insanlara “*Yüreğiniz bir yüzyıl zindanı*” (Ç. S. S. 16) benzetmesiyle seslenir. Yadsınamayan gerçekleri, ozanı ve dostu ise aşığıdaki

benzetmelerle anlatır:

Gerçek hiçbir engelde diz çökmeyen / Tek başına savaşan en güçlü bir ordudur (Ö. S. D. G. s. 16)

Gerçek ozan hiç yaşlanmaz hiç ölmez / Gökteki yıldızlar gibidir hiç sönmez / Ozan yüzyıllara meydan okuyan yaşlı çınardır (Ö. S. D. G. s. 18)

En güzel güle benzer dost / Dost susamış toprağa yağan yağmurdur (Ö. S. D. G. s. 19)

Yorgun kağnılar gibiyim (Ç. S. s. 10)

Durgun çaylar gibiyim (Ç. S. s. 10)

Çivisi sökülüp sarkmış / Bomboş bir dolabım şimdi (Ç. S. s. 10)

Bir bacayım şimdi / Yuvasız kuşlara tünek (Ç. S. s. 24)

Otum / Biter yeşeririm / Her gün yeni baştan / Destan olur / Yarınlışırım (Ç. S. s. 30)

Ben fırtınaya kapılmış bir sarı yaprak (V. N. s. 55)

Dostlar ele vermiş kapkara bir bulutum (V. N. s. 57)

Gün olur kuş gibiyim (V. N. s. 63)

Bazen Beksaç çok sevdiği türküleri yıllanmış bir şaraba benzetir:

Eski bir şarap gibidir dilimdeki türkü / Güç verir/ Gönendirir/ Şahlanırım (Ö.S.D.G. 29)

Güneşe rastladı kamaştı gözleri Atilla'nın / Bu ne sıcak portakal böyle sorup durdu (Ö. S. D. G. s. 11)

Yorgun kağnılar gibiyim (R. O B. İ. s. 89)

Durgun çaylar gibiyim / Bakarsın engin bir okyanus olmuşum / Kimi an bir palyaço / Kimi an bilge kesilirim / Kalabalığım futbol stadları gibi / Gür ormanlar gibi yapayalnız (R. O B. İ. s. 89)

Bir çınarım Maraş'ta / Daltulum'da gür orman olurum (R. O B. İ. s. 100)

Ve her şey cacık salatasına dönüştükçe (R. O B. İ. s. 107)

Bu denli tükrük adamlar (R. O B. İ. s. 41)

Temmuz güneşi gibi / Yakan özlemim (R. O B. İ. s. 46)

Oyuncağı elinden alınmış çocuklar misali (R. O B. İ. s. 166)

Hatırla dağlardan denize indirilen / Bir gemi de bendim (R. O B. İ. s. 218)

Bırak bir tepede ben olayım sende ilahi şehir (R. O B. İ. s. 218)

Bazen sevdiğini bir güle veya ceylana benzetir. Bazen de kalpleri soğuk insanları anlatır:

Seni özlemek değil solumak gerek gülüm (R. O B. İ. s. 160)

Gün geçmez ürkek bir ceylan gibi (R. O B. İ. s. 160)

Ben kapılardan hiç girmedim / Kapıcıklardan selam verdim hep / Yaşama (R. O B. İ. s. 145)

Kapı rezelerini sevmezdi / Oduncu Fadıl / Esir edilmiş insanların elleri gibi (R. O B. İ. s. 33)

Bir çiçektir gülüşleriniz (R. Ç. A. s. 123)

Dünya top gibi yuvarlakmış diyorlar / Yaramazmış yerinde duramazmış diyorlar / İki kapılı bir han gibiymiş diyorlar (R. Ç. A. s. 71)

Yurdum sımsıcak bir karyola / Yat kalk doya doya (R. Ç. A. s. 72)

Mutluluk düşe benzer / Yağmur sonrası gökkuşağına / Çocuk gözyaşına / Mutluluk en çok arkadaşa benzer / Mutluluk sevgiye benzer / Pantolonu yırtılmış çocuğa / Fıstıklı çikolataya / Mutluluk en çok annemin bayramına benzer / Mutluluk oyuna benzer / Bizim küçük Akça'nın boyuna / Biten ota, açan güle / Mutluluk en çok yurdumun bayrağına benzer (R. Ç. A. s. 116)

İnsan dediğin erdem pınarı (R. Ç. A. s. 126)

Göç bizim hasret bizim / Bir söğüt dalı gibi soyulan / Ömür bizimdi (R. O B. İ. s. 50)

Söz bir yangındı / Kapı gıcirtısı / Seldi / Uçuruma yıkılan güvercin / Doluya yakalanan gül / İssiz bir kuyuydu (R. O B. İ. s. 70)

Yorgun kağnılar gibiyim (R. O B. İ. s. 89)

Durgun çaylar gibiyim / Bakarsın engin bir okyanus olmuşum (R. O B. İ. s. 89)

Çivisi sökülüp sarkmış / Bomboş bir dolabım şimdi (R. O B. İ. s. 96)

Bir bacayım şimdi / Yuvasız kuşlara tünek (R. O B. İ. s. 97)

Bir sarmaşık gibidir o yol (R. O B. İ. s. 112)

Ne yel değirmeniyim / Ne de harman savrulan / Öz ateşini fıskırmamış / Bir yanardağım / Zamanı gözetten (R. O B. İ. s. 119)

Gün geçmez ürkek bir ceylan gibi / Gelir bölersin düşlerimi (R. O B. İ. s. 160)

Sen yoksulluk günlerimin mısır ekmeğindeki tad / Babamın kitap sayfaları

arasında sakladığı / Saatli Maarif Takvimi'nin sararmış yapraklarısın (R. O B. İ. s. 161)

Kanadı kırılmış çaresiz bir martıyım / Malları talan olmuş perişan bir çarşıyım / Gemisiz sandalsız terkedilmiş bir limanım (R. O B. İ. s. 163)

Bazen "Geceler" şiirinde olduğu gibi bir bütün olarak benzetmelerle geceleri anlatır:

Kimi kez başta başa sancıdır geceler / Darağacında ıslanmış ceset / Aslan pençesinde can veren ceylan / Silaya uzak bir yoldur geceler (R. O B. İ. s. 213)

Zemheride bahara kavuşmanın muştusu gibiydi gelişin (R. O B. İ. s. 243)

Bazen de dizelerinde yabana atılmış, umutsuz, zor bir hayatın benzetmeleri söz konusudur:

Rüyaların bile terk ettiği / Umutların hep kışa durduğu / Hırçın acımasız nankör / Keskin bıçak örneğidir / Bizim türkümüz (R. O B. İ. s. 268)

5. Çocuk / Çocukluk / Çocuk Dünyası / Anılar

Bekaş'ta çocuk ve çocukluk teması önemli bir yere sahiptir. Şair bu nedenle özellikle *Kavak Uyur mu?, Önce Sevgiye Doğar Güneş ve Gökkuşağında Salınan Çocuk* kitaplarında başlı başına bu temaya yönelik konuları şiirleştirir. Şiirlerinde kendi çocukları Attila ve Yeşim, yeğeni Semra ve başka çocukları temsil eden Akça vardır. Onların şahsında şiirini çocukların dünyasına açar.

Vatan, millet, bayrak ve ana dili hususunda milli kültür bilinci oluşturmada çocuklar önemlidir. Bu nedenle şair onlara sorumluluk, duyarlılık kazandıran pedagojik amaçlı eğitici, didaktik şiirlerle karşımıza çıkar. Çocukların saf, temiz yüreklerine hitap ederek onlara öğütler verir.

Şairin çocuk temalı şiirleri yalın ve içtendir. Çocuk şiirimize yeni değerler ve güzellikler katar. Bütün yönleri ve duygularıyla çocuk yaşamını ele alır. Şiirleri çocuk saflığındadır, merttir, gözü pektir, dünyası renklidir. Çağları aşan, yüreklere taht kuran, kendisini yenileyen, güzeli, erdemi kucaklayan çok sesli bir gerçekliktir. Çocuklar özlenen güpgüzel dünyanın sembolleridir. Onların dünyası tertemizdir. Onlarda kin, nefret, savaş, düşmanlık, kötülük, dargınlık kavramları yoktur; dostluk, sevgi barış ve kardeşlik vardır. Onlar bütün güzel duyguların zenginidir. "*Çocukluğun ayrıcalıklı bir dönem olarak yüceltiği şiirlerde çocuk sevgisi, bireyi hayatın keşmekeşinden, ihtiraslarından, maddi çeperlerle örülmüş kaygılarından arındıran bir duygu durumu olarak ele alınır*" (Aslan, 2019, s. 107).

Şair bazı şiirlerinde çocukları uzaktan gözlemler, bazı şiirlerinde ise çevreye ve olaylara çocukların gözüyle bakar. Kendi çocukluk günlerini anılarla birlikte anar. Yaşadığı yerleri, insanları, sokakları ve olayları anmak suretiyle topraklarının

mazisini hep canlı tutar.

Şair sonraki yıllarda Prizren'deki çocukluğunu unutamaz. Onlar zor ama tatlı geçen çocukluğunun anılarıdır. Özlem, hasret onu hiç terk etmez. Bu nedenle şiirlerinde hep özlediği geçip giden çocukluk günlerini arar. O yıllara ait her şeye özlem duyar. Çocukluğunda yaşadığı sokağın delilerini bile özler. Uzak çocukluk yıllarının en tatlı günleriyle yaşadığı "Körağa Sokağı" hep aklındadır. Kaldırımlarında düşüp kalkmasının, körebe oynamasının, Zekir Amca'dan aldığı horoz şekerinin, hatta annesinden yediği tatlıların lezzeti bir başkadır. Şiirlerde şairin mutlu çocukluk yılları, sevdiği arkadaşları, yaşadığı dostluklar, oynadığı oyunlar ve yerler hafızasında kuvvetli bir nostalji olarak yer etmiştir. Şair mutlu çocukluk günlerinde "düşlerimiz denizler enginliği"dir der (R. Ç. A. s. 172). Çocuklarda kendi yaşadığı çocukluğunun neşesini, mutluluğunu anımsar. Onların yaşına inip, aralarına karışarak onlarla oyunlar oynamak ister.

Şair hep sanatçı sorumluluğu ile hareket eder. Çocuklar için güzel bir dünya özlemine dile getirir. Çocukların düşlediği güzel bir dünyayı onlar için gerçekleştirmek ister. Onlar üzülmesinler, ağlamasınlar ister. Mutluluklarını yok edecek kötülöklere karşı onları uyarır. Bir günlüğüne de olsa bütün çocuklar için sevgi ve gülüş dağıtmak ister. Dünyayı yönetip güzelleştirmek ister. Bir yelken olup güzelliğe açılmak, barışı bütün kıtalara dağıtarak mutluluğu martılarla paylaşmayı arzular.

Beksaç'ın şiirlerinde olduğu gibi savaş, ölüm, açlık, kin çocukların dünyasına her zaman uzaktır. Onun için evrene bıktığı bu şeylerden uzaklaşması için bir çocuk düşünde dinlenmesini ister. Çocuklara ait dünyanın dinginliğine, güzelliğine işaret eder:

Evren sen yüklüsün, yorgunsun, gel de bir çocuk düşünde, dinlen biraz (R. Ç. A. s. 20)

Şair "-sa, -se" dilek-istek kipli fiilleri kullanarak çocuklar için kurguladığı hayalindeki dünyayı sergiler. Büyülü atıyla ayı, gezegenleri dolaşır. Dilediği büyülu bahçede ekip hasadını yaptığı bilgi, şarkı, gülüş, hoşgörü ve barış vardır. Bir mucizeyle her mevsimin bahar olduğu, yalanın değil doğruluğun, gerçekliğin var olduğu ülkesini hayal eder. Yanında dost olacağı bir yıldız, çalışkanlığıyla karınca arkadaşı vardır.

Çocuklar için tertemiz oyunların oynandığı, barış türkülerinin yakıldığı, Türkçenin buram buram tüttüğü, hoşgörünün, sevginin baş tacı edildiği, bütün dillerin ve çocukların buluştuğu bir sokak düşler. Onlarla konuşmayı, oyunlar oynamayı, uçurtma uçurmayı, türkü söylemeyi hayal eder. Onlara balon vermek, kâğıttan kayık, çamurdan kaleler yapmak ister. Bunları yaparken anlatımı başarılıdır. "Ağaca uyumak eylemini yükleyip büyük bir içtenlikle çocuk dünyasına

açılıyor ve şiirlerinde insanların birbiriyle ilişkisini, yurt sevgisini, yansıtıcı dili ve deyişle betimleyen Zeynel Beksaç duru, sağlam bir dille örüyor dizelerini” (Ergüven 2017, s. 281).

Çocukların masal dünyasında hep güzellikler vardır. Orası iyilerin kazandığı kötülerin kaybettiği bir dünyadır. Ne yazık ki büyüdükçe zamanla onların büyüdü dünyalarındaki düşleri sona erecek, hayatın acımasız çirkin yüzü kendisini gösterecektir.

Şar Dağı eteklerinde koşan bir çocuktum ben / Körağa Sokağı'nda oyunlar oynayan / En çok da futbola düşkün / Akşam kararmadan eve dönmek adetten değildi / Üzerine toz şeker dökülmüş ekmek dilimini / Çeşme suyuyla ıslandırır / Açlığımızı öylece geçiştirirdik (R. O B. İ. s. 220)

Al işte Paliço'nun süslenmiş gelin arabası geçiyor mahallemizden / Elleri kınalı Çingene Resmo def eşliğinde / Avazı çıktığı kadar Ramizem'i söylüyor (R. O B. İ. s. 222)

Çocuklar / Bir günlüğüne olsa bile / Yaşdaş olalım / Körebe oynayalım / Uçurtma uçuralım (R. Ç. A. s. 117)

İşte kırmızı balon / Sizin olsun / Alın beni aranıza / Bir an da olsa bırakın sevincinizle paylaşalım (R. Ç. A. s. 38)

Şehrin dışında Dutluk'taki dut ziyafetini / Saat Kule, Kale, Akdere kıyılarında geçen zamanı / Ramazan akşamlarının renkliğini unutmak mümkün mü? (R. O B. İ. s. 220)

Yarıda kaldı Akdere taşlarına yazılan / Destanı Sülo'nun / Vayçe gizlerini peşinden alıp gitti / Oyuncakları hâlâ yolunu gözlemekte Rido'nun (R. O B. İ. s. 41)

Çocuklara sorulsaydı / Savaşlar olur muydu? / Kin besler miydi / İnsan insana (R. Ç. A. s. 117)

Size yalan söylemeyi / Öğretmediler henüz / Çalmayı da / Ondan öylesine dostça bakar gözleriniz (R. Ç. A. s. 31)

Bir yanıma duvar yıkılır / Bir yanıma pazar kurulur / Ne içilir ne durulur / Bu hesabı nasıl yormalı (R. O B. İ. s. 90)

Dost olmuş / Kol geziyor / Savaş / Ölüm / Açlık / Kin / Evren sen yüklüsün / Yorgunsun / Gel de / Bir çocuk düşünde / Dinlen biraz (R. Ç. A. s. 20)

Açık kalsın / Kilit vurmayın kapılara / Kilitliyse / Çocuklar ne yapar / Sokaklara nasıl çıkarlar (R. Ç. A. s. 34)

Çocuklar / Bir günlüğüne olsa bile / Yaşdaş olalım / Körebe oynayalım / Uçurtma uçuralım / Birlikte / Söz mü (R. Ç. A. s. 40)

Deve bir bak hele yere / Boyum sana varmaz varır sevgiye / Arkadaşımsan eğil bineyim / Sonra da al götür beni Mısır'a Nil'e (R. Ç. A. s. 87)

Koca fil bunu iyi bil / Senden korkarım diye aklından sil / Karate atarsam bir / Aylıtamaz ne Kongo ne Nil (R. Ç. A. s. 88)

Böyle küçük / Küçücük kalsam / Hiç büyümesem / Olmaz mı anne! (R. Ç. A. s. 112)

Bir çocuk gülümser / Sararmış albüm yapraklarından (R. Ç. A. s. 171)

Hele savaş yorgun düşün bir / Ölüm yerine masal / Dile gelebilirsin / Kan değil de / Çiçek kokusuna doyabilirsin tüm çocuklar (R. O B. İ. s. 157)

Ne zaman bir tren düdüğü duysam / Otobüs ardından ne zaman el sallansa / Bir gemi limanı terk ededursun / Göçü ayrılığı anımsar / Tırnaktan tepeye ürperirim (R. O B. İ. s. 164)

Ah güzeller güzeli İstanbul / Bir özlem ağacı gibi büyüdü içimde hep (R. O B. İ. s. 171)

Bir bardak su içtiyse ellerinizden / Bir zerre gölge ettiyse güneşinize / Kuşların civiltısından mahrum / Bıraktıysak bahçenizi çocuklar / Bir ömür boyu yetmez size / Borcum ödemeye (R. O B. İ. s. 192)

Sığmaz ki anılar / Ne kofer ne sandık / Ne de kompartımanlara (R. O B. İ. s. 210)

Şar Dağı eteklerinde koşan bir çocuktum ben / Körağa Sokağı'nda oyunlar oynayan (R. O B. İ. s. 220)

Senin anlayacağın sokağımız başlı başına bir Yeşilçam'dı / Mamo, Mesut, Sülo, Vayçe, Rido, Memet, Recep, Cavit gibi (R. O B. İ. s. 221)

Al işte Paliçko'nun süslenmiş gelin arabası / Geçiyor mahallemizden / Elleri kınalı Çingene Resmo def eşliğinde / Avazı çıktığı kadar Ramizem'i söylüyor (R. O B. İ. s. 222)

Uçurtma saklambaç oyunu masallar / Senden uzak oluverecek (R. O B. İ. s. 236)

Her şey / Çocukların düşlerinde / Erdeme yenik düşecek (R. O B. İ. s. 266)

6. Deyim ve Atasözleri

Az kelimeyle çok şey anlatan kalıplaşmış özlü sözler olan atasözleri hayatın ta içinden onun tecrübelerini yansıtır. Bizlere neyin yapılması veya yapılmaması gerektiğini öğütlerler. Deyimler ise kalıplaşmış ve çoğu mastar hâlinde mecazi anlatımlardır. Soyut kavramları somutlaştırırlar. Yol gösterirler, ders ve öğüt verirler, yaşananlardan ibret almamızı sağlarlar. Halk kültürü içindeki kalıplaşmış bu sözlerden şairler de yararlanır. Özellikle Türk halk şiirinde deyim ve atasözlerine

sıkça yer verilir. Şairin öğüt temalı şiirlerinde atasözü ve deyimlere daha fazla rastlanır. Böylece halkın diline ve zevkine ulaşmada deyim ve atasözleri bir vasıta olarak kullanılır.

Beksaç halk şiirlerinde olduğu gibi kalıplaşmış sözleri değiştirerek ve bir veya birkaç dizeye yayarak kullanır. Deyim ve atasözleri onun şiirlerinde aynen yer almasa da konuşma dilinin tabii bir söyleyişi olarak hemen gerçek şeklini çağrıştırır. Soyutlama yöntemiyle bazen nesnel gerçekleri aktarırken deyimleri anlatım yönüyle kendine özgü bir ifadeyle ileri bir aşamaya taşıyarak vermek istediği mesaja ulaştığı da olur:

Göz gözdür / Kimi uykulu kimi açık gözdür / Oburdur eskiden / Bir gün ziyafet sofrası topraktır(Ç. S. s. 73)

Dur arkadaş yavaş / Yerinde ağırdır taş / Aramızda açmayalım savaş /Dostluk elden gider çatılır kaş (Ö. S. D. G. s. 20)

Yiğidin hakkı yenmez / Mertliğine özenmez misin? (Ç. S. s. 57)

Her şey yolunda yordamında olabilirdi (Ç. S. s. 31)

Sol gözüm süzüyor nedendir bilmem(Ç. S. s. 36)

Türkü yakmağa yürek gerek dersin (Ç. S. s. 46)

Dağlara/ Gözdağı/ Verircesine (Ç. S. s. 48)

Kemiğime bıçak değmiş benim (Ç. S. s. 56)

Boynum kıldan ince gönlüm (Ç. S. s. 31)

Başım öne eğmedin hiç (Ç. S. s. 31)

Başları yıldızlarda (Ç. S. s. 39)

Bu işin de suyu çıktı beyler (Ç. S. s. 74)

Halka hep böyle yüksekten bakmayı (Ç. S. s. 75)

Bir deri kemik çöllerde (R. O B. İ. s. 89)

Gözüme mıh çakarcasına durma öyle (R. O B. İ. s. 106)

Belli olmaz iş aceleye gelir (R. O B. İ. s. 106)

Kendinden geçmiş (R. O B. İ. s. 29)

Sıkılacak kurşundan önce (R. O B. İ. s. 41)

Her şeyin ilacı zaman (R. O B. İ. s. 41)

Ne kula boyun eğdim / Ne lokmaya kolayından geldim (R. O B. İ. s. 43)

Üzümünü ye bağını sorma diyorlar (R. Ç. A. s. 182)

Say ki bin kere ölmüşsün / Doğmuşsun bin kere / Her başlangıçta / Eski bir yılğının közü / Gönendirmiş / Ve tohumun yarına gebe (R. O B. İ. s. 93)

Kilit vurmayın kapılara (R. Ç. A. s. 34)

Yüreği daraldı (R. Ç. A. s. 46)

Sokak çığlıksız / Dilsiz kesilmiş Semra hasta diye (R. Ç. A. s. 62)

Yan baktı dedesinin / Kaşına bıyığına (R. Ç. A. s. 65)

Dur arkadaş yavaş / Yerinde ağırdır taş / Aramızda açmayalım savaş / Dostluk elden gider çatılır kaş (R. Ç. A. s. 131)

Bileği bükülmeyen / Bitmeyen şiir (R. Ç. A. s. 177)

Diyorlar ki doğru söyleyen / Dokuz köyden kovulmuş / Hâl böyleyse / Peki dolandırıcıların aramızda / Ne işi var? (R. Ç. A. s. 182)

Yollar nerde biter, kavga nerde / Dost acı söylemiş / Meyve veren ağaç taşlanırmış neden / Bana her şeyi anlat anneciğim (R. Ç. A. s. 185)

Zamanın peşini bırakma kızım / Üstüne üstüne yürü karanlıkların / Aç gözünü ırağı gör / Ekmek aslanın ağzındaysa / Gözünü kırpmadan ulaş ona (R. O B. İ. s. 236)

Boynum kıldan ince gülüm (R. O B. İ. s. 36)

Onuruma hiç toz kondurmadım ama (R. O B. İ. s. 36)

Su gidecek yolunu / Bulur er geç (R. O B. İ. s. 41)

Sol gözüm süzüyor nedendir bir bilsem (R. O B. İ. s. 104)

Dost muhabbetini sakız etmişsin (R. O B. İ. s. 122)

Yiğidin hakkı yenmez (R. O B. İ. s. 122)

Us limanlarımızda karanlık demir atmış (R. O B. İ. s. 150)

7. Dil / Türkçe

Milletlerin varlık sebebi olan, “daha doğuşlarında farklılaşan diller toplumların tarih öncesi ve tarih içinde yaşadığı bütün macerayı bünyesinde toplayarak gelişir” (Ercilasun, 2000, s. 203). Tarih içinde “her halk kendi ikliminin lisanını söyler” (Banarlı, 1988, s. 19). Dil bir milletin her türlü kültür özelliğini bünyesinde barındırır. Bu kültüre mensup insan için dilinin sınırları dünyasının sınırlarını belirler. Dil o kültürün içinde bulunduğu toplum öğelerini ve fertlerinin düşünce, kimlik ve duygu değerlerini yeni nesle aktarır. Bunların içinde Türk milletinin binlerce yıllık tarihine şahitlik eden Türkçe dünyanın en eski ve en zengin

dillerinden biridir.

Balkanlardan göçle birlikte Türkçenin zor durumundan kaygılanarak güç kaybeden Türklük ve Türkçenin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için gelen tehlikeler önünde Beksaç büyük bir bilinçle set olmaya çalışır. Bunu gerçekleştirmek için de yapılması gerekeni kendi deyişle *“Türkçenin eşiğine post kurmak, kararlılığından dönmemek”* olarak açıklar (Beksaç, 2017b, s. 36). O, kendisi ve milleti için ekmek gibi, su gibi hayat kaynağı olan dilinin tutkunudur. *“İcra ettiğim hangi sanat dalı olursa olsun, her şeyden önce Türkçeye olan büyük sevdam, buna “büyük aşk” da denebilir, göze çarpar. Ben bugüne kadar bu sevdanın peşinen gittim. Yorulmadım, pes etmedim. Yollar diken, yollar engebeli, yollar bozkır olsa da (Tekin, 2017, s. 63) der. Bütün bu emekler sonucudur ki “Prizren’deki Türkçe gönderde onurlu onurlu dalgalanan bir bayrak gibidir”* (Gürgendereli, 2017, s. 588).

Ecdadının yüzyıllarca sahibi olduğu topraklara veda etmesi Beksaç'ın halkına ve diline olan sevgisini, sevdasını daha da artırır. *“Yosunun taşa sarıldığı gibi, toprak kaymasından kurtulmak için bir ağacın damarlarını dirençle derinlere salması gibi, biz dilimize öylesine kara sevdıyla, öylesine aşkla ve öylesine onurla sarılmışız”* (Erdoğan, 2017, s. 610) der. Ana dilinin bütünüyle kendine ve milletine bir kimlik kazandırdığının bilincinde olan şair ona büyük bir değer verdiğini ayrıca *“Gurbet yazgımız/ Dilimiz namusumuzdur”* (V.N. 49) dizelerinde çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. O hep bu bilinçle yazar.

Beksaç, Türkçeyi ağızında annesinin ak sütü gibi gören Yahya Kemal ve ses bayrağı gibi gören Dağlarca gibi diline derin bir sevgisiyle bağlanır. O hep dilinin Balkanlarda sahipsiz kalmasından korkmuştur. Onu sahiplenme adına mücadeleyi hiç bırakmaz. Bunu *“eğitimimizi illaki anadilimizde görelim diye kitapsızlığa, sorunlara aldırış etmeden göğüs gerdik”* (Beksaç, 2017b, s. 36) sözüyle vurgular.

O, dilimiz Türkçe üzerine en çok yazan çok az şairden biridir. Dilinin davasında bilinçlidir. Beksaç kültürünü ana dili Türkçeyle yaşatmak için çaba sarf eder. Milletine ait kültürel değerleri sahiplenir. *“Türkçemiz bu topraklarda sonsuza dek yankılsın diye türküye sarıldık, saza gönül verdik. Şiir yazdık, şarkı besteledik, türkü derledik”* (Beksaç, 2017b, s. 36) der.

Edebiyatımızda dili kullanımı nasıl olursa olsun her büyük şairimizin Türkçeye olan bağlılığı her zaman söz konusu olmuştur. Örneğin bunlardan Halit Ziya Uşaklıgil *“Ben, Türkçenin ezeli bir âşıkıyım. Hepimiz öyle değil miyiz? Ben, Türkçeyi muhtelif devirlerinde, muhtelif elbiselerle, muhtelif şekillerde gördüm ve sevgilimi o libaslar altında, kendi cevherinde sevdim”* (Banarlı, 1988, s. 16) derken şair Beksaç da her güzel şeyde Türkçe sevgisini bulur ve onu birçok güzel şeye benzeterek över. Şiirlerinde sürekli adını andığı Türkçeyi çok sever. Türkçe onun şiir sanatının güzelliğinin özüdür. Anıları onda saklıdır. Millî değerlerini yaşatan odur; çünkü o bireysel ve toplumsal kimliğin özüdür.

Şairin şiirlerinde kullandığı dil her şeyden önce içinde yer aldığı dizelerde çağdaş şiir özelliği gösterse de üslubuyla halkın şiirine ve onun diline yaklaşmıştır. Tanpınar'ın şu görüşü onun şiirindeki dil anlayışını yansıtan bir içeriğe sahiptir: *Diğer sanatlar yalnız kendilerine ait ve has olan maddelere müfthir iken o, doğrudan doğruya malzemesini umuma ait olan ve onun ihtiyaçlarından doğan lisandan alır* (Tanpınar, 1995, s. 14). Klasik akımın öncülerinden ünlü İngiliz şair ve eleştirmen T.S. Eliot da *“Şair ve şiire düşen diğer bir görev de, bir milletin dilini hem muhafaza etmek hem de geliştirmektir. Şair bir kültürün duygu ve düşünce inceliklerine ifade bulurken, bizim hissedip de ifade edemediğimiz tecrübelerle dilde anlam kazandıran, dili zenginleştiren kişidir* (Kantarcioglu, 1987, s. 20) görüşünü savunurken şairin şiirindeki dil anlayışına tercüman olmuş gibidir.

Şair sonsuza kadar kalacağına inandığı dilini ve Anadolu'da Türkçenin öncülerinden Yunus Emre'yi *“bengi”* kavramıyla yüceltir. Hep topraklarından koparılmak istenen halkının ve dilinin ırgatı ve nöbetçisi olur. Çok önemseydiği çocuklara da dil bilinci adına öğütlerde bulunur.

Şairin şiirlerinde Rumeli Türkçesinin ağır özelliklerini çok az görürüz. Onda daha çok standart İstanbul Türkçesi özellikleri kendini gösterir. *“Kosova'da Türkçenin yazılı olarak kullanıldığı bütün yerlerde Türkiye Türkçesi, eskiden beri imla kuralları, sözlük unsurları ve yapılarıyla kullanılmamıştır”* (İğci, 2009, s. 1177).

Beksaç, edebiyatımızın büyük şairleri gibi yazmaya çalışır. *“Zeynel Beksaç Yunus Emre'nin, Pir Sultan Abdal'ın, Nazım Hikmet'in, Aşık Veysel'in Türkçesini konuştuğu için, o Türkçeyle türküler söylediği için gururlu ve mutludur”* (Kalkan, 2017, s. 71). O, şiirinin ruhunu Yunus, Mevlana, Âşık Veysel Türkçesiyle konuşarak şekillendirmeye çalışır. Ona göre Türkçe, Yunus Emre'de barışın dili yani *“dilgüvercini”* olmuştur.

Pes etmedin dilgüvercinim / Özgürlüğe / Yengiye / Uçtun sürekli (R. O B. İ. s. 53)

Dildağım soy çınarım bengi çağım (V. N. s. 51)

Çağları aşarsın bengi su içmiş gibi (V. N. s. 71)

Pürzerrin'de Yunus'la aram bengidir (V. N. s. 68)

Gerçek sevdam halkımdı benim oysa / Yazgım tutkum karasevdamdı / İrgattım dilimin tarlasında / Bağında bağcıydım dilimin / Gerçek sevdam halkımdı benim (R. O B. İ. s. 39)

Bir daha dönmek üzere / Bir tutsağı çelik kafese kapatır gibi / Dilimi yüklemişler / Dilim sürgün ediliyor (R. O B. İ. s. 187)

Dilim yolcu bugün / Dilim incinmiş / Dilim sahipsiz (R. O B. İ. s. 187)

Kaybolup gitmişim dilimin kavgasında (R. O B. İ. s. 238)

Dilim bir yüzyıl yalnızım dese inanmayın / Bendim çeşmelerinde akan su / Camilerinde okunan ezan / Selama hasret cumbalı ev / Güneş yüzü görmeyen kaldırım sokaklar / Namazgah, Terziler Köprüsü / Mehmetpaşa Hamamı, Tekkeler / Ben hâlâ buradayım dostlar / Yad elde değil, vatanımdayım (R. O B. İ. s. 168)

Bir tren kalkıyor Kosova'dan / Bir daha dönmek üzere / Bir tren kalkıp meçhule doğru gidiyor / Vagonlarına Türkçem doldurulmuş / Bir tren gidiyor (R. O B. İ. s. 187)

Bir tren kalkıyor Kosova'dan / Yürek kan ağlıyor (R. O B. İ. s. 187)

Dilimi yüklemişler / Dilim sürgün ediliyor (R. O B. İ. s. 187)

Anadilimi dilime çok gördüler (R. O B. İ. s. 187)

Türküm, hoyratım uzun havam / Bağlamam kemeçem neyimsin / Yunus'um Mevlana'm Karacaoğlan'ım / İçimdeki volkanın sönmez lavısın (R. O B. İ. s. 46)

Türkçem bir ırmak olmuş akar bre canım akar (R. O B. İ. s. 60)

Türkçenle Yunus'a uzanır elin / O zaman gizi çözülür dilinin / Ve daha karışır dolarsın diline / Bunca âlemin (R. O B. İ. s. 103)

Türkçem hep siperim oldu ama (R. O B. İ. s. 43)

Türkçemin asilliği / Bir başkadır (R. O B. İ. s. 53)

Bir yangın / Ve bir salgın gibi bu tutku var ya / Bir ömür tapmaya / Yeter mi hiç (R. O B. İ. s. 47)

Yenik düşsem / Türkçeme yenik düşerim / Dilim onurumun bükülmeyen bileği (R. Ç. A. s. 166)

Mevlana mahzeninde destim kırılır / Yunus örsünde sabrım döğülür / Dede Korkut'ta dilhaçerim bilenir / Bundan özge kârı neyleyim (R. O B. İ. s. 53)

Semra'nın dili Türkçe / Bugün yarın her zaman / Görüşü mutlak evrensel (R. Ç. A. s. 45)

Bitmeyen özlemim, bengi tutkum / Yıkılmaz kalem, sönmez ocağım / Ekmeğim, suyum, havam, yağmurum / Türkçem benim soy onurum, gururum (R. Ç. A. s. 187)

Ana / Baba / Yurdu / Evreni / Seninle sevdim Türkçem / Bildim / Dostu / Düşmanı / Seninle (R. O B. İ. s. 26)

Ne kula boyun eğdim / Ne lokmaya kolayından geldim / Düzde yokuş tırmandım / Engelde kol gezdim varlandım / Türkçem hep siperim oldu ama (R. O B. İ. s. 43)

Türküm hoyratım uzun havam / Bağlamam kemeçem neyimsin / Yunusum Mevlanam Karacaoğlanım / İçimdeki volkanın sönmez lavısın (R. O B. İ. s. 46)

Tertemiz bir Türkçeyle / Merhaba der doksanın yolcusu / Osman dede (R. O B. İ. s. 169)

Türkçem mangal külleri içinde bir kor / Ağzımı bıçak açmıyor / Bugün kar yağıyor gülüm / Dilim üşüyor / Yunus'um mahzun (R. O B. İ. s. 217)

Prizren anadilin Türkçenin belkemiğidir/ Akdere gibi pak (R. O B. İ. s. 232)

Türkçem durmaz / Balkanlarda yol alır / Yol alır bre can (R. O B. İ. s. 261)

Oğlumun kızımın / İlk dünya çılgılığı / Kavgamın baharı / Biricik yılçağımsın (R. O B. İ. s. 46)

Dilleri dilinle kendine dost et (R. Ç. A. s. 77)

Delikanlı baharım / Gözüpek insancıl namlum / Erbain gülüm mangalda közüm / Dildağım soy çınarım bengi çağım (R. O B. İ. s. 52)

Çorak topraklarda yeşerttim Dildağım'ı / Menzilden menzile koşturdum Dilatım'ı / Güller budadım Dilhançerim'le / Uçurdum Dilgüvercinim'i masmavi bengi yarınlara (R. O B. İ. s. 187)

Biz bu dili / Ne bakkaldan veresiye / Ne bitpazarında ucuza / Ne de açık artırmada almadık ki / Dilim mevsimlik değil / Yadsınmak boyun eğmek ona hiç yakışmaz / Dilim dünya ahir servetim (R. O B. İ. s. 216)

Aslımı sorarsan Rumeliliyim / Kendimi bildim bileli / Dilimin nöbetindeyim / Türkçemin hapsinde elleri prangalı hem de (R. O B. İ. s. 218)

Dilim ki beni ben yapandır / Nasıl es geçerim / Oldubitti nasıl derim (R. O B. İ. s. 258)

Havasız susuz nasıl olunmuyorsa / Dilsiz de olunmaz oğlum / Dilleri anadilinde seveceksin / Ancak dilinle tadını anlarsın / Yaşamda verdiği kavganın (R. O B. İ. s. 103)

8. Evlad-ı Fatihan

Evlad-ı Fatihan, Osmanlı İmparatorluğu zamanında Balkanların fethine katılanların soyundan gelenlerdir. Osmanlının 1912-1913 Balkan Savaşları'ndan sonra Rumeli'den çekilmesiyle birlikte Evlad-ı Fatihan öz topraklarından ayrılışlarının hüznünü yaşar. 2001'e kadar devam eden göç sonrasında artık her Balkanlı Türk bir Evlad-ı Fatihan'dır. Onlar milletlerinin tarihine dönüp bakarak o toprakların hür havasını teneffüs ederler. Yahya Kemal de *"Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum / Her lahza bir alev gibi hasretti duyduğum"* (Beyatlı, 2003, s. 14) derken kuvvetli kalemiyle bu derin duyguyu yansıtır. Beksaç da çocukluk hatıralarını yaşattığı Balkan topraklarına özlemlerle sarılır. Onlar eski Tuna akıncılarının torunlarıdır. Bu coğrafya Türk kültürünün yaşandığı ve yaşadığı

topraklardır. Evlad-ı Fatihan şair için her zaman millî ve romantik özlem duygularını çağırıştırır. Bu vatan parçasında yaşadığı acı tatlı hatıraları vardır. Geçmişte yaşanmış gerçekler ve onlara olan özlem vardır. Hayalleri ise geleceğe dönüktür.

Bir tren kalksa Üsküp'ten, Sofya'dan, Selanik'ten / Doludizgin geçer gözüm önünden hüzün (R. O B. İ. s. 211)

Evlad-ı Fatihan'ım ben / Bırak tez elden varayım Urumeli'ne / Tuna, Arda, Akdere, Vardar aktıkça oralarda / Buralarda nasıl dururum ben" (R. O B. İ. s. 223)

Zarif minareleriyle büyüler önce Selimiye (R. O B. İ. s. 165)

Sarı Saltuk'la gelip yurt bilmiş burayı ecdadımız / Evlad-ı Fatihan derler gül gül açarız / Tanrı Dağları'ndan Şar Dağı'na tutulmuş mayamız / Hırs değil mertlik kokar türkü hoyratımız / Ozanlar diyarı Prizren'dir vatanım (R. O B. İ. s. 165)

Bir ağıtın çağladığı / Kosova Ovası'nda / Evlad-ı Fatihan yurdunda (R. O B. İ. s. 190)

9. Hüzün

Hüzün “iç kapanıklığı, gönül üzgünlüğü, gam keder, sıkıntı” (Komisyon, 2005: 910) demektir. İnsanlar genellikle kendileri için önemli olan bir şeyi kaybettiklerinde, ondan kopup uzaklaştıklarında hüzünlenirler. Özlem hüznü çağırır. Balkan Türkleri için topraklarını kaybetmeleri, zamanla topraklarından ayrı kalmaları hep hüzün kaynağı olmuştur. Bu yaşanan çok zor zamanlarda tecrübeyle gelen bir hüzdür, çünkü onu ekmeğine katık yapmıştır. Hüzün şaire geçmişte yaşadıklarını hatırlatır, yani hatıralarını ve duygularını canlı tutar. Bekaç'ın dizelerinde bunu ince duyguların gönülden yansıması şeklinde görürüz. Özlem şairin hüznünü daha da artırmıştır. Onda hep umuda, sevince koşan bir hüznü taraf görürüz. Şair, “hüzün ekmeğimize katıktır zaten, hüznün coğrafyası yok. Milliyeti de!” (Işıkhan, 2017, s. 73) der. Haklı davasını dile getirirken hep duygusaldır. Bazen de “olgun bir dervişin ya da Yunus'un Rumeli'de yaşayan sesidir” (Sağlam, 2017, s. 85).

Sürüyü göttüm güdeli / Kavgaya gönül vereli / Ben bu lokmayı çiğneyeli / Hüznün duvarına kerpiç dizildim (R. O B. İ. s. 125)

Ötelerden bir ses olduk biz hep / Elinden oyuncağı alınmış çocuklar misali / Hüzün terk etmedi yüreğimizi bu yüzden / Bu yüzden alınganlığımız / Dalgınlığımız bu yüzden / Rumeli, o benim işte (R. O B. İ. s. 166)

Prizren'den, Üsküp'ten, Sofya'dan, Selanik'ten / Doludizgin geçer gözüm önünden hüzün (R. O B. İ. s. 211)

Hüzün yüklü kara bulutlar / Neyin habercisi / Söyle İstanbul / Ayrılık mı var bu işin sonunda (R. O B. İ. s. 219)

10. İçtenlik ve İncelik

Zeynel Beksaç şiir dilinde görülen bir ruh inceliği ile yazar. Şiir dilinde konuşma dilinin sıcaklığının yalın ve güçlü anlatımından yararlanır. Doğal ve rahat söyleyişi, gayet samimi ve içten bir anlatımı vardır. Zorlama ve yapmacık değildir. Bu üslubundan dolayı onun şiirlerini kendimize yakın buluruz.

Beksaç'ın söyleyişindeki içtenlik, doğallık ve rahatlık her zaman dikkat çeker. Halkın içinden onun diliyle seslenir, şiirini onun konuşma diliyle özdeşleştirir. Bunu yaparken anlatımındaki lirizm, yani duygusallık hep kendini gösterir. Tasavvufi halk şiiri ve Çağdaş Türk şiirinden içtenlik ve inceliği yansıtan örnekler vererek Beksaç'ın dizelerine geçelim:

Seyyah olup şu âlemi gezerim / Bir dost bulamadım gün akşam oldu / Kendi efkârımla okur yazarım / Bir dost bulamadım gün akşam oldu (Pir Sultan Abdal), (Aksan, 1999, s. 88)

Ne varlığa sevinirim / Ne yokluğa yerinirim / Aşkın ile avunurum / Bana seni gerek seni (Yunus Emre), (Aksan, 1999, s. 83)

Garibim / Ne bir güzel var avutacak gönlümü / Bu şehirde / Ne de bir tanıdık çehre / Bir tren sesi duymayagöreym / İki gözüm / İki çeşme (Orhan Veli Kanık), (Sazyek, 1999, s. 156)

Pir Sultan Abdal yukarıdaki dizelerde gerçek bir dostun özlemine büyük bir içtenlikle dile getirir. Yunus'ta kendini bütünüyle yaratana teslim etmiş samimi bir ruh hâline şahit oluruz. Çağdaş şairlerimizden Orhan Veli'de ise o anki ruh dünyasının yine samimi itirafı görülür. Zeynel Beksaç da sözcüklere yüklediği yeni anlamlarla gerçek dostluğa çağrıda bulunur. En sonunda ise yazgısı, tutkusu, vurulduğu gerçek sevdası olan halkı ve dili bizi sarıp sarmalar.

Harman sonu / Ya da bir bağ bozumu / Gelin ökçeleri şiraya kokunca / Yakılınca bit gurbet türküsü yanık / Tezgâhlarda özlem kilimi dokununca / Beni yağmura çağır unutma (Ç. S. s. 40)

Hadi alçaktan uç da güdelim sürüyü / Alacakaranlık basmadan çiy yağmadan gözlere / Bir başkadır topluca tüten ocağın dumanı / Bir başkadır sevda üzerine yakılan türkü / Bir başkadır ağıt (Ç. S. s. 40)

Nice mevzilense de / Sıkılacak kurşundan önce / Sözdür seni yaralayacak olan (V. N. s. 37)

Gerçek sevdam halkımdı benim oysa / Yazgım tutkum kara sevdamdı / İrgattım dilimin tarlasında / Bağında bağcıydım dilimin / Gerçek sevdam halkımdı benim (V. N. s. 35)

11. Kavram Karşıtlığı

Yazılı ve sözlü “*anlatımda birbirine karşıt iki sözü yan yana kullanma*” (Komisyon, 2005, s. 1095) olarak tanımlanan bu özellik Zeynel Bekaş'ın şiirlerinde daha çok insanların değişen zıt kişilikleri olarak karşımıza çıkar. Masal da olsa gerçek de olsa bizler her şeyi zıttıyla görürüz. Hayatın doğal akışına uygun olarak insanın duyguları, hayalleri, yaşadığı gerçekler zamanla değişir. Bazen bu yaşanan zıt gerçekler keskinleşir. Bir tarafta gerçekler, onurlu davranış, samimiyet; diğer tarafta riyakârlık, sahtekârlık ve çıkar ilişkileri söz konusudur. Şiirinde geçen “*kravatlıgiller, ütülügiller*” ikinci gruba dâhil olan özentiye kendini kaptırmış tiplerdir. Bunlar aslında “*gölgede geniş getiren*” boş insanlardır. Şiirlerde insancıl özelliklerle, bundan nasibini almamış olanların, bir bakıma iyi ile kötünün mücadelesi kavramsallaştırılır.

Şairden vereceğimiz örneklere yine geleneksel halk şiirimizden bir örnek vererek geçelim:

Kaç kez gani oldum kaç kez fakir / Kaç kez altın oldum kaç kez bakır (Gufrani)
(Aksan, 1999: 135)

Bir uzak yakındayız ki ah gönlüm ah (Ç. S. s. 11)

Düştü / Hayaldi / Gerçekte - Bize özgü bir şeydi / Gördüm – Yaşamdı / Yazgıydı / Ölümdü - Somuta çalan tek ortak yanımız asıl buydu / Gördüm (Ç. S. s. 27)

Düşünde / Gerçeğinde (Ç. S. s. 27)

Gün mü geceydi / Gece mi gündü / Neydi o sis (Ç. S. s. 41)

Uzaktı / Oysa çok yakındı / İç içeydi (Ç. S. s. 41)

Üç aşağı beş yukarı (Ç. S. s. 50)

Yol kısa yol uzak (Ç. S. s. 39)

Sağ gözden sol göze (Ç. S. s. 55)

Uzak bellenen yakındır (Ç. S. s. 62)

Kimi iniş kimi yokuştur (Ç. S. s. 73)

Al seviyi ver seviyi (Ç. S. s. 74)

Düzde yokuş tırmandım (V. N. s. 43)

Gece yazan gündüz yazan içli içli saz çalan (Ö. S. D. G. s. 18)

Dünüm var, yarınım yok (Ö. S. D. G. s. 28)

Yol kısa yol uzak (R. O B. İ. s. 106)

Baharı yazı / Güzü kışı (R. O B. İ. s. 107)

İlle dostu düşmanı (R. O B. İ. s. 107)

Ölümdede / Kavgada / İlle de yaşamakta / Şiir var çünkü (R. O B. İ. s. 29)

İçiniz dışınız pak ırmak (R. Ç. A. s. 31)

Sevgi hep uyanık kalmalı / Gece gündüz nöbet tutmalı (R. Ç. A. s. 100)

Çocuklar sorulsaydı / Yalan unutulur / Gerçek dile gelirdi / Sözün kıyası / Bizler adam olurduk / Adam! (R. Ç. A. s. 118)

İlk ve son derste / Sevmeyi öğrenmeli her gün (R. Ç. A. s. 176)

Bir vardım bir yoktum / Yolcuysam yollarda / Ha vardım ha yoktum (R. O B. İ. s. 34)

Dışı güleç içi buz yüzlere / Yenik düşen günler gördüm (R. O B. İ. s. 51)

Dostum dost değil / Ne düşmanım düşman (R. O B. İ. s. 55)

Gündüzüm bir başka gecem bomboş (R. O B. İ. s. 57)

Kışları güneşlenir / Yazları buz satardı (R. O B. İ. s. 73)

Uzaktı / Oysa çok yakındı / İç içeydi (R. O B. İ. s. 108)

İlk ve son düşün gölge yolcuları (R. O B. İ. s. 121)

Dış gülüş değil iç gülüş anahtarım benim (R. O B. İ. s. 124)

Yol yoldur / Kimi iniş kimi yokuştur (R. O B. İ. s. 133)

Sağa sola gülücük serptiler / Boğdular tükrük öpücüğüne (R. O B. İ. s. 149)

Özdeş pınarlardan su içtiler / Bir acı / Bir tatlı konuştu (R. O B. İ. s. 259)

12. Mâni / Ninni

Zeynel Beksaç çocukların dünyasına daha rahat girebilmek için zaman zaman anonim halk edebiyatı nazım şekillerinden mâni, tekerleme, ninni ve bilmece söyleyişinden yararlanır. Bunu yaparken kimi zaman çocukların içinden biri olarak bazen de onları karşıdan izleyerek seslenir.

Şairin bazı şiirleri kafiye örgüsü yönüyle halk şiiri yapısına sahiptir. Ya bütün mısralar birbiriyle kafiyelenmiş ya da klasik mâni kafiyesine yer verilmiştir. Diğer şiirlerine oranla bu tür şiirlerde ahengi oluşturan kafiye ve ölçü unsuru daha fazla göze çarpar. Bu özellik şairin şiirinde dil ve muhteva yanında şekil bakımından da halk şiirine yaklaştığını gösterir. Mâni yapısında kısa dörtlükler oluşturur. Mâni türküleri yapısında tam kafiyeli şiirleri vardır. Bu tür şiirlerinde yine çocuklara öğütler vardır. Bu ahenk unsurlarıyla kimi zaman esprili bir anlatıma da başvurur.

Önce halk şiirinden bir örnek verelim:

Mendilim yele yele / Ben düştüm gurbet ele / On beş mendil eskittim / Gözyaşım sile sile (Yardımcı, 1998, s. 25)

Savaş dur hele yavaş / Bir taş iki taş yarar kaş / Huzur bozulur akar kan yaş / Savaş kesin yasak sakın ol baş (G. S. Ç. s. 72)

Dur arkadaş yavaş / Yerinde ağırdır taş / Aramızda açmayalım savaş / Dostluk elden gider çatılır kaş (G. S. Ç. s. 20)

Kaldırım, çelme aldım kaldırım / Asfaltla döşediler beni anam / Dünüm var yarınım yok / Şinanay da yavrum şinanay (R. Ç. A. s. 137)

Kırlangıcım ilkyazım / Hoş geldin bahar sazım / Erittin ya karı buzu / Şimdi artık yılmazım (G. S. Ç. s. 13)

Ayı dayı ayı dayı / Yüce dağların eridi karı / Uyan artık kış uykusundan / Damlıyor bak armudun balı (R. Ç. A. s. 85)

Yeşil yerde / Sen gökte / Ya / Oyun / Nerde (R. Ç. A. s. 189)

Tavşan lahana yedikçe kendinden geçer / Avcının burnundan şıp diye kaçar / Ürkek bakışlı, anten kulaklı / Komşu çocuğu Alper tavşan yürekli (R. Ç. A. s. 84)

Beşikte uyuyan çocuğa / Ninniler sevgiyi dile getirmeli / Masal diye çocuklara / Sevgi anlatılmalı (R. Ç. A. s. 177)

13. Masal Dünyası

Bekaş masal dünyasına açtığı kapıdan bize hayatın bilinmezliğini ve hayalinde yarattığı gizlerini gösterir. Öyle ki “*masal demek, hayal gücü demektir. Masal “hayalî” hikâyedir. Masalı anlatan kişi sınır tanımaz hayal gücüne, doğaüstü kişilerle ve olaylarla doldurur masalını*” (Tanpınar, 1995, s. 276). Şairimiz de bu anlatım özelliğinden yararlanır.

Şair masal dünyasına özellikle çocuklara yönelik yazdığı şiirleriyle açılır. Çocukluğuna duyduğu özlemi büyü bir masal dünyasıyla yansıtır. *Tek Gözlü Dev, Kırmızı Başlıklı Kız* gibi masal kahramanlarını anar. Bütün bunlarla birlikte onun masal dünyasında hep hoşgörü, özgürlük, barış ve güzellikler vardır.

Sözlü halk kültürümüzde önemli bir yeri olan masalların iletisi de evrenseldir. Masalların çocuk eğitimi ve terbiyesinde, onların hayata hazırlamasında önemli bir yeri vardır. Bu nedenle Bekaş, kızı Yeşim’in şahsında bütün çocukların masallarla büyüüp “*masallar gibi yarınlara var*”malarını ister. Öyle ki bütün güzellikler, gülüşler, sevgiler, oyunlar, masallar hep çocuklarda saklıdır. Masalların içinde hayat bulunduğu düş ise “*gökkuşağında salınan çocuk*”tur. Zamanla çocuklar büyüdükçe masal dünyalarındaki gerçekler kaybolacak, yani gerçek hayatın içinde zamanla

“çocukluk limanlarından” ayrıldıktan sonra “dönüşü olmayan o doyumsuz düştten” uyanıp hayatın sert ve acımasız gerçekleriyle yüz yüze geleceklerdir.

Kar yağmış gecenin ötesine / Güzelliğe durmuş masallar / Aynalar büyüdü / Kâğıt kuşlar kanat çırpmakta (Ç.S. s. 61)

Karanlık her yanı boğunca / Oyun, çizgi filme doyunca / Başımı yastığa koyunca / Masal tad tahtıma geçer keyfince (Ö. S. D. G. s. 25)

Uykusu gözündeydi Akça'nın / Mışıl mışıl uyuyacaktı / Yedi dağ yedi deniz aşarak / Periler sarayına varacaktı (G. S. Ç. s. 19)

Önce Albaşlıklı Kız geçmişe karışır / Periler sarayında yellere eser sonra (R. O B. İ. s. 126)

Bembeyaz bir at gelir düşlerime her gece (R. O B. İ. s. 113)

Gök güreledi / Yağmur yağdı ardından / Korktu Semra / Islanmasın diye / Biraz daha sarıldı annesine / Masal yarıda kalmıştı böylece / Semra uyumuştur (R. Ç. A. s. 60)

Bir başınadır şimdi / Dedeler / Nineler / Masallar uyuyakalır / Gündüzlerde çünkü (R. Ç. A. s. 35)

Semra masal satın almayı düşündü / Gerekmez dedi ninesi / Baştan başa masal sensin diye (R. Ç. A. s. 53)

Semra büyüdükçe / Masallardaki devler / Hep biraz daha küçüldü / Masal bile masallığını yitirdi / Çok yazık (R. Ç. A. s. 52)

Karanlık her yanı boğunca / Oyun, çizgi filme doyunca / Başımı yastığa koyunca / Masal tahta geçer keyfince (R. Ç. A. s. 134)

Ve Masal'a varınca kır atımız / Ne çok diyeceklerim olacak sana (R. O B. İ. s. 129)

Kırk pınardan su içtiler / Kırk tuzakta halay çektiler (R. O B. İ. s. 130)

Raflardan indi masallar (R. O B. İ. s. 240)

14. Mecazlar ve İmajlar

İnsanların duygu, düşünce ve hayallerini vs. daha etkili ve güzel anlatabilmek için başvurduğu mecaz “bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz”ü ifade eder (Komisyon, 2015, s. 1359). Değişmece olarak da adlandırılan mecazlı anlatım şiirde ifadeyi güçlü ve etkili kılmak, aynı zamanda anlamı soyuta taşımak için kullanılır.

Genelde “zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, hayal, hülya” (Komisyon 2005, s. 962) olarak tanımlanan imaj yani imge Aksan'a göre ise “dış

dünyanın, duyumsamaların ve izlenimlerin zihinde resimsel bir değer kazanmasıdır" (Aksan, 1993, s. 32). İmaj şiirde ifade edilmek isteneni daha canlı, etkili, görülebilir ve duyulabilir bir biçimde anlatabilmek için zihinde oluşturulan yeni şekillerdir. Duyularla algıladığımız dış dünyaya ait varlıkları kelimelerle ayırma ve adlandırma, onlara yeni boyutlar kazandırmadır. Onlar bu şekilde oluşturulmuş imajlar yoluyla şiire taşınır. Bu bağlamda okudukça yeni anlamlar ortaya çıkaran imge şiire zenginlik katar.

Şiirlerinde yalın bir dil kullanan şair duygu ve düşüncelerini yeni imgelerle yansıtarak onu daha etkili ve başarılı kılar. Yarattığı çağrışım zenginliği Beksaç'ın olaylara, insanlara ve nesnelere bakış açısını gösterir. *"Öyle anlarım oluyor ki dize küs kesilince renk, renk çıkmaza girince dize 'ben buradayım' dercesine imge yelkenlerimin erdem denizine açılmasını sağlıyorlar. İki büyük bir özveri ve imge içerisinde içimin ta derinliğinde yol almaktalar..."* (Beksaç, 2017b, s. 595) diyerek resim sanatının da buna katkısını vurgular.

Beksaç şiirlerinde kullandığı mecaz ve imajlarla çağdaş edebiyata daha yakın olmasına rağmen geleneksel mecaz ve imajlara da yer verir. Kendine özgü mecazlarla yeni terkipler oluştururken halk şiirindeki tabiata dayalı olanlardan şiirine güç katmak için yararlanmıştı.

Şairin *"Eşiğine post kurdum demlendim"* (V.N. 31) dizesi Yunus Emre'nin şu dizelerini çağrıştırır:

Bir şaha kul olmak gerek / Hergiz ma'zül olmaz ola / Bir eşik yastanmak gerek / Kimse elden almaz ola (Gökdemir, 1990, s. 129)

Yunus Emre'nin Tapduk Emre'ye layık iyi bir insan olmak için gösterdiği çabayı anlatan dizelerine karşılık Beksaç da sözünde durmayı aynı üslup özelliğiyle anlatmıştır:

Erenler yoludur meşe / Meşe kolaydır kolmaşa / Meşe olan yerde paşa / Harami çok Anteri var (Gökdemir, 1990, s. 152)

Ve Masal'a varınca kıratımız / Ne çok diyeceklerim olacak sana / Bir tek sözde cayarsam geçmişten yana / İlle de meşe odunu al vur bana (Ç. S. s. 14)

Beksaç'ın özellikle tabiat unsurlarıyla oluşturduğu imaj ve mecazlara da şu örnekleri verebiliriz:

Gül ekim içimde taş duvara (V. N. s. 51)

Balta girmemiş orman yeşiliyle / Solumak seni her gün (V. N. s. 62)

Kar yağdı Dildağıma habire (V. N. s. 51)

Bir tek güllere yenik düşen Dilhançerim (V. N. s. 53)

Suyun rengi yüreğe çalmalı ki (V. N. s. 23)

Kör zamanın kurak harmanı (Ç. S. s. 70)

Bembeyaz bir at gelir düşlerime her gece (Ç. S. s. 46)

Sırtında sen ak pak gömleğinle / Türkülenirsin tepeden tırnağa (Ç. S. s. 46)

Beksaç'ın aşağıya aldığımız dizelerinde ise halk şirinden türkülerimize yansıyan yakınmalara tanık oluruz:

İsyanım var a dostlar / Daha şafak sökerken / Kurt karanlığına dönüştü günler / Temmuz ortasında / Duman çöker / Sis yağar / Gönüldağlarıma (V. N. s. 78)

Aşağıdaki dizelerde şair içinde bulunduğu olumsuzluğu ve zamanın kötü gidişini kendine özgü imgelerle anlatır:

Kırlangıç yuvasından içdiş edilmiş yavrular / Kör zamanın kurak harmanı / Vur davula çal zurnayı tellalım / Düşmüşüm it sürüsüne / Kurban olam nerde benim dosta giden kervanim (Ç. S. s. 70)

Beksaç özgün bir şair olmak, başkalarına benzemekten kaçınmak isteğini “kum”, “sel” ve “boran” sözcüklerine yeni anlamlar yükleyerek bir imge oluşturmak suretiyle verir:

Kum kalmamak koşulu karşısında / Gönüm sele kapılmaya / Daha bir razı oluyor (Ç. S. s. 23)

Bir yanımda boran eser bir yanımda sel kopar / Gider yiğitlemelerde sığınak ararım (R. O B. İ. s. 113)

Şair dostluğu, kardeşliği yaşamak ve paylaşmak için zamanın kısalığını, eldeki fırsatların iyi değerlendirilmesi gerektiğini “yağmura çağırma” ifadesine biraz da nostalji katan bir imgeyle verir. Bu şekilde bizi gerçeklerden uzaklaştırmaz, aksine dostlukların ortasına çeker:

Gözüme mih çakarcasına durma öyle / Yol var / Yolculuk var / Belli olmaz iş aceleye gelir / Bi şey olur / Beni yağmura çağır unutma (Ç. S. s. 38).

Beksaç aşağıdaki dizelerde kendisiyle aynı yazgıyı paylaşanların durumunu “ağıt yakmak, yazıtsız kalmak” gibi olumsuz anlam yüklediği imgelerle dile getirir:

Ağıtlar mı yakacaktı ozan / Dönüşsüz sular da mı / Yok olacaktı destan / Yazıtsız mı kalacaktı taşı / Yazgıyı sırtlananların / Neydi bu tapılacak çetrefil sevda (Ç. S. s. 24).

Aşağıdaki dizelerde ise içinde bulunduğu sıkıntıyı, olumsuz çağrışımları “kaldırım döşeli yollara yılan yuvaları üremesi”, “şiir ağacında tünemek”, “kapkara gecelerde baykuşları uyutmak”, “öğüdülmeye mahkûm olmak”, “sancının dilinin

çözülmesi” şeklinde ilginç sayılabilecek özgün imgelilerle anlatır:

Kaldırım döşediğim yollarda / Yılan yuvaları ürümüş / Ağustos güneşinde / Üşürüm ben (V. N. s. 67)

Değirmen taşından sorarım / Öğüdülmeye mahkûm olan / Buğday tanesi mi yoksa / Darbeyi yiyen ben miyim / Bilemem (R. O B. İ. s. 100).

Kapkara gecelerde baykuşları uyuttuk sözde (R. O B. İ. s. 41)

Çözülürverince dili sancının / Kentin gizi / Diz çökerdi / Tan sökümünde (R. O B. İ. s. 31)

Şiir ağacında tüneyen özlem (R. O B. İ. s. 37)

Asma köprüünün püf noktasını irdeleyen (R. O B. İ. s. 121)

15. Öğüt

Öğüt, “bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için yol göstermek, nasihat etmek” demektir (Komisyon, 2005, s. 1534). Geleneğimizde nasihatın önemli bir yeri vardır. Deyim ve atasözlerimiz birçok ibret verici öğütlerle doludur. Halk şiiri geleneğimizde Yunus Emre ve Karacaoğlan gibi şairlerimizin şiirleri ve birçok anonim halk ürünümüz öğütler içerir. Şair Beksaç bu kavramdan yararlanarak çocukların temiz kalbine girer. O dünya ki bütün güzellikler çepeçevre etraflarını sarmıştır. Orada insani değerler yücelmiştir. Özgürlük sonsuzdur. Gelecek aydınlıktır.

Beksaç, oğlu Attila'nın şahsında çocuklara, gençlere bir aile büyüğü gibi ahlaki ve didaktik öğütler verir. Taşdığı şair sorumluluğu ile onların iyi birer insan olmalarını ister. Bunlar kısaca, “Her zaman hoşgörülü ol. Hiçbir şeyde aceleci olma. Zamanla her şeyi kavrarsın. Bütün güzelliklere kalbin açık olsun. Hoşgörü ve iyiliği her zaman kalbinde taşı. Hep güzel olanı yap. Herkesle dost ol, ancak bencil olanla dostluk kurma, hemen ondan uzaklaş. Dürüst ve mert ol. Kimseyi kırma. Tek silahın sevgi ve bilgi olsun. Yalanla dolanla işin olmasın” şeklinde özetler.

Şair, bildiğimiz “El yarası geçer, dil yarası geçmez” ya da “Yunus’un “Söz ola kese savaşı / Söz ola kestire başı / Söz ola ağulu aşı / Yağ ile bal ede bir söz” söyleyişine vurgu yapar. Tatlı dilli, erdemli, alçakgönüllü, iyi bir insan olmayı telkin eder. Bu ancak ana diline sahip çıkılarak, ondan güç alınarak gerçekleştirilebilecektir.

Aşağıda Teslim Abdal'dan vereceğimiz dörtlüklerle birlikte yer alan Beksaç'a ait dizeler dünyanın geçici olduğunu, her zaman bunu bilerek iyi insan olmak gerektiğine özellikle işaret eder:

Gafil durma şaşkın bir gün ölürsün / Dünya sana bakî değil ne fayda / Ettiğin

işlere pişman olursun / Pişmanlığın ele girmez ne fayda (Makal, 1992, s. 222)

*Göçersin sultan olsan da / Kral da olsan göçersin / Her dem insan ol bari / Ölüm
yiğide yakıştır* (Ö. S. D. G. s. 34)

*Ben diyeni hemen terk et / Yüreğinde sor öyle zevk et / Dilleri dilinle kendine
dost et / İnsan sevilir olunca dürüst mert* (Ö. S. D. G. s. 22)

*Her şeyi zamanla çözersin oğlum / İvediliğe gelme / Masalı masal / Türküyü
türkü / Oyunu oyun bil* (Ç. S. s. 17)

*Gene de hoşgörüyü / Silahı beline kuşanır gibi / Yüreğinden eksiltme / Öylesine
yaşamayı gör* (R. O B. İ. s. 102)

*Derin sür yabana bırakma / Bengi tarlayı / Göçeri kuşlar yuvasını yapmışsa orda
/ Bozma / Ekmek kııntısı ver / Süt ver* (R. O B. İ. s. 103)

*Çocuklar yazın şöyle / -N'apmalı / Gül ekmeli / -N'apmalı / Türkü söylemeli / -
N'apmalı / Hep sevmeli / Onu / Bunu / Herkesi / Dost bilmeli* (R. Ç. A. s. 23)

*Ben büyüyünce anne / Hiç kimseyi kırmayacağım / Yalandan uzak duracağım /
Ekmeğimi aç çocuklarla bölüşeceğim / Ve her zaman için / En büyük silahım / Sevgi
olacak / Söz!* (R. Ç. A. s. 109)

*İnsan dediğin zamanı aşmalı / Bilgiyi silah diye kuşanıp / Tarihe damgasını
vurmali / Dizginler elinde / Yengiden yengiye koşmalı* (R. Ç. A. s. 126)

*Bencil olma tilki soyundan sayarlar / Güven yitirirsin / Dokuz köyden kovarlar /
Dostların tek tek unuttur / Adresi yitirilmiş sokağa dönersin* (R. Ç. A. s. 139)

Bir gün olursan bencil / Silgiyi al beni sil / Bu sözümü yemin bil / Bencil (R. Ç. A.
s. 139)

Nice mevzilensen de / Sıkılacak kurşundan önce / Sözdür seni yaralayacak olan
(R. O B. İ. s. 41)

*Havasız susuz nasıl olunmuyorsa / Dilsiz de olunmaz oğlum / Dilleri anadilinle
seveceksin / Ancak dilinle tadını anlarsın / Yaşamda verdiği kavganın* (R. O B. İ. s.
103)

*Hadi alçaktan uç da güdelim sürüyü / Alacakaranlık basmadan çiy yağmadan
gözlere* (R. O B. İ. s. 102)

Cambazlık dediğin / Adam ister / İp üzerinde yürümeye de / Yürek gerek ha! (R.
O B. İ. s. 147)

*Gözyaşı gibi pak / Kardelen gibi dirençli ol / Yunus'un kalbindeki ışığa özen de /
Öyle gel* (R. O B. İ. s. 208)

16. Özgün Söyleyiş

Özgünlük anlam olarak farklı olmak, bilinen ve işlenen bir konuyu değişik bir tarzda yeniden kurgulamaktır. Şair şiirlerinde muhtevası aynı olsa da üslup olarak söyleyişi ile tamamen kendine has bir imzaya yani orijinalliğe sahiptir. Bu tür dolaylı anlatımlarda okuyucunun ilgisi daha bir canlı tutulur. Şair bunu imgelerle, alışılmamış bağdaştırmalarla sağlar.

Şiirlerinde duyuş ve düşünüş tarzıyla toplumcu bir şiir anlayışına sahip olan Bekaş soyut resim sanatına olan ilgisinden de görebileceğimiz gibi edebiyatımızda üslup olarak İkinci Yeniciler ve gerçeküstücüler gibi bazı dizelerinde basmakalıp ifadelerden sıyrılarak serbest çağrışımlarla özgünlüğe ulaşır. Üslup olarak mısra kurgusuyla şairin akıcı, yoğun ve tutarlı bir anlatımı vardır. Bu tür dizelerde anlatım tekniği farklılaşsa da sorumluluğunu taşıdığı bakış açısıyla hep tetiktedir. Öyle ki o, hayata bakış açısıyla kendine özgüdür. Dili, çabası, uğraşı, yazı ahlâkı özgünlüğünü sağlar. Olayların ve yaşantıların üzerindeki etkisi her zaman kendini hissettirir. İkinci Yeni'den Ülkü Tamer'in birkaç dizesiyle Bekaş'tan örneklerle geçelim:

“Saçlarıma yuva kurar bir anda kirpiler / Kar, örtmeye kalkışır gökkuşağını / Ve onurlu, yoksul böceklerin gazetecisi / Ben gülümserken resmimi çeker” (Kaplan, 1990, s. 542).

Alaca karanlık basmadan çiy yağmadan gözlere (V. N. s. 53)

Yüreklerni sürgünde / Sevgiyi iç sularında rehin tutan (V. N. s. 83)

Bir ağaç bahara durmuş bizim bahçede (R. Ç. A. s. 147)

Ne arıyorsun / Gecenin bu ufaklık / Saatlerinde (R. O B. İ. s. 29)

Karanlıklar öd koparması (R. O B. İ. s. 32)

Bütün saatler uçuruma beş kala / Harcımız bir tek kin gütmek mi (R. O B. İ. s. 34)

Baktı o / Şiire tüneyen bakışlarıyla (R. O B. İ. s. 35)

Ve biricik yılçağımsın (R. O B. İ. s. 46)

Dilkalemde nöbet tutarım (R. O B. İ. s. 49)

Eski nallar yol gözlüyor (R. O B. İ. s. 50)

Sabrımla nalladım Dilatımı (R. O B. İ. s. 51)

Kaldırım döşediğim yollarda / Yılan yuvaları ürümüş / Ağustos güneşinde / Üşürüm ben (R. O B. İ. s. 65)

Pürzerrin'de Yunus'la aram bengidir (R. O B. İ. s. 66)

Kurt karanlığında düştüler yola (R. O B. İ. s. 91)

Direnmek eski bir tapınağıdır senin (R. O B. İ. s. 93)

Tozuttuğum yerdir / Kavganın döl yatağı / Bakma ekmek kırıntısından çelme alanlara / İt pazarında (R. O B. İ. s. 93)

Eski bir yılgının közü / Gönendirmiş / Ve tohumun yarına gebe (R. O B. İ. s. 93)

Ağında ağ ördüm ağlandım / Irmak olup halimce çağladım / Özü özümle nalladım / Bahardan bahara filizlendim dallandım (R. O B. İ. s. 96)

Beni yağmura çağır unutma (R. O B. İ. s. 116)

Gece yarınlarnı yorumlamıştı köpek havlamaları (R. O B. İ. s. 114)

Dilkalem nöbettedir (R. O B. İ. s. 117)

Sonsuzluğa pasaport çıkardım beni bekle (R. O B. İ. s. 118)

Sözcüklerin döllemediği / Bir mağaradır / İlk ve son düşün gölge yolcuları / Saydamlığı yitirilmiş aynada / Dev gövde gösterisini arayan (R. O B. İ. s. 121)

Ve sen heykeltraşın peşinde / Kan ter koşarken / Tuzlan soğanlan (R. O B. İ. s. 123)

Kör fişekler bayramına paydos (R. O B. İ. s. 127)

Ko bilgisayar uydular boşsun zamanı (R. O B. İ. s. 129)

Us yivleri aşınmış kabak çiçekleri (R. O B. İ. s. 130)

Kırlangıç yuvasında iğdiş edilmiş yavrular / Kör zamanın kurak harmanı (R. O B. İ. s. 131)

Ben kapılardan hiç girmedim / Kapıcıklardan selam verdim hep / Yaşama (R. O B. İ. s. 145)

Zaman yaprak dökümü yağmurlarınca ıslak / Gece gündün gebedir / Geminiz demir attığında sorgu durağına / Tanlar nice sökermiş / Sorarım (R. O B. İ. s. 152)

Na işte yanı başımdasın / Deniz deniz / Minare minare / Sinersin içime (R. O B. İ. s. 160)

Kar yağar hasret dağlarım üşürüm sonra (R. O B. İ. s. 163)

Ömür dediğin be dost / Çıplak ayaklarla cam parçaları üzerinde / Dans etmekte bizimkisi (R. O B. İ. s. 172)

Ve rüzgârı şal diye boynuna dolayarak (R. O B. İ. s. 201)

Fokur fokur kaynayan çaydanlık gibiyim / Bir dökülebilsem / Demim neler söyler

neler (R. O B. İ. s. 220)

17. Sapmalar

Sapma anlatımda zenginlik, özgünlük ve estetik oluşturmak için başvurulan bir yöntemdir. Bu şekilde şiirde farklı yapı, anlam, çağrışım ve bağdaştırmalar görülür. Şiirde özgün bir üslup oluşturmak isteyen şairler sapma adı verilen bu yeni ifade tarzına başvururlar. “*Bazı kelimelerin kurallara göre almaları gereken biçimlerden uzaklaşması durumu*” (Komisyon, 2005, s. 1701) olarak tanımlanan “*sapma*”yı Aksan da “*gerek sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde gerek dilin söz dizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitme ve dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlatım biçimlerini kullanım eğilimi*” (Aksan, 2006, s. 166) olarak açıklar.

Beksaç, İkinci Yeniciler kadar olmasa da şiirin anlamında yeni çağrışımlar oluşturmak için bazen bu tür kullanımlara yönelir. Ondaki sapmaları tam bir dil sapması olarak da göremeyiz. Bu tür sözcükler kullanmasında keskinlik ve çokluk yoktur, benzerlik vardır diyebiliriz. Beksaç bu amaçla bilinçli olarak şiirlerinde bazen değişik yapıda sözcükler kullanır. Onun bu kelimeleri içinde yeni ve az görülen kullanımlar dışında “*nedircik, göçeri, ikircim*” gibi farklı yapıda olanlar da vardır. Beksaç’a ait örneklere Karacaoğlan’dan iki dize alarak geçelim:

*Bahçede gülün **güllenmiş** / Şeyda bülbülün dillenmiş* (Aksan, 1999, s. 166)

***Nedircikleri** ağıt yapıp dökmeden* (Ç.S. s. 19)

***Göçeri** kuşlar yuvasını yapmışsa orda* (Ç.S. s. 35)

*Bir başına **varacaklıydı** tarihe* (Ç.S. s. 17)

***Ağlaşları**/ Yarınlara bırakılmıştı* (Ç.S. s. 41)

*Benden bir eşya gibi **asacaktaydı** o an* (Ç.S. s. 49)

*Ne kavşaklarda **ikircimliğe** düştüm* (V. N. s. 31)

*Özgürlüğe/ **Yengiye**/ Uçtun yürekli* (V. N. s. 52)

Kravatlıgil/ Ütülügillerdendi (V. N. s. 77)

***Kurt karanlığına** dönüştü günler* (V. N. s. 78)

***İlenç** yağmuru bile yıkayamadı / Halay başı olmuş bu kılıbıkları* (R. O B. İ. s. 117)

*Gecenin bu **ufaklık** / Saatlerinde* (R. O B. İ. s. 29)

*Oğlumun kızımın / İlk dünya çığılığı / Kavgamın baharı / Ve biricik **yılçağımsın***
(R. O B. İ. s. 46)

*De bre ulu çınarın **ilentisi** / konuş* (R. O B. İ. s. 90)

*Benden bir eşya gibi **asacaktaydı** o an* (R. O B. İ. s. 116)

Ve sen heykeltıraşın peşinde / Kan ter koşarken / Tuzlan soğanlan (R. O B. İ. s. 123)

18. Sevgi / Hoşgörü / Barış / Dostluk

Zeynel Beksaç şiirlerinde sevgi, özlem, barış, dostluk ve arkadaşlık gibi soyut kavramları hayatın içinden somut örneklerle ortaya koyar. Bu kavramları taşıdığı sanatçı sorumluluğuyla şiirlerinde hep ön planda tutar.

Şair sevgiyi her şeyden önce hayatın bir ereği olarak görmüş ve onu baş tacı yapmıştır: İnsan gibi insan olmanın gerçeği anlaşılmalı, mertçe ve güzel sözün değeri kavranmalıdır. Bu nedenle şair bazen sevginin ne olduğunu sorularla kavratmaya çalışır. Şiirlerinin birçok yerinde bu ve benzeri kelimeleri sürekli tekrarlayarak onun insan ve insanlık için önemini vurgular. Örneğin “*hasret*” kelimesi Rumeli O Benim İşte kitabında sayfa 58, 165, 166, 167, 213, 248, 269 vs. sayfalarda karşımıza çıkar.

Özlenen anavatan ile yüzyıllar sonra anılarla geride bırakılan ve uzaklarda kalan Rumeli toprakları yüreklerde hiç dinmeyen bir sızıdır. Şairin memleketi Rumeli, anavatanı Türkiye, ana yurdu ise Orta Asya’dır. Onda hiç sönmeyen geçmişe özlem nostaljiktir, örneğin gardan kalkan her tren ona göçü hatırlatır.

Beksaç’a göre hayatta yaşamın sıcak eli olan dostluğun değeri de kavranmalı, engin bir gönül zenginliğine sahip olunmalı, güzel şeylerden esinlenerek arkadaşça, dostça bir yaşam sürülmelidir. Şair sevgi, dostluk ve barış adına çeşitli coğrafyalarda yıllardır yaşanan sorunlara tercüman olur. Yaşan acıları, zorlukları dillendirir.

Sevgi sofrasında al yerini (R. O B. İ. s. 102)

Sevgi hep siperim oldu ama (R. O B. İ. s. 43)

Hoşgörü hep siperim oldu ama (R. O B. İ. s. 43)

En doyumсуz uykum / En duygulu türküm / En neşeli oyunum / Benim bir tek can annem (R. Ç. A. s. 74)

En yükseğe uçan sevgi / En uzağa varan sevgi / Sevgi insancıl yaşamın tek gereği (R. Ç. A. s. 124)

Sevgi karanlıkta aydınlanır / Güvercinle gökleri paylaşır / Kırac toprakta gül diye açar (R. Ç. A. s. 125)

Okulda, üniversitede okunur mu / Pazarda, dükkânda satılır mı / Tezgâhta kilim gibi dokunur mu / Sevgi o da nedir söyler misiniz (R. Ç. A. s. 154)

Deniz alabildiğine engin / İnsan engin / Gönül / Muhabbet zengin (R. Ç. A. s. 132)

Neden yabancı bu eller / Yoksa dostluk mu içlerinden irak (R. O B. İ. s. 21)

Bin kez vardım ya tadına / Sevgi bağının / Çağlarım / Durmam / Kabımdan taşmam ama (R. O B. İ. s. 119)

Taş toprak / Gün gün / Karınca kararınca / Boyutlansın sevgi uslarda (R. O B. İ. s. 152)

Hoşgörü yeliyim Kosova Ovası'nda / Kadife gül hanımeliyim bahçelerinde / Kardeşlik türküleridir / Dilimin söylediği hep (R. O B. İ. s. 180)

Utandırım şairliğimden / Bu vahşete tanık olup / Yaşadığım zamandan utandırım (R. O B. İ. s. 204)

Oyuna doymadan / Uçurtma uçurmadan / Barış sokaklarında / Ölür Filistin'de bebek çocuklar (R. O B. İ. s. 204)

Ah İstanbul! / Alnımın kırışıklarını bir oku / Oku ki hep halkını sevdi der / Sevmek huzurun çırasıdır bilirsin (R. O B. İ. s. 200)

Gökkuşağı renkleriyle gülümsesin insanlık / Barış yağmurlarıyla ıslansın artık Filistin / Urumçi, Myanmar vahşetle uyanmasın / Keyfince hoyrat söylesin Türkmen kardeşim / Çanakkale, Auschwitz, Srebrenitsa, Kerbela'lar yerine / Dünya barışçıl yollarda / Yunusça arşınlasın yarınlar / Gömülsün savaş borazanları (R. O B. İ. s. 220)

Ah İstanbul! / Gene de beni tutma / Elimi kolumu bağlama / Evlad-ı Fatihan'ım ben / Bırak tez elden varayım Urumelime (R. O B. İ. s. 223)

Yüz yüze geldik seninle Lefkoşa / Mavi göğünde kanat çırpasım geldi (R. O B. İ. s. 225)

Bir çocuğun oyuncağa sarıldığı gibi / Sarıldık toprağına (R. O B. İ. s. 230)

19. Somutlaştırma / Kişileştirme / Ad Aktarması

Somitlaştırma "soyut kavramların, çeşitli durum, davranış ve duyguların somut göstergelerle dile getirilmesine verilen addır (Aksan, 1997, s. 66). Benzetme ve kişileştirme yoluyla gözle görülür bir anlatım sağlayan somutlaştırma özellikle deyimlerin yanında şiir sanatında da çokça kullanılan bir anlatım tarzıdır. Beksaç soyut kavramlara bir nesnellik kazandırmak suretiyle anlatımına güç katmıştır. Birçok kavram gözlerimizin önünde adeta uçuşan kuşlar gibi kanat çırpılmaktadır.

Ve gün hâlâ uysal uykusundayken / Erdem kalesi kuşatılmıştı (Ç.S. s. 13)

Direnme eski bir tapınağındır senin (Ç.S. s. 39)

Şal diye yakana takmışsın gülüşünü (Ç.S. s. 58)

Yontulmuş gülüşünü (Ç.S. s. 59)

Şiir ağacında tüneyen özlem (V. N. s. 33)

Dün bugünün hesabını ödedi (V. N. s. 78)

Yosun tuttukça gerçekler (R. O B. İ. s. 106)

Beksaç dış dünyaya, tabiat unsurlarına, insanlara vs. ait özellikleri birbirinin yerine kullanarak dizelerine metaforik bir anlatım tarzı kazandırmıştır. Anlatımı güçlendirmek için başvurulan bu ad aktarmaları şairin şiirlerinde birer söz sanatı olarak karşımıza çıkar:

Bütün saatler uçuruma beş kala (V. N. s. 28) (ölüm yerine)

İki metrelik son konutumuza (V. N. s. 28) (mezar yerine)

Ve biricik yılçağım (V. N. s. 44) (Türkçe yerine)

Kafamda binbir sinek (Ç. S. s. 10) (karmakarışık düşünceler yerine)

Körfişekler bayramına paydos (Ç. S. s. 62) (yanılığalar yerine)

Kurt karanlığında düştüler yola (Ç. S. s. 13) (zifiri karanlık yerine)

Ağaçlar çiçeğe durmadan (Ç. S. s. 47) (çiçek açmak yerine)

Bulurum seni deme nane şekeri (Ç. S. s. 65) (sevdiği yerine)

Kanat çırpmayı öğrenince yavrular (Ç. S. s. 35) (uçmak yerine)

Ben kapılardan hiç girmedim / Kapıcıklardan selam verdim hep / Yaşama (R. O B. İ. s. 145) (kalp, gönül yerine)

Şiirin muhtevasını insanlara ve tabiata açmış olan Beksaç güçlü tasvirler yapmak amacıyla teşhis sanatına da başvurmuştur. Aşağıya aldığımız örnekler şairin kendine özgü üslubunu gösterir. Şiirlerinde zaman kavramını ön plana çıkarır. Bir dost olarak gördüğü İstanbul'a çok seslenir. Bununla birlikte değişik şiirlerinde somut veya soyut olarak dizelerde yer alan sonbahara, uğur böceğine, masallara, Kosova'ya, geceye, aya, güneşe, dünyaya, kaldırımlara, sevgiye, giysilere, nane şekerine, zamana, düşlere, balığa, böceğe, istemlere, Körağa'ya, Saraçhane'ye, Saray Boğazı'na, güneşe, ırmaklara, türküye özleme, kuşkuya, Maraş'ın çınarına, oyuncaklara, sokaklara, savaşa, ölüme, açlığa, kine, evrene, türbeye, evlere, sevgiye, bahara, kuşlara, zamana, masala, yarınlara, nane şekerine, çiçeğe vs. kişilik ve kimlik kazandırır. Örneğin şair İstanbul'la Hasbihal şiirinde onunla söyleşerek doğup büyüdüğü toprakları anar. Çoğu soyut şeylerde olduğu gibi bu defa da şiirinin bütününde İstanbul'u kişileştirir:

Ah İstanbul! / Gene de beni tutma / Elimi, kolumu bağlama / Evlad-ı Fatihan'ım ben (R. Ç. A. s. 64)

Söyle İstanbul / Ayrılık mı var bu işin sonunda (R. O B. İ. s. 219)

Yeniden kolların arasındayım İstanbul (R. O B. İ. s. 218)

*Köprü başında **zamana** rastladım / Yoğundu / Taşkındı / Benle uğraşacak değildi (Ç. S. s. 24)*

*Ne polis / Ne asker / Ne de gardiyan / Öylesine bir yaşama / Var mısın / **Çılgın düş** (Ç. S. s. 37)*

*Ben yolumda / **Zaman** benden özge yolda (Ç. S. s. 50)*

*Uyudum uyandım / **Gün** / **Güneş** / **Bulut** / Ne varsa / Bir olmuş üstüme varıyorlardı (Ç. S. s. 27)*

*Uyuyup uyanmadıkça **zaman** (Ç. S. s. 39)*

***Masal** uyutulmuştu (Ç.S. 44)*

*Ve **zaman** nöbet tutmalıydı eşikte (Ç. S. s. 47)*

*Uykusu kaçırılmış **zamanın** (Ç. S. s. 62)*

*Uykusu kaçırılıyormuş **yarınların** (Ç. S. s. 49)*

***Eski nallar** yol gözlüyor (V. N. s. 49)*

***Sevgi bahara** özendi (V. N. s. 82)*

***Kuşlar** ürkmüş, **türküler** yaslı (V. N. s. 57)*

*Gün olur **gözler** beni sev der / Bana inan bana güven der (Ö. S. D. G. s. 35)*

*Gülümserken **güneş** dünyaya / Isırır mı dudağını kiskançlıktan (G. S. Ç. s. 21)*

*Zamana karşı direngen kesilen / **Penceresi parmaklı bel vermiş kerpiç ev** (R. O B. İ. s. 100)*

***Körağa'yı** sorarsan dingin kalmaya çırpınıyor / **Saraçhane** eskinin özlemini çekmede / Bocalayıp duruyor hâlâ **Saray Boğazi** (R. O B. İ. s. 41)*

***Boş beşikler** bile / Yanık anaların figanını söyler / Anlatır size (R. O B. İ. s. 166)*

***Zaman** vicdansız / **Zaman** nankör (R. O B. İ. s. 166)*

*Bir **türbe** var orda / Benimle uyanır / Benimle nöbete durur (R. O B. İ. s. 191)*

***Hüzün yüklü kara bulutlar** (R. O B. İ. s. 219)*

*Karanlık basıp da ben uyuyunca / Nereye gidersin **güneş kardeş** / Yatacak karyolan var mıdır? / Sana masal kim anlatır? / Masal nedir duymadın mı yoksa? (R. Ç. A. s. 27)*

*Dost olmuş / Kol geziyor / **Savaş** / **Ölüm** / **Açlık** / **Kin** / Evren sen yüklüsün / Yorgunsun (R. Ç. A. s. 20)*

***Çocuksuz sokakları** üzüntü sarar / Öksüz gibi (R. Ç. A. s. 34)*

Ay gevrek gevrek gülümsedi (R. Ç. A. s. 55)

Gülümsemedi **güneş** o gün / Neşesi eksildi yüzünden / Masmavi göğün (R. Ç. A. s. 62)

Semra uyudu / Ardından **oyuncaklar** / Bir başına kalan sokak / **Gülüş** / **Neşe** / Ne varsa! (R. Ç. A. s. 64)

Aslan der ki ben kralım / Kimseler kesemez yolum / Karnım acıkmasın karışmam ha / Bulduğumu bir lokmada yerim (R. Ç. A. s. 89)

Çiçek bana gülerken / **Uğurböceği** avucumda düş görürken (R. Ç. A. s. 102)

Maraş'ın çınarı / Dost seçmiştir kendine / Buz gibi pınarı (R. Ç. A. s. 151)

Türkü uyur, **oyun** uyur, yağmayınca **yağmur** uyur / **Özlem** uyumaz, **kuşku** uyumaz, bir de sınırdaki asker uyumaz (R. Ç. A. s. 153)

Irmaklar **Türkü** yakıyor anne... / El sallıyor tüm yıldızlar... (R. Ç. A. s. 184)

Güneş tembel tembel / Başım üstünde durup bakıyor her gün (R. Ç. A. s. 204)

Bahara duramayan **istemler** / Kalemin ucunda yas tuttu (R. O B. İ. s. 50)

Gün olur ki / **Balıktan** denizin / **Böcekten** toprağın / Haberini alırım (R. O B. İ. s. 100)

Kirli giysiler sabun düşünüyor nicedir (R. O B. İ. s. 126)

Sevgi ürktü / **Utancı** kızardı / Korkmuyor musunuz (R. O B. İ. s. 151)

Sessiz kaldırımlar yas tutar sanki (R. O B. İ. s. 165)

Bir kez olsun / Ne **deniz** kapımı çaldı / Ne de **gemiler** uğradı bizim kaldırımlara (R. O B. İ. s. 171)

Ürperir **ay**, üşür **düş**, rüzgâr bıçak gibi keser (R. O B. İ. s. 213)

Gönderme, bırak beni kalayım / Oturma izni isteme benden / Kadim bir dostluk bizimki (**İstanbul'a**) (R. O B. İ. s. 218)

Bak **sonbahar** iyice aralamış kapımı / Hâlim yaprak yaprak dökülmüş yorgun (R. O B. İ. s. 243)

Uğur böceği sonsuz yolculuğu düşler / **Masallar** kitaplardan firar eder / **Şiir** ıpslak olur Ekim yağmurlarıyla (R. O B. İ. s. 261)

Kosova tümünden yollara düşmüş (R. O B. İ. s. 265)

Kapının ardında gizliydi **gece** / Elini uzatacağı ki / **Karanlık** / Sus / Dedi (R. O B. İ. s. 270)

20. Soru

Soru sorma şiirde bir edebî bir sanat olarak kullanılmaktadır. *İstifham* olarak adlandırılan bu sanat “sözü, bilinmeyene cevap istermişçesine değil de, daha çok dikkati çekmek ve duyguyu kuvvetlendirmek amacıyla soru şeklinde söylemek”tir (Akalin, 1984, s. 146). Bu tür üslup özelliği şairin çocuklar için yazdığı şiirler yanında yetişkinler için yazdıklarında da görülür. Sorularla hep gerçekleri sorgular. Beksaç çocukların dikkatini hep canlı yani uyanık tutmak, çevreye karşı sorgulayıcı olmalarını sağlamak ister. Sorularla onları dünyanın kirlenmişliğinden uzaklaştırıp hep çocuk dünyalarına yöneltir. Bunlar bazen çocuk saflığında sorulardır. Özellikle *Kavak Uyur mu*’da çok sayıda soru soran şiir dizeleri görürüz: *Sevgi Büyür mü?, Neden?, Karaya Kim Boyar Günü Böyle?, Günün de Ayakları Var mı?, Kavak Uyur mu? Mutluluk Nedir?, Ne Dersin?, Doğa Ağlıyor, Yazık Değil mi Baba?* gibi. Yetişkinler için yazdıklarında da şairin sorgulayıcı üslubu görülür:

Nasıl özürlenecek / XXI. yüzyıl trenine kesilen biletim (R. O B. İ. s. 89)

Çocuklar yazın şöyle / -N’apmalı / Gül ekmeli / -N’apmalı / Türkü söylemeli / -N’apmalı / Hep sevmeli (R. Ç. A. s. 23)

Ne haber Zekir Amca / Niye öyle bakıyorsun / Tanımadın mı yoksa / Hadi ya! / Şekerinden / Helvandan / Yiyen biz değil miydik / Anlaşılan biz değilmişiz / Sense hiç yaşlanmamışsın (R. Ç. A. s. 42)

Sevgi durup dururken / Kin boğar insanları / Neden? (R. Ç. A. s. 101)

Karanlık basıp da ben uyuyunca / Nereye gidersin güneş kardeş? (R. Ç. A. s. 103)

Kavak uyur mu? / Uyursa nasıl uyur? / O da çocuk gibi mi yoksa / Uyudukça büyür (R. Ç. A. s. 108)

Dünya iki kapılı bir hanmış / Diyor Âşık Veysel amca / Dünya hansa / Hancı kim, baba? (R. O B. İ. s. 182)

Bir yanıma duvar yıkılır / Bir yanıma pazar kurulur / Ne içilir ne durulur / Bu hesabı nasıl yormalı (R. O B. İ. s. 90)

Ağıtlar mı yakacaktı ozan / Dönüşsüz sular da mı yok olacaktı destan / Yazıtsız mı kalacaktı taş / Yazgıyı sırtlananların / Neydi bu tapılacak sevda (R. O B. İ. s. 97)

Seneye mürverler açtığında yine / Kapımı çalan sen olur musun (R. O B. İ. s. 244)

Neydi gözündeki yıldı / Yaşamak ne ki / Ölüm ne ki (R. O B. İ. s. 251)

21. Şairleri ve Şiirleri Çağrıştırma

Beksaç, dizelerindeki mesajların etkileyici ve eğitici yönüne katkı sağlamak için edebiyatımızda yer etmiş dizeleri, şahsiyetleri, değerleri doğrudan ya da

çağrıştırarak şiirlerine taşır. Bu şekilde bir bakıma kendi duygu ve düşüncelerine örnek ve tanık olacak dayanaklar sağlamış olur.

Şairin dizeleri yaşanmışlığı, anıları çağrıştırmasıyla Necip Fazıl'ın "*Kaldırımlar*", Yahya Kemal'in "*Sessiz Gemi*", eli kolu bağlı vapur imajıyla Attila İlhan'ın "*Cinayet Saati*" ve "gözüne mih çaktı" dizesiyle yine aynı şairin "Ben Sana Mecburum", birçok benzetmesi ve kişileştirmesi ile *Cahit Sıtkı'nın* "*Desem ki*", hayatın başlangıç ve sonunu çağrıştırmasıyla Âşık Veysel'in "*İki Kapılı Bir Handa*", "*Giysi sabunu kokan*" dizesiyle Orhan Veli'nin "*Kapalı Çarşı*" şiirini, "*İlle de meşe odununu al vur bana*" ve "o güzel insan yeter bana", "dil var kesilesi" dizeleriyle Yunus Emre'nin şiirlerini, yine başka örneklerinde Mevlana'yı, güldürürken düşündüren fıkralarıyla Nasrettin Hoca'yı, Pamuk Prenses masalını, Dede Korkut'u, Karacaoğlan'ı, Köroğlu'yu, Neşet Ertaş'ı, Ümit Yaşar Oğuzcan'ı, Dağıstanlı Nogay Murat'ı, Başkirdistanlı Mevlüt'ü, Çuvaşlı Reisa'yı hatırlatır. İnsani duygular, dünyanın hâlleri, yaşanan gerçekler, hayal edilenler, onu var eden ve ona can veren şahsiyetleri anılır. Böylece şairin farklı şiirlerinde kültür ve sanat hayatımızda duygularımıza tercüman olan şahsiyetler öne çıkan iletileriyle yerini almış olur.

Kaldırımlar bir başına (R. O B. İ. s. 98)

Ayak izlerini duyarım kaldırımlarda / Sırtında sen ak pak gömleğinle (R. O B. İ. s. 113)

Yiten kaldırımlarda anım (R. O B. İ. s. 47)

Gözyaşlarıyla yıkanan / Kaldırım taşları nöbetinde (R. O B. İ. s. 193)

Dünya iki kapılı bir hanmış / Diyor Âşık Veysel amca / Dünya hansa / Hancı kim, baba? (R. Ç. A. s. 182)

Güldürüp durmuş insanları / Nasrettin Hoca / Gülmek güzel şey de / Onun hiç derdi yok muymuş, baba? (R. Ç. A. s. 182)

Hani o çok sevdiğin / Pamuk Prenses masalındaki güzel gibi / Pak Türkçenle (R. Ç. A. s. 193)

Yıldız falını / Bir tek o okurdu / Giysi sabunu kokan / Kapı eşiklerinde (R. O B. İ. s. 31)

Mevlana mahzeninde destim kırılır / Yunus örsünde sabrım dövülür / Dede Korkut'ta Dilhançer'im bilenir / Bundan özge kârı neyleyim (R. O B. İ. s. 102)

Biraz Yunusum ben / Biraz Mevlana / Biraz Veyselim / Biraz Karacaoğlan (R. O B. İ. s. 54)

Dağıstanlı Nogay Murat dilim der yanar / Başkirdistanlı Mevlüt dilsiz kavalınla destan yakar / Çuvaşlı Raisa halkım der isyan eder / Türkçem bir ırmak olmuş akar

bre canım akar (R. O B. İ. s. 60)

Mektubun gelir Âşık Veysel pulunda (R. O B. İ. s. 164)

Duyar gibiyim sanki Köroğlu'nu (R. O B. İ. s. 164)

*Hoşgörü kalesine kerpiç keser Mevlana'm / Yunus'um yorulmaz ki sevelim
sevilelim der cihana / Mecliste arif ol diye uyarır hâlâ Karacaoğlan'ım / Sakınırım
kiskanırım seni Neşet Ertaş misali* (R. O B. İ. s. 164)

Dost Ümit Yaşar Oğuzcan'a Geciken Mektup (R. O B. İ. s. 226)

Pamuk Prenses masalındaki güzel gibi (R. O B. İ. s. 236)

Gözüme mıh çaktı / Etme eyleme dedim (R. O B. İ. s. 271)

*Karacaoğlan sen hâlâ / Gelmez misin / Gelip de görmez misin / Sazın alıp çalmaz
mısın* (R. O B. İ. s. 275)

Bu kaçınıcı gemi / Sahilden uzaklaşan / Bu kaçınıcı el sallayış (R. O B. İ. s. 277)

Bir tek sözde cayarsam geçmişten yana / İlle de meşe odununu al vur bana (R. O B. İ. s. 129)

*Köprü başında zamana rastladım / Yoğundu / Taşkındı / Benle uğraşacak
değildi* (Ç. S. s. 24)

Gün olur ki / Balıktan denizin / Böcekten toprağın / Haberini alırım (R. O B. İ. s. 100)

Yüklemişim heybemi ben / Dost benim / Sokak benim / O güzel insan yeter bana (R. O B. İ. s. 123) (Yunus Emre)

Dil var öpülesi / Dil var kesilesi / Öpülesi dile / Dil kurban (R. O B. İ. s. 132)

22. Tabiat

Tabiatın şiir sanatında kişileştirilerek anlatıldığı görülür. “Tabiatın şiirde sırf benzetme unsuru olarak ve çok defa mücerretleştirilerek kullanımına güzel örnekleri halk şiirlerinde yığın yığın bulmak mümkün(dür). Halk şairlerini günlük dilden başka bir dille konuşturan, eserlerine şiiriyeti veren de bu üsluplaştırma, armonileştirme, bir mücerretleştirmedir: Kara yerde mor menevşe biter mi / Yaz baharda ishak kuşu öter mi / Bahçede alışan çölde yatar mı / Uyan garip bülbül güllerin hani (Boratav, 1991, s. 17).

Beksaç çocukluk yıllarında güzel ve geniş tabiatın içinde onu duyumsayarak, içine sindirerek büyür. “Çocukluğu daha çok sokakta oyun oynayarak geçen, ancak karanlık basınca eve dönmesi gerektiğini hatırlayan Zeynel Beksaç tarlada, bağda çalışan babasına azık götürmekten büyük zevk alır. Rengarenk ağaçların, çiçeklerin arasında geçen bu yolculuk onda tabiat fikrinin oluşmasına ve tabiata derin bir

nazarla bakmasına zemin hazırlar” (Aslan, 2019, s. 13).

Şair tabiata ait unsurları insanla birlikte ele alırken insanı da tabiata bağlı imajlarla anlatılır. Onlara çoğu zaman insan özelliği kazandırır. Örneğin “*Kavak Uyur mu*”da tabiata ait unsurlar çok görülür. Şair tabiatın güzelliklerini taşıdıkları özellikleriyle verir. Güvercin, menekşe, papatya, kırlangıç, karınca, kedi, ceylan, tavşan, tilki, deve, fil, aslan, eşek, maymun, kiraz, vişne, muz, dondurma, aydede bu güzelliklerdendir. Güvercin barışın sembolü, menekşe ilkbaharın müjdecisi olarak; karınca çalışkanlığı, tilki kurnazlığı, aslan yiğitliği, eşek inatçılığı vs. ile karşımıza çıkar. Bu özellik halk şiirindeki pastoral öğeler, yani doğa türküleri gibi kendini gösterir:

Bahara durmuşsa ağaç / Türküsünü yakmışsa bülbül / Giymişse yemyeşil entarisini doğa / Gelme istemem diyebilir misin hiç ilkbahara? (Ö. S. D. G. s. 9)

Zeynel Beksaç çocuklara birçok şeyde olduğu gibi tabiat sevgisi de kazandırmak ister. Onlar için güpgüzel tabiata sahip bir dünya hayal eder. Verdiği örnekler hep somut, yaşanan dünyadan yansır. Özellikle kendi çocukluğuna dair örneklerde yemyeşil güzel bir tabiat karşımıza çıkar. Onu hep bu güzel tabiat ortamında buluruz. Şair kendi yaşadığı bu güzellikleri çocuklar için de ister. Şiirlerinde doğayla bütünleşen mutlu çocuk tasvirleri vardır. Çocuklara tabiata saygıyı öğretmek ister. O, çiçekleri koparmaya kıyamayan saf, ince bir çocuk kalbine sahiptir.

Çetrefil Sevdâ’da tabiatta bulunan kuşlar, dağlar, tepeler, yağın yağmur ve kar vs. ile duyduğu, hissettiği tabiat kendi ruhuyla uyum hâlinde bütünleşen unsurlardır. Beksaç, Bedri Rahmi gibi ressam bir şairdir. Kuvvetli tasvirleri söz konusudur. Şiirlerindeki tabiat tazeliği ve doğallığı ile karşımızdadır. Okunduğunda Abdülhak Hamit’in geniş tabiatı ile Orhan Veli’nin hür tabiatı gözümüzün önünde belirir:

Gün olur ki / Balıktan denizin / Böcekten toprağın / Haberini alırım / Başım üstünde kapkara bulutlar gezer / Ben gene de / Yarına umut gökkuşağını çizerim (R. O B. İ. s. 100)

Şimdi güneş doğacak / Açılacak yüzleri menekşelerin / Gülecek gün boyunca (R. Ç.A. s.57)

Bahara durmuşsa ağaç / Türküsünü yakmışsa bülbül / Giymişse yemyeşil entarisini doğa / Gelme istemem diyebilir misin hiç ilkbahara (R. Ç. A. s.120)

Kuş vurma günahdır dedin / Kuş vurmadım baba / Vuranları yadırgadım hep (R. Ç. A. 198)

Lalesi, menekşesi, sümbülü / Çiçeklerin binbir türlü / Koparmaya elim varmıyor nedense / Anneler Günü’nde sana öpücük versem / Olmaz mı anne (R. Ç. A. s. 180)

Varsam ki / Ağaçta bahar / Dalda kuş / Ufukta güneş / Hoş geldin dese (R. O B. İ. s. 63)

Olsun bırakma tut ellerimi / Papatya tarlalarına gidelim / Cıvıdasın dallarda kuşlar / Bülbüller ötsün yaban güllerde / Ciğerlerimiz akasya kokularıyla bayram etsin / Sonra bir kiraz ağacı altında / Başımı dizlerine dayayıp / Çocukluk türkülerini mırıldanayım / Ve öylesine saatlerce boşu boşuna / Masmavi göklere çivilensin bakışlarımız (R. O B. İ. s. 243)

23. Tasavvuf

Şiirimizde halk şiiri geleneği her zaman yerini korumuş ve şairlerimizi etkilemiştir. Bu tür şiirlerin belirgin özelliği muhteva olarak özellikle didaktik tarzda dize ve dörtlüklerde kendini göstermesidir. Tasavvufi halk edebiyatı tema unsurları ve o şiirlerden yansıyan hayat felsefesi Beksaç'ın dizelerinde yer eder. Şiirler hem söyleyiş tarzı hem de muhteva olarak halk şiirine yaklaşır. O, şiirlerinde hoşgörü ve sevgide Mevlana, Yunus, Köroğlu, Karacaoğlan'la özdeşleşir. Yunus Emre gibi bütün insanlığı saran sarmalayan geniş bir yüreğe sahiptir. Yunus Emre gibi davranarak bu geleneğin içindeymişçesine önem verdiği insan sevgisi, birlik, barış, dayanışma ve hoşgörü gibi kavramları dile getirir.

Biraz Yunus'um ben / Biraz Mevlana / Biraz Veysel'im / Biraz Karacaoğlan (R. O B. İ. s. 54)

Beksaç, şiirinin muhtevasını ve kelime kadrosunu Yunus'un diliyle ve Mevlana'nın sevgisiyle zenginleştirir. Bunlar onun şiirine güç verir, onu gönendirir. Özellikle Çetrefil Sevda'dan Tekke şiirinin buğusu bizlere ulaşır. Yazar Sevinç Çokum, Zeynel Beksaç'ın Çetrefil Sevda'sında bizim tekke şiirimizin saf, katıksız mısralarını da görebileceğimizi vurgular (Çokum, 2017, s. 285). Tasavvufun gizemi, hoşgörüsü, insan sevgisi, dostluğu, insan olmanın erdemi kalbin kapılarına dayanır. O "*Mevlana ve Yunus Emre gibi hoşgörü ve sevgi mimarlarının uzantısıyız. Evrensel barışın yanında olanlarız*" (Erdoğan, 2017, s. 612) der. Sonunda ise Yunus'la, Mevlana'yla tasavvufi olmasa da yine halk ozanlarımız olan Veysel'le ve Karacaoğlan'la yolu hep Rumeli'ye ulaşır. "*Bizler Balkan Türkleriydik; kırılıp gücendiğimizde, yıkılıp dört duvar arasına sıkıştığımızda, Yunusça fidan dikildik çıplak tepelere, yosun diye taşlara sarıldık Yunusça, damar damar daldık kıraç toprağa Yunusça, dilimiz Yunus usumuz Yunus dedi hep*" (Beksaç, 2017b, s. 35) sözleriyle gittiği yolu gösterir.

Onun *Önce Sevgiye Doğar Güneş* kitabının başında yer verdiği dizeler tasavvufi gelenekten ne derece etkilendiğini ortaya koyar:

Hoşgörüyü göndere bayrak diye çekelim / Buğday tanesini bile kardeş payı edelim (Ö. S. D. G. s. 7)

Beksaç'ın şiiirlerinde tasavvufi halk şiiirinde görüldüğü gibi nasihat ağırlıklı, öğretici nitelikte, soru soran, sözcük veya sözcük gruplarını tekrarlayan ifade şekilleri vardır. Bütün bunlar onun şirinini kapılarını derin bir insan sevgisi ve hoşgörü dünyasına açar. Yunus Emre: “*Her dem yeni dirlikte, sizden kim usanası*” (Öztelli, 1997, s. 186) derken, Beksaç bu sözü çağrıştıran dizeler kaleme alır:

Say ki bin kere ölmüşsün / Doğmuşsun bin kere / Her başlangıçta / Eski bir yığının közü / Gönendirmiş / Ve tohumun yarına gebe (Ç. S. s. 15)

Yunus Emre “*Ben gelmedim davi için / Benim işim sevi için / Gönüller dostu evi için / Gönüller yapmağa geldim*” (Öztelli, 1997, s. 175) derken Beksaç da sevginin tadına varmanın mutluluğunu yaşar:

Girdim ya bir kez / Evren kapısından / Bin kez vardım ya tadına / Sevgi bağının / Çağlarım / Durmam / Kabımdan taşmam ama (Ç. S. s. 52)

Yunus Emre ilahi aşkın coşkusu içinde “*Aşkın aldı benden beni/ Bana seni gerek seni*” (Gökdemir, 1990, s. 42) derken Beksaç ise sevgi için zamanın azaldığını belirterek bir derviş misali sevgi ve dostluklar için yollara düşer:

Yüklemişim heybemi ben / Dost benim / Sokak benim / O güzelim insan yeter bana (Ç. S. s. 59)

Yunus'un “*Ben yürürüm yane yane / Aşk boyadı beni kane / Ne akılem ne divane / Gel gör beni aşk neyledi* (Gökdemir, 1990, s. 83) deyişine karşılık ozanımız:

Yürüdüğüm yollarda / Tırmandığım dağlarda / Rumeli'de, Balkan'da, Asya'da / Dilim Yunus usum Yunus der (R. O B. İ. s. 66) şeklinde geniş bir coğrafyanın çağrışımını yapar.

Şair başka dizelerinde Yunus'u övmeye devam eder. Dilinin, Türkçenin en tepe makamında o yer alır. Dili Yunus'a, evrensel düşüncesi Mevlana'ya ulaşır. Hak yoluna revan olup bütün benliğiyle kendini aşan derviş gibidir. Bu yolda sanki bütün dünya nimetlerinden arınıp sevginin, dostluğun zenginliğine gark olur.

Türkçenle Yunus'a uzanır elin / O zaman gizi çözülür dilinin / Ve daha bir karışır dolarsın diline / Bunca âlemin (R. O B. İ. s. 103)

Dilimin tad tanrısı / Yazgımın görkemlisi / Rumeli'de özümün nefesi / Usumun göstergesi şavkısın Yunus (R. O B. İ. s. 68)

Tozunu silemedim / Örümceğin ağ ördüğü duvarın / Karışım tozuna / Ağında ağ ördüm ağlandım / Irmak olup halimce çağladım (R. O B. İ. s. 93)

Yunusça dillenir / Yüreklenirim / Mevlanaca çağırır / Evrenselleşirim (R. O B. İ. s. 118)

Sürüyü göttüm güdeli / Kavgaya gönül vereli / Ben bu lokmayı çiğneyeli /

Hüznün duvarına kerpiç dizildim (R. O B. İ. s. 125)

Bir tek sözde cayarsam geçmişten yana / İlle de meşe odununu al vur bana (R. O B. İ. s. 129)

Düşmüşüm it sürüsüne / Kurban olam nerde benim dosta giden kervanim (R. O B. İ. s. 13)

Dil var öpülesi / Dil var kesilesi / Öpülesi dile / Dil kurban (R. O B. İ. s. 132)

Al seviyi ver seviyi / Gel Mevlana'ca / Sal beşiği uyut evreni / Uyan Mevlana'ca / Aş kendini var kendine / Dön Mevlana'ca / Hayra yor düşü yarına / Gör Mevlana'ca / Sin içime içime sin / Engin ol Mevlana'ca / Beni sende bul, beni bul / Çağla Mevlana'ca (R. O B. İ. s. 134)

Bir Mevlana hoşgörüsü / Bir Yunus nefesi / Sürüsünü aşkla güden yüreği / Dejenere olmamış bir çobandır geceler (R. O B. İ. s. 214)

Gene de hoşgörüyü / Silahı beline kuşanır gibi / Yüreğinden eksiltme / Öylesine yaşamayı gör (R. O B. İ. s. 102)

Dünya barışçıl yollarda / Yunusça arşınlasın yarınlar (R. O B. İ. s. 220)

Harcım malım Yunusça sevgidir / Hoşgörü kovanında gönlüm arıdır / Pürzerrin'de Yunus'la aram bengidir / Dilim Yunus usum Yunus der (R. O B. İ. s. 66)

Ben çıramı yüreğimde ateşledim / Çileler benimdir benim / Dünya varlığını alanlar aldı / Mangaldaki kül benimdir benim (R. O B. İ. s. 68)

24. Tekrarlar

Tekrar “bir yazıda, bir şiirde sözü veya kavramı, anlatımı pekiştirmek amacıyla sık sık tekrar etme sanatı” (Komisyon, 2005, s. 1939) olarak tanımlanırken “tekrir sanatı” olarak da adlandırılır. Türk dili ve edebiyatında önemli bir kullanım alanına sahiptir. Dildeki bu özellik bilhassa şiir sanatında çokça görülür.

Duyulmak ve hissedilmek için yazılan şiirler tekrarlar yoluyla okuyucuyu daha çok etkiler. Şiirlerin dizelerinde bazı ünlü ve ünsüz tekrarı ile ahenk oluşturma yanında kelime ve dize tekrarları ile de anlatımda zenginlik sağlanır. Şiirde anlatıma güç, güzellik ve ahenk kazandıran bu özellik Zeynel Beksaç'ın şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. Şair özellikle sevdiği, değer verdiği, önemseydiği olay, durum ve nesnelere, örneğin çiçeğe, ağaca, çevreye, oyuna, çocuklara, yaşama vs. vurgu yapmak için isim, sıfat, zarf, fiil gibi sözcük türleriyle tekrarlara başvurur. Aralarında halk şiirindeki özellikle türkülerde yer alan nakarat dediğimiz mani havasında tekrarlara da rastlarız.

Bir yanıma duvar yıkılır / Bir yanıma pazar kurulur / Ne içilir ne durulur / Bu hesabı nasıl yormalı (Ç. S. s. 11)

*Ağrını duymuş gibi oldum yüreğinin / **Neden neden** sormuyorum / **Her şeyi** / **Her şeyi** anlıyorum (V. N. s. 13)*

***Bir uyum** olmalı gene de / **Bir uyum** (V. N. s. 17)*

***Tutam tutam** menekşe (V. N. s. 8)*

***Tatlı tatlı** konuştuğu (V. N. s. 8)*

*Vurur mu **bayrağına bayrağına** (V. N. s. 13)*

*Merhaba deyince nasıl da **sıcak sıcak** baktı (V. N. s. 12)*

*Yüz kırışıklığı **çizgi çizgi** (V. N. s. 8)*

*Ölüm olsa **koşa koşa** giderim (V. N. s. 63)*

*Bir hasret türküsü gibi / **Yakar mı yürek yürek** (V. N. s. 13)*

*Oradan boy verir **sokak sokak** özüm (V. N. s. 47)*

*Zaman kiskacında **duman duman** görüntüsü (V. N. s. 47)*

***Dosttan dosta** giden köprüde nöbet tutar (Ö. S. D. G. s. 14)*

*Gelip **kana kana** su içecek aslanım (Ö. S. D. G. s. 14)*

*Gece yazan gündüz yazan **içli içli** saz çalan (Ö. S. D. G. s. 18)*

*Modayı **adım adım** izlemektir (Ö. S. D. G. s. 40)*

*Kafamı **allak bullak** ediyor şu moda (Ö. S. D. G. s. 40)*

*Moda yorgunum ardından **koşa koşa** (Ö. S. D. G. s. 40)*

*Çocukların **mışıl mışıl** uyuduğu (Ö. S. D. G. s. 41)*

***Benek benek** bir kelebek midir? (Ö. S. D. G. s. 47)*

*Sonra da gülüp kardeşimi **çıtır çıtır** çatlatsa (Ö. S. D. G. s. 55)*

***Mışıl mışıl** uyuyacaktı (G. S. Ç. s. 19)*

*Ama nasıl olur diye **şaşkın şaşkın** sorunca (G. S. Ç. s. 19)*

***Fokur fokur** kaynayan çaydanlık gibiyim (R. O B. İ. s. 220)*

***Göçersin** sultan olsan da / Kral olsan da **göçersin** (R. O B. İ. s. 81)*

***Zaman** bir uykuda / **Zaman** bir yoksul engelde (R. O B. İ. s. 132)*

***Acı acı** bakmasın / Gülmesin **sinsi sinsi** diye (R. Ç. A. s. 21)*

***Gelin gelin** / Oturun şöyle (R. Ç. A. s. 25)*

*Evet / Yılların çaldığı sevincim / Gülüşlerinizdeydi / **Çocuklar çocuklar** (R. Ç. A. s. 37)*

Hayır hayır / Gözlerinin içine bakamıyorum / O yıllara dönemem diye / Korkuyorum / Çok korkuyorum (R. Ç. A. s. 43)

Bir gözünde sokak / Bir gözünde oyun / Buna hiç olur mu doyum (R. Ç. A. s. 47)

Yurdum sımsıcak bir karyola / Yat kalk doya doya (R. Ç. A. s. 72)

En doyumsuz uyum / En duygulu türküm / En neşeli oyunum / Benim bir tek can annem (R. Ç. A. s. 74)

Şemsiye benek benek / Deme ha neme gerek (R. Ç. A. s. 96)

Gün mü yürüdü? / Gün mü yürüdü? / Yürüdüyse yoruldu mu / Yürüdüyse, yorulduysa / Günün de ayakları olmalı! / Doğru mu? / Doğru mu? (R. Ç. A. s. 107)

Yeşil uzun kavaktır / Yeşil çınar canlı bir anıttır. / Yeşil, dünya sana çok mu çok açtır (R. Ç. A. s. 145)

Bir şey vardı gözlerinde / Yeşili yeşil / Maviyi mavi gördüğü / Bir şey (R. O B. İ. s. 21)

Bir şey vardı dudaklarında / Tatlı tatlı konuştuğu / Türküler çığırıldığı / Bir şey (R. O B. İ. s. 21)

Ağrısını duymuş gibi oldum / Neden neden sormuyorum / Her şeyi / Her şeyi anlıyorum (R. O B. İ. s. 25)

Prizren Kalesi'ne dikilir kalır gözüm / Oradan boy verir sokak sokak özüm / Ahşap evi camisi hamamı köprüsü / Zaman kısılcacında duman duman görüntüsü (R. O B. İ. s. 66)

Biraz yolcuym ben / Biraz buralı / Biraz göçebeyim / Biraz sevdalı (R. O B. İ. s. 54)

Kış baharı / Muştulamadı / Muştulamadı (R. O B. İ. s. 111)

Kimi kez bir tutku olur taşta sarılan yosun örneği / Kimi kez tezgâhta nakış nakış dokunan kilim / Kimi kez evrende bir leke sinek örneği (R. O B. İ. s. 112)

Her şey / Sevgiden öte / Her şey (R. O B. İ. s. 154)

Hadi de / De hadi / Hadi (R. O B. İ. s. 155)

Deniz deniz / Minare minare / Sinersin içime (R. O B. İ. s. 160)

Ah başım vah başım acıdır aşım / Soğuk olur başımı koyduğum taşım / Ah başım vah başım dinmez gözyaşım / Hani nerde doğduğum evim kardaşım (R. O B. İ. s. 209)

Evim var Rumeli'de / Penceresi göçe bakar a canım / Gene yol göründü / Bu da beni yer bitirir a gülüm (R. O B. İ. s. 212)

Ömür dediğin düşsel bir yol / Bir ahenk / Bir renk / Gâh iniş / Gâh yokuş / Ömür bir kuş (R. O B. İ. s. 250)

İçinde bir üzüntü duyacaksın / O zaman / O zaman / Her şeyi anlayacaksın (R. O B. İ. s. 254)

Sevesim / Sevesim / Geldi / Her şeyi delicesine / Bir bir / Sevesim (R. O B. İ. s. 268)

Türkçem bir ırmak olmuş akar bre canım akar (R. O B. İ. s. 60)

Na işte yanı başımdasın / Deniz deniz / Minare minare / Sinersin içime (R. O B. İ. s. 160)

Fokur fokur kaynayan çaydanlık gibiyim / Bir dökülebilsen / Demim neler söyler neler (R. O B. İ. s. 220)

25. Tenkit / Tavır

Eleştiri olarak da adlandırılan tenkit “bir insanı, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek” (Komisyon, 2005, s. 626) olarak tanımlanır. Beksaç da insana ve topluma karşı duyarlı tutumuyla gördüğü sorunlara eleştirel bir yaklaşım sergiler. Şairin şiirlerindeki eleştirel tavır yapıcıdır; mutlu, huzurlu bir geleceği düşündürür. Şair iç bakış açısıyla olaylara, yaşananlara karşı duyarlı bir tavır sergiler. O satirik şiirlere özgü eleştirisiyle okuyucuya gerçekleri gösterme yoluna gider. Dizelerinde savaş, kin, nefretin olmadığı, barışın hüküm sürdüğü mutlu ve huzurlu bir dünya gerçeğine yönelir. İnsanca bir yaşam için güzelliğe ve özgürlüğe kürek çeker. O, iyi, güzel ve doğrunun karşısında olan bütün olumsuz insan tiplerini yerer.

Beksaç şiirinde “kravatı” bir simge olarak kullanır. Bu şekilde tenkit yoluyla kendine ve halka uzak sırça köşklerinde oturanları yerer. Ona göre hak, namus, doğruluk, dürüstlük, samimiyet ilkeli insanların tutumudur. “Halk sözcüğünü bir kalkan gibi kullananlar”, “şeytan sofrası kuranlar”, ya da bu sofraya “kurulanlar”, “sahte dostlar”, “söze sahip çıkmayanlar”, insan harabesi nankörler”e karşıdır” (Samsakçı, 2018, s. 43). Beksaç özellikle “Vurmazsam Namerdim”de bulunan şiirlerinde bu tutumunu sergileyerek kendine özgü bir ironiyle eleştiriye yönelir. Halka yabancı bu insanlar olmasa aslında toplum daha bir huzurlu olacaktır.

Yılışıklar çıkar bezini dokurken / Sana küstahça oyun oynayıp / Bin yıllık dilimi hiç uğruna satarken / İnan ki halkım senden başka / Ne sevdam oldu / Ne bir çıkarım / Ne de kavgam (R. O B. İ. s. 167)

İki metrelik son konutumuza / Bunca günahlarımız nasıl sığacak (R. O B. İ. s. 34)

El etek öpmekten / Sırtlarında kambur çıksa da / Onuruna namusuna / Sidik sıçrasa da / Pes etmeyip gölgede kemik yalayanlara / Onları adamdan sayanlara

da / Yuh olsun (R. O B. İ. s. 206)

Ha unutacaktım / Adam dediğin / Kıravatlı olurmuş / Tamam işte / Bu oyunda ben yokum / Bana eyvallah (R. O B. İ. s. 22)

Dönekler kol gezdi güller ezdiler / Melhem diye yaraya tuz bastılar / Nice dostlar yoldan sapıp caydılar (R. O B. İ. s. 39)

Bir kez olsun / Güvercinlere yem atmadılar / Kumrulara da acıdıkları olmadı hiç / Başları yıldızlarda / Gözleri büyücek aynalardaydı çünkü (R. O B. İ. s. 42)

Nicelerini tanıdım / Erdem pınarıydılar / İnsan olmanın onuruyla / Hayat ağacında / Yeşeren dal ve yapraktılar / Her şeyiyle huzur dağı / Gönül ırmağıydılar (R. O B. İ. s. 45)

Yıkıntılarda bile / Kıravatlıgil / Ütülügillerdendi (R. O B. İ. s. 74)

Yürekleri sürgünde sevgiyi iç sularında / Rehin tutan zavallılar / Masum pozlar gerisinde / Sizi at cambazları / Sizi palyaçolar (R. O B. İ. s. 77)

İç kapılarımız bir tek kendimize açıksa / Sindiremiyorsak onun bunun mutluluğunu / İçimize / Daha söze ne gerek / Yaşamak bir yanılığ demektir (R. O B. İ. s. 140)

Yürüdü ki / Yollarda nice masalsı yüzler / Gölgede geniş getiren nice enteller / Kılıbkılar kuyruğunda bekleyen / Niceleri vardı (R. O B. İ. s. 174)

Palyaço kılığında / Entel geçinenlere / Hep kendi değirmenine su taşıyanlara / İğrenç emelleriyle / Sözde insancılığa soyunanlara / Tiksinirim vesselam (R. O B. İ. s. 206)

Taş taş kendi anıtını dikenlerle / Rüyalarında bile vitrinlere model kesilenlerle / Palyaço kılığında halka bıyık altından gülenlerle / Hesabım var (R. O B. İ. s. 252)

Nicelerini tanıdım / Bozkırda çam ağacı / Kuytularda dost yankısı / Sofralarda ekmek ve aşılar / Ve telaşsız / Saf / Tırnaktan tepeye / Adamdılar / Nicelerini tanıdım / Dosttan öte kardeştiler (R. O B. İ. s. 44)

26. Türkü / Ağıt / Destan

Kaynağını Türk kelimesinden alan Türküler toplumun acılarını, sevinçlerini, hayata dair tüm ruhu ve bütün sıcaklığıyla anlatan halk şiirinin en tanınmış ürünleri olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle onlar Türk'ün iç sesidir, belleğidir. *Halk türküleri bir yandan bütün insanlarda müşterek olan duygu ve düşünceleri aksettirirler, diğer taraftan mahalli ve millidirler; kökleri vücut buldukları cemiyetin içindedir, mevzularıyla, ifade hususiyetleriyle, tahassüs ve tefekkür tarzlarıyla bu cemiyete bağlıdırlar* (Boratav, 1991, s. 347). Çoğu zaman "Türkülerle Yunmuş yıkanmıştır dilimiz. Onlarla ağlamış, onlarla gülmüş"üzdür (Yakıcı, 2013, s. 186). Bekaş'ın

dizelerinde de halkın hayatının doğal hâli, kültür ve sanatı türkü adıyla, çağdaş yöntemle ve özgün bir şekilde yer alır.

Balkan Türkleri Rumeli'den koparıldıktan sonra küçüğünden büyüğüne gurbet elde yaşadıkları anılarla birlikte türküleri daha içli çalıp söylemişlerdir. Ali Yakıcı bir Rumelili olan Atatürk'ün de bu yönünü Falih Rıfkı Atay'dan aktardıklarıyla vurgular: *"Bilhassa Rumeli Türkülerini söylerken derin ve onulmaz bir gurbet ve sıla acısı gözlerinde yaşarırdı. O vatani unutmaz, kaybettiğimiz Rumeli ve Makedonya topraklarının kır kokularını alır gibi, su ve çingirak seslerini duyar gibi, bakışları uzaklaşa uzaklaşa sislenir, bizim içinde olmadığımız hatıralar içine karışır giderdi"* (Yakıcı, 2013, s. 37). Beksaç da halkını gören, anlayan, duyan bir şair olarak yine halkın edebiyatına ait anonim nazım şekillerinden türkü, ağıt, destan gibi türlerin adlarından yararlanır. Çağdaş şiirimizde Bedri Rahi Eyüboğlu, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Sabahattin Ali gibi şairlerin dizelerinde olduğu gibi Beksaç'ın şiirlerinde de halk türkülerinin izleri, tesirleri yani ifade özellikleri görülür.

Beksaç, çocukluğunda annesinden türküler dinler ve onlardan etkilenir. *"Annem zaman zaman eski Prizren türkülerini söyler, tadını alamaz tekrar tekrar söyletirdim... Bir radyo vardı, babamın bağ satıp aldığı... Ses kesik kesik gelse de anlatılmaz bir zevkle dinlerdim... Önce bir dörtlük, başka fırsatlarda da diğer dörtlükleri yazar ezberlerdim"* (Erdoğan 2017a: 608). O her zaman türküyü sevdi. *"Aslında türküyü hiç atmadım içimden. Atamam. Düşünemediğim kadar bağlıyım ona. Şimdi türkü, şiir ve ben bir üçlüyüz"* (Er, 2017a, s. 390) der.

Şair, topraklarının sesini duyuran çok sevdiği Rumeli türkülerini ayrıca derlemeler yaparak yaşatmaya çalışır; onların repertuarının oluşması için uğraşır. Türkü müzikle iç içe olduğu için şiirlerinde halk türkülerinin içli havasını duyurmaya çaba harcar. Bazı şiirlerinde ise bu hava hissedilmese bile hep "türkü" adına rastlarız. Kendi ifadesiyle *"türkü dolu yüreğiyle"* açılır şiir dünyasına. Onda *"Şahlan atlım karlı dağlar yolundur"* (Ç.S. 41) gibi halk türküsü edasında yazılmış dizelere rastlarız. Ara sıra halk ozanlarının adlarını anar. Sevdalandığı türkü adına onun içli havasına hep vurgu yapar. Bazen türkü havasında halk söyleyişine yönelerek kullandığı kelimelerle kültürümüzde yer etmiş örnekleri çağırır:

Olaylar örgüsü içinde yaşanmış ve hafızalarda kuvvetle yer etmiş anıları, onların kendi üzerinde bıraktığı tesiri, hüznü, duygusallığı yaşanmış olanlardan yola çıkarak destan ve ağıt kelimelerine yüklediği anlam ve çağrışımlarla okuyucusuna aktarır.

Sar beni oy / Sıcağınan belle beni / Ört beni taşınan / Yaşınan anam gözüyaşınan (R. O B. İ. s. 32)

Beksaç'ın şiirlerinde bazen küçük bir çocuk bile bebeğini türkülerle avutur ve uyutur:

Annesinin uyuttuğu türkülerle / Bebeğini uyutmak istedi Semra / Salladı

dizlerinde / Yarım yarım / Yineledi durdu türküleri (R. Ç. A. s. 59)

Yaşama sevdalanışımın türküsüdür (R. O B. İ. s. 100)

Türküyü türkü / Oyunu oyun bil (R. O B. İ. s. 102)

Yakılınca bir gurbet türküsü yanık (R. O B. İ. s. 107)

Türkü kesilirsin tepeden tırnağa (R. O B. İ. s. 113)

Türkü yakmağa yürek gerek dersin (R. O B. İ. s. 113)

Türkülerime sor beni (R. O B. İ. s. 166)

Türküler yakayım bağlamamla / Bırak hasret gidereyim biraz / O kadarını da çok görme / Bir köşe bir pösteği / Ayırsın hancı (R. O B. İ. s. 99)

Kardeşlik türküleridir / Dilimin söylediği hep (R. O B. İ. s. 189)

Pir Sultan demişim, Aşık Ferki demişim / Karacaoğlan demişim, Aşık Veysel demişim / Ve coşmuşum ırmağında türkünün (R. O B. İ. s. 124)

Eski şarap gibidir türkü / Güç verir / Gönendirir / Şahlanırım (R. O B. İ. s. 99)

Rumeli'de esen Yunus yeliyim / Mevlana Sarı Saltuk Hacı Bektaş Veli'yim / Şar Dağı Aliş'e türkü yakan sazın teliyim / Gah coşkulu gah hüzünlü akan Vardar nehriyim (R. O B. İ. s. 181)

En doyumsuz uyku / En duygulu türküm / En neşeli oyunum / Benim bir tek can annem (R. Ç. A. s. 74)

Kaynak başında nöbet durandır ozan / Gece yazan gündüz yazan içli içli saz çalan / Ozan güzelliğın özünü yakalayandır (R. Ç. A. s. 129)

Bir şey vardı dudaklarında / Tatlı tatlı konuştuğu / Türküler çıkırdığı / Bir şey (R. Ç. A. s. 175)

Irmaklar gibi çağla / Türküler gibi yarınlara var / Balkan sellerinde / Şemsiye açmayı unutma gene de (R. Ç. A. s. 194)

Bir hasret türküsü gibi / Yakar mı yürek yürek (R. O B. İ. s. 25)

Biraz türküyüm ben / Biraz ağıt (R. O B. İ. s. 54)

Ve ben seni düşündüm / Çocukları / Bir de bizim ora türkülerini (R. O B. İ. s. 59)

Almatı'da ak kavakta yeşil bir dal olsam / Yürekli kopuz dombraya esir olsam tel olsam / İçli bir türkü yaksam ah sel gibi çağlasam (R. O B. İ. s. 60)

Türküye dur / Vazgeçilmez çilenin / Ödün vermez yüreği / Çağla hadi (R. O B. İ. s. 93)

Bir türkü bir hoyrat bir nefes diye / Yürekten yüreğe yollandım (R. O B. İ. s. 96)

Ağıtlar mı yakacaktı ozan / Dönüşsüz sular da mı yok olacaktı destan (R. O B. İ. s. 97)

Eski şarap gibidir dilimdeki türkü / Güç verir / Gönendirir / Şahlanırım (R. O B. İ. s. 99)

Zamana karşı direngen kesilen / Penceresi parmaklı bel vermiş kerpiç ev / Yaşama sevdalanışımın türküsüdür (R. O B. İ. s. 100)

Harman sonu / Ya da bir bağbozumu / Gelin ökçeleri şıraya kokunca / Yakılınca bir gurbet türküsü yanık / Tezgâhlarda özlem kilimi dokununca / Tezgâhlarda özlem kilimi dokununca / Beni yağmura çağır unutma (R. O B. İ. s. 107)

Sırtında sen en ak pak gömleğinle / Türkü kesilirsin tepeden tırnağa (R. O B. İ. s. 113)

Bir başkadır topluca tüten ocağın dumanı / Bir başkadır sevda üstüne yakılan türkü / Bir başkadır ağıt (R. O B. İ. s. 120)

Pir Sultan demişim Âşık Ferki demişim / Karacaoğlan demişim Âşık Veysel demişim / Ve coşmuşum ırmağında türkünün (R. O B. İ. s. 124)

Yüce dağların karı erimemiş / Dosttan mektup gelmemiş (R. O B. İ. s. 136)

Yeni bir güne uyanmak ne güzel / Merhaba demek çarşaf gibi açılmış gökyüzüne / Türkü mırıldanmak (R. O B. İ. s. 178)

Kosova Ovası'nda bre canlar kadife gülüm var / Kara gözlü, kara kaşlı bir edalı yarım var / Yüreği mert, gönlü yanık yürüğüm var yaylam var / Şairim var, ozanım var, söylenecek nice sözüm var (R. O B. İ. s. 181)

İçli bir türkünün sökülüşü gibi / İçli bir türkünün hüznü gibi (R. O B. İ. s. 185)

Bir kofer, bir sandıkla / Gurbete vardı yolumuz / Rumeli türkülerimiz bu yüzden / Daha bir içli şimdi (R. O B. İ. s. 186)

Kordon'da bir akşamüstü / İlaç gibi söylendi durdu türküler (R. O B. İ. s. 199)

Bir de Prizren şivemle / Türküler yakayım bağlamamla / Bırak hasret gidereyim biraz (R. O B. İ. s. 219)

Bizim ora erkekleri türkü eşliğinde / Kamyonlarla askere uğurlanırdı (R. O B. İ. s. 222)

Ah İstanbul! / Efkâr basınca bizim oralarda / Çanakkale, Yemen türküsü / Daha bir içli söylenir / Bir başka yürek dağlar Rumeli türküleri / Gençlerin sevdalanışı / Türkçemin asilliği / Bir başkadır (R. O B. İ. s.22)

Üsküp radyosunda Rumeli türküleri çalar (R. O B. İ. s.229)

Kaldırımlar bizim dili konuşur / Kuşlar bizim dilden anlar / Yürek dağılayan türküler / Hepsi bizimdi (R. O B. İ. s. 230)

Sonra derin bir ah çekerek / Rumeli şivemizle o güzelim / Prizren türkülerini yak (R. O B. İ. s. 231)

Gidiyorsun ya / Mutluluklar çığ gibi dökülsün yollarına / Türküler yakılsın / Destan olsun aşkınız (R. O B. İ. s. 239)

Bir ninni bir türkü gibi çoğal / Destan ol yarınlara ak (R. O B. İ. s. 231)

Baştanbaşa sevgi ol / Irmak gibi çağla / Masal gibi yarınlara var (R. O B. İ. s. 239)

Türkü çığırıyor sazım ayazlı gecelerinde Balkanların (R. O B. İ. s. 247)

Abo'ya ağıt yakarım (R. O B. İ. s. 100)

Nakış nakış hasrettir / Gelin çeyizinde Rumeli öyküm / Bitmeyen bir ağıttır (R. O B. İ. s. 212)

Yarıda kaldı Akdere taşlarına yazılan / Destanı Sülo'nun (R. O B. İ. s. 41)

27. Yerel Söyleyiş

Türkçe farklı ses, şekil ve cümle yapısı ile değişik coğrafyalarda çok büyük bir zenginliğe sahiptir. Coğrafi ve kültürel etkilerle tarihî zaman içinde dilimizin değişik lehçeleri oluşmuştur. Standart dilden farklı olarak bu lehçeler içinde ise onun yerel söyleyiş özellikleri karşımıza çıkar. Bunlar ise ağız olarak adlandırılır.

Balkan Türk halkları içinde bu bölge insanların dili de Türkiye Türkçesine çok benzer. Bekaş şiirlerindeki çok az yerel söyleyiş özelliklerini bir kenara bırakırsak hemen hemen bütünüyle İstanbul Türkçesini kullanmıştır. Şair dilindeki doğal, rahat ve içten söyleyişe konuşulan dilden yararlanarak ulaşmıştır. Bu özelliği şairin şiir dilini güçlendirmiştir. Bir başka ifadeyle şiirini özellikle anonim halk şiirinde görülen konuşma dilinin öğeleriyle zenginleştirmiştir. Bu tür söyleyişler özellikle *Çetrefil Sevda* ve *Vurmazsam Namerdim*'de yer almakla birlikte kitaplara girmeyen şiirler içinde yer alır. *Şair bu "n'etsek, n'apsak, ürenmek, de, bre, bi ko, naa, düşünisin"* gibi yerel ağza özgü sözcükleri kullanmıştır. Beraberinde Rumeli'nin folklorik motiflerini de içine alan yerel konuşma şekilleriyle şiirini beslemiştir. Dolayısıyla o çağdaş şiir ile halk şiirimizin dil ve folklorik özelliklerini bir arada sentezlemiştir. Bekaş'ın şiiri şekil ve birim özellikleriyle yenidir. Şairin olay ve durumlar karşısındaki tavrı yani mesajı yine ön plandadır. Bu nedenle bu tür şiirlerindeki anlam ve çağrışım kuvvetlidir.

Sar beni oy / Ört beni yaprağınan taşınan / Yaşınan anam gözüyaşınan (V. N. s.

24)

Na hepsinin tadı dudaklarımda (V. N. s. 9)

Varsın gönül yeli essin bre can essin (V. N. s. 56)

Kazak men Uygur men Türkmen men (V. N. s. 58)

Türkçem bir ırmak olmuş akar bre canım akar (V. N. s. 59)

Bir de bizim ora türkülerini (V. N. s. 69)

İsyanım var a dostlar (V. N. s. 78)

De bre ulu çınarın ilentisi / konuş (Ç.S. s. 11)

Ko bilgisayar uydular boşsun zamanı / Görkemli bir kavşaktayız ya seninle okkadardır (Ç. S. s. 66)

Üstüme yıkılıversin ko (Ç. S. s. 65)

Bi şey olur (Ç. S. s. 38)

Bi'tek söz için (Ç. S. s. 48)

N'etsek de terketsek (Ç. S. s. 48)

Naa hepsinin tadı dudaklarımda (R. O B. İ. s. 22)

Del'etme / İnletme / Kopar saz tellerim sonra (R. O B. İ. s. 22)

Güzelliğin onuruna yordum seni (R. O B. İ. s. 103)

Göçeri kuşlar yuvasını yapmışsa orda (R. O B. İ. s. 103)

Gelin ökçeleri şıraya kokunca / Yakılınca bir gurbet türküsü yanık (R. O B. İ. s. 107)

Es bre deli gönül es gayrı (R. O B. İ. s. 167)

Na işte yanibaşımdasın (R. O B. İ. s. 160)

Cıgaramı yakmış acı acı kahvemi yudumluyordum ki / Elde olmadan kulak kesildim konuşmalarına / 20 sm. cıgaralığından duman tütüren babalık yaşdaşına:

Bir yanımda duvar yıkılır / Bir yanıma pazar kurulur / Bu hesabı nasıl yormalı (R. O B. İ. s. 90)

Zamana bırak / Ko / Demlensin her / Tümce (R. O B. İ. s. 146)

Kardaş aldırma / Ko / Zaman sırtlansın (R. O B. İ. s. 146)

Güpegündüz yol kesip / Baş aldılar dilimden (R. O B. İ. s. 195)

Evim var Rumeli'de / Penceresi göçe bakar a canım / Gene yol göründü / Bu da

beni yer bitirir a gülüm (R. O B. İ. s. 212)

Türkçem durmaz / Balkanlarda yol alır / Yol alır bre can (R. O B. İ. s. 261)

Ceylan gözler del'eyledi (R. O B. İ. s. 275)

"Ne düşünisin be, bu kalabalıktan ayrılacaksın / Diye mi korkaysın"

"Yok more, cideceğimden dil, çektirmesin kokaym!" (R. O B. İ. s. 276)

Sonuç

Güzel sanatların önde gelenlerinden biri olan edebiyatın duygu, heyecan ve hayallere en çok hitap eden bir türü olarak şiir bazı şairlerin elinde dili, üslubu ve muhtevası ile zengin bir içeriğe sahip olmuştur. Balkanların bağımsız ülkesi Kosova'nın Prizren şehrinden şair Zeynel Beksaç resim ve müzik gibi güzel sanatlara olan ilgi ve emeklerinin de verdiği üretkenlik ile edebiyata ait şiirin ufkunu genişletir.

Yirminci yüzyılın özellikle son çeyreği ile yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde güzel sanatların ve kültürel faaliyetlerin içinde aktif olarak yer alan şair Beksaç kuşandığı dili ve kalemiyle Balkanların serhat boylarında dilinin ve kültürünün bir âşığı ve muhafızı olarak karşımıza çıkar. Küçük yaşta şiire başlayan; sanata, edebiyata ilgisiyle ve daha sonra gerçekleştirdiği çok yönlü çalışmalarıyla Türkçeye, Türklüğe, onun kimliği ile var olma mücadelesine katkısı olan Beksaç'ın Balkanlarda çağdaş Türk edebiyatının gelişerek varlığını sürdürmesinde emeği büyüktür.

Şair Beksaç makalede baştan sona verdiğimiz örneklerde görüldüğü gibi şiirlerinde bir sevgi rüzgârı estirir. Bu havayı yakalayabilmek için şiire has dil ve üslup özelliklerinden yararlanır. Temiz dili ve toplumsal duyusuyla insan bilmesini çözüp onun dünyasına açılır. Böylece insan gerçeğine ulaşır. Türkçesinin sıcaklığı ve içtenliğiyle, üslubunun doğallığıyla sanki karşımızda Anadolu'dan bir şair vardır. Aslında o aynı yazgıyı paylaşan coğrafyaların ortak sesidir. Olayları ve insanları çeşitli yönleriyle betimlemesi ve onlara getirdiği bakış açısıyla özgün bir şairdir. Bireyselden ziyade toplumsal perspektiften duyan, düşünen ve o şekilde bize aktaran bakış açısı ve diliyle de usta bir sanatkârdır.

Baştan beri yapılan değerlendirmeler ışığında şairin şiirinin dil, yapı, üslup, muhteva bakımından ön plana çıkan belli başlı özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

Beksaç'ın şiirleri konu ve üslup özellikleriyle hem küçüklere hem de büyüklere hitap eden geniş bir yelpazeye sahiptir.

Şair hayat kaynağı olarak gördüğü ana dilini, Türkçeyi sahiplenmeyi vatan için nöbet tutmak kadar kutsal sayar.

Beksaç'ın sanatçı sorumluluğu bireyden topluma, oradan insanlığa uzanır.

Yaşadığı topraklar üzerinde öz kültürünün varlık mücadelesinin bir neferi olur.

Bir gördüğü Anadolu ve Rumeli'yle birlikte Türk dünyasında ortak bağların kuvvetlenmesini arzarlar.

Geçmişe, çocukluğuna dair anı ve özlem duygularından yola çıkan ve umuda, sevince yönelen bir hüznü hep yüreğinde taşır.

Türkçenin ve Türk kültürünün ruhunu ve kimliğini yaşatmak için çalışmalarıyla mücadele verir.

Türkü, masal, mâni, ninni, destan, ağıt, deyim ve atasözü gibi anonim halk edebiyatından şiirine yansıyan özellikler ve adlandırmalar vardır.

Şiirde nazım biçimi ve birimi tutumunda kuralcı değildir. Bu yapı özelliklerini şiirinin kuruluşunun gerektiği şekilde kullanır. Şiirde ahenk anlayışında da katı bir tavrı yoktur.

Anlatım tekniği yani üslup açısından hem gelenekçi hem de yenilikçi bir tutum sergiler.

Hayata, olaylara karşı realist bir bakış açısı sergiler. İnanıldığı gerçeklerin savunucusu olur.

Hoşgörü, sevgi, barış, dostluk, kardeşlik gibi kavramları bütün insanlığın mutluluğu için dile getirir.

Şair şiirinin söyleyişi ve iletisiyle kendine özgü bir üslubun sahibidir.

Kullandığı benzetme, mecaz, imaj, ad aktarması gibi sanatlarla şiirinde anlam ve anlatım zenginliği oluşturur.

Emek verdiği güzel sanatlardan resim ve müziğe ait unsurlar onun şiir sanatına güç katar.

Şiirlerindeki ses, ritim ve ahenk unsurları sadeliği esas alan şairi halk şiiri söyleyişine yöneltir.

Şiirlerinde bütün kötülüklerden uzak çocukların güzel dünyasında özlenen yaşanası bir dünya sembolleşir.

Konuşma dilindeki sıcaklığı söyleyişindeki içtenlik, incelik, doğallık ve rahatlıkla yakalar.

Şiirlerinde yer yer edebiyatımızın şair ve şiirlerini çağrıştırarak anlatım tekniğine güç katar.

Özellikle çağdaş şiire özgü sapmalarla yeni çağrışımlar oluşturarak şiirine özgün ve estetik bir hava kazandırır.

Çocukluğundan başlayarak ve içinde büyüyerek edindiği tabiat sevgisi başarılı betimlemelerle şiirini zenginleştirir.

Şiirine ait muhteva unsurlarından olan soyut kavramların dizelere aktarılmasında tasavvuftan yararlanır.

İnsani ve toplumsal duyarlılık ve sorumluluk duygusu Beksaç'ı şiirlerinde eleştirel bir tavra yöneltir.

İncelememizde baştan beri Beksaç ve şiiri hakkında çok şey dile getirdik. Bu bağlamda hakkı teslim için bu makaleyi Balkanların çağdaş kültür, dil, sanat ve edebiyat hayatına yarım asrı aşkın süredir devam eden çalışmaları, kazandırdığı değer ve emekleri karşılığında şaire teşekkür niyetinde bir yazı olarak adlandırabiliriz.

Kaynakça

- Akalın, L. S. (1984). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Varlık.
- Aksan, D.(1997). *Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin.
- Aksan, D. (1999). *Halk Şiirimizin Gücü*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin.
- Aslan, B. (2019). *Türkçenin Nöbetini Tutmak - Zeynel Beksaç ve Şiiri*. İstanbul: Kesit.
- Banarlı N. S. (1988). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı.
- Bayıldırın, S. K. (1999). İlk yaz. *Varlık*. (1107), İstanbul: Varlık.
- Beksaç, Z. (1990). *Çetrefil Sevda*. Priştine: Tan.
- Beksaç, Z. (1995). *Önce Sevgiye Doğar Güneş*. Priştine: Tan.
- Beksaç, Z. (1997). *Gökyüzünde Salınan Çocuk*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Beksaç, Z. (1997). *Vurmazsam Namerdim - Ben Şairim*. Prizren: Kendi yayını.
- Beksaç, Z. (2017a). *Zeynel Beksaç - Rumeli, O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Beksaç, Z. (2017b). Balkanlarda Yazmak, *Kardeş Kalemler*. 50. Sanat Yılında Zeynel Beksaç Özel Sayısı. Yıl 11, Sayı 132, Ankara: Avrasya Yazarlar Birliği.
- Beksaç, Z. (2018). *Rüyalarım Çiçek Açtı (Toplu Şiirler, 1970-2014)*. İstanbul: Nar.
- Beyatlı, Y. K. (1985). *Eski Şiirin Rüzgârıyla*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

- Beyatlı, Y. K. (2003). *Kendi Gökkubemiz*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Boratav, P. N. (1991). *Folklor ve Edebiyat-2*. İstanbul: Adam.
- Çokum, S. (2017). *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte*. Prizren: Türkçem.
- Er, A. (2017). O, Mavi Bir Çocuktur Gökkuşağında Özgürce Sallanan *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Ercilasun, A. B. (2000). Yirmi Birinci Yüzyıla Girerken Millî Kimlik Oluşturmada Dilin Önemi. *Türk Dili*. Sayı 579. Ankara: TDK.
- Erdoğan, S. (2017). Beksaç: Edebiyat Güzelliğe, Özgürlüğe Kürek Çekmektir. *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Ergüven, A. R. (2017). *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Filizok, R. (1991). *Şiirimizde Halk Edebiyatı Üzerine Notlar*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Gökdemir, S. A. (1990). *Yunus Emre - Göldeste*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Güçlütürk, T. (2017). Zeynel Beksaç ve Edebî Yaratıcılığı. *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Gürgendereli, R. (2017). Şair Zeynel Beksaç: Türkçenin Rumeli Yakasında Halkımın Nöbetindeyim, *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.
- Işıkhan, Ü. Y. (2017). Balkanlarda Bir Şair: Zeynel Beksaç, *Kardeş Kalemler*. 50. Sanat Yılında Zeynel Beksaç Özel Sayısı. Yıl 11, Sayı 132, Ankara: Avrasya Yazarlar Birliği.
- İğci, A. (2009). Kosova Türkçesinde Bazı Yeni Eğilimler. *Turkish Studies*, 4(3), 1174-1182.
- Kalkan, Ş. M. (2017). Rumeli Türk Şiirinde Özgün Bir Ses. *Kardeş Kalemler*. 50. Sanat Yılında Zeynel Beksaç Özel Sayısı. Yıl 11, Sayı 132, Ankara: Avrasya Yazarlar Birliği.
- Kantarcioğlu, S. (1987). *T. S. Eliot'un Şiirlerinde İnsanın Kendini Gerçekleştirme Teması*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kaplan, M. (1990). *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Koka, Ş. (2017). Şiirimde Güttüğüm Kavga Bireysel Değil, Topluca Bir Mutluluğa Yöneliktir. *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.

Komisyon (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Makal, T. K. (1992). Türk Halk Edebiyatında Nasihat. *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Mercan, H. (2017). 70'li Kuşağın Örnek Şiiri. *Zeynel Beksaç - Rumeli O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.

Muzbeg, İ. (2017). Bir Serginin Düşündürdükleri. *Zeynel Beksaç - Rumeli, O Benim İşte (Toplu Şiirler, 1971-2017)*. Prizren: Türkçem.

Necatigil, B. (2021). *Bile / Yazdı*. İstanbul: Yapı Kredi.

Öztelli, C. (1997). Yunus Emre. İstanbul: Özgür.

Sağlam, F. (2017). Çetrefil Sevda'nın Pürüzsüz Şiirleri. *Kardeş Kalemler*. 50. Sanat Yılında Zeynel Beksaç Özel Sayısı. Yıl 11, Sayı 132, Ankara: Avrasya Yazarlar Birliği.

Samsakçı, M. (2018). Prizrenli Bir Şair Zeynel Beksaç ve Şiiri, *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 4: Ağustos.

Sazyek, H. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*. Ankara: Türk İş Bankası.

Tanpınar, A. H. (1995). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh.

Tekin, H. (2017). Dile Bağlanan Gönül Türkçe İle Nakışlar Ömrünü... Ömrüne Bereket Şair... *Kardeş Kalemler*. 50. Sanat Yılında Zeynel Beksaç Özel Sayısı. Yıl 11, Sayı 132, Ankara: Avrasya Yazarlar Birliği.

Toparlı, R., Çögenli, S., Şafak Y. (1991). *Arapça, Farsça, Türkçe Örnekleriyle Edebî Sanatlar (Bedî')*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Yakıcı, A. (2013). *Halk Şiirinde Türkü*, Ankara: Akçağ.

Yardımcı, M. (1998). *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*. Ankara: Ürün.